

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE**

Pavel Jereb

**Lahka bataljonska bojna skupina v funkciji transformacije
Slovenske vojske**

Magistrsko delo

Ljubljana, 2012

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE**

Pavel Jereb

Mentor: doc. dr. Vinko Vegič

**Lahka bataljonska bojna skupina v funkciji transformacije
Slovenske vojske**

Magistrsko delo

Ljubljana, 2012

Zahvala

Zahvaljujem se mentorju in brigadirju Branimiru Furlanu za podporo in strokovne usmeritve pri izdelavi magistrske naloge.

IZJAVA O AVTORSTVU magistrskega dela

Podpisani/-a PAVEL JEREB, z vpisno številko 21070751, sem avtor/-ica magistrskega dela z naslovom: LAHKA BATALJONSKA BOJNA SKUPINA v funkciji transformacije Slovenske vojske.

S svojim podpisom zagotavljam, da:

- je predloženo magistrsko delo izključno rezultat mojega lastnega raziskovalnega dela;
- sem poskrbel/-a, da so dela in mnenja drugih avtorjev oz. avtoric, ki jih uporabljam v predloženem delu, navedena oz. citirana v skladu s fakultetnimi navodili;
- sem poskrbel/-a, da so vsa dela in mnenja drugih avtorjev oz. avtoric navedena v seznamu virov, ki je sestavni element predloženega dela in je zapisan v skladu s fakultetnimi navodili;
- sem pridobil/-a vsa dovoljenja za uporabo avtorskih del, ki so v celoti prenesena v predloženo delo in sem to tudi jasno zapisal/-a v predloženem delu;
- se zavedam, da je plagiatorstvo – predstavljanje tujih del, bodisi v obliki citata bodisi v obliki skoraj dobesednega parafraziranja bodisi v grafični obliki, s katerim so tuje misli oz. ideje predstavljene kot moje lastne – kaznivo po zakonu (Zakon o avtorski in sorodnih pravicah (UL RS, št. 16/07-UPB3, 68/08, 85/10 Skl.US: U-I-191/09-7, Up-916/09-16), prekršek pa podleže tudi ukrepom Fakultete za družbene vede v skladu z njenimi pravili;
- se zavedam posledic, ki jih dokazano plagiatorstvo lahko predstavlja za predloženo delo in za moj status na Fakulteti za družbene vede;
- je elektronska oblika identična s tiskano obliko magistrskega dela ter soglašam z objavo magistrskega dela v zbirki »Dela FDV«.

V Ljubljani, dne

Podpis avtorja/-ice: _____

Lahka bataljonska bojna skupina (LBBSk) v funkciji transformacije Slovenske vojske

S prehodom večine evropskih držav iz naborniške v poklicno vojsko so se vojske številčno zmanjšale, dosegle pa višjo in kvalitetnejšo raven usposobljenosti, opremljenosti in izurjenosti. Istočasno so z branjenjem varnosti izven svojih nacionalnih meja morale postati hitro in lahko premestljive ter logistično samozadostne. Nove naloge, ki jih opravljajo vojske po 90-tih letih tega stoletja, zahtevajo širok spekter izurjenosti in kompleksnosti, kar pa s klasičnimi enorodovskimi enotami ne moremo doseči. Zato prihaja do združevanja specialističnih enot in oblikovanja tako imenovanih bojnih skupin znotraj nacionalnih vojska, v primeru večjih zahtev ali pomanjkanja določenih zmogljivosti znotraj ene nacionalne vojske pa se takšne enote formirajo in oblikujejo tudi znotraj dveh ali več držav. LBBSk je prvi poskus Slovenske vojske pri modularnem oblikovanju enote, ki bi zagotavljala zmogljivosti različnih specialističnih enot bodisi za potrebe lastne glavne manevrske enote, ali pa bi se uporabile za podporo delovanja enot v večnacionalnih sestavih v okviru multilateralnih organizacij. Delovanje vojska v večnacionalnem okolju pa ima svoje zahteve. Predvsem gre za poenotenje postopkov načrtovanja in izvajanja delovanja, za kompatibilnost opreme in oborožitvenih sistemov in poenotenje linije vodenja in poveljevanja. Pri izvajanju skupnih nalog pa za razumevanje konceptov delovanja, visoke koordiniranosti, pa tudi visokega nivoja strpnosti in medsebojnega spoštovanja. Vse to je morala in je tudi dosegla LBBSk pri urjenjih in pripravah za doseganje zahtevane stopnje usposobljenosti in pozneje pri delovanju v mednarodni misiji na Kosovu.

Ključne besede: vojska, Slovenska vojska, varnost, mednarodno okolje, modularnost

Light battalion battle group (LBBG) in the Function of Transformation of the Slovenian Armed Forces

Most European countries transformed their armies from conscript to professional armies and this transformation entailed less personnel but higher and better level of training, equipment and readiness. With the demands of security operations abroad they also had to become deployable and logistically self-sustaining. New tasks the armies have been involved in since 1990s require a broad range of skills and complexity which cannot be achieved with typical units pertaining to a single military branch. This is the reason why national armies combine specialised units and form the so called battle groups. In case of increased demands or national deficiency these units can also be formed within two or more countries. The LBBG was the first attempt of the Slovenian Armed Forces to follow the modular approach to forming a unit which would provide the capabilities of various specialised units for the demands of its own manoeuvre unit or as a support unit in multinational forces working under multinational organizations. Military operations in multinational environment have certain requirements. They require standardization of planning and operations, compatibility of equipment and weapon systems and standardization of the chain of command as well as high level of coordination, tolerance and mutual respect while performing joint tasks. All of the above had to be and was achieved by LBBG during the training and preparations for reaching the required level of readiness and later during operations in the international mission in Kosovo.

Key words: army, Slovenian armed forces, security, international environment, modularity.

KAZALO

IZJAVA O AVTORSTVU	3
POVZETEK	4
ABSTRACT.....	5
KAZALO SLIK	8
ABECEDNI SEZNAM KRATIC.....	9
1 Uvod.....	12
2 Metodološki okvir.....	14
2.1 Namen in cilj naloge.....	14
2.2 Hipoteza.....	14
2.3 Metode dela	15
2.4 Struktura naloge.....	15
2.5 Omejitve pri izdelavi naloge	16
3 Varnostno okolje in sprememba varnosti v svetu.....	17
3.1 Današnja vloga vojaške sile v zagotavljanju miru in varnosti.....	18
3.1.1 Zahteve glede zmogljivosti vojaških sil EU	20
3.1.2 Zahteve glede zmogljivosti vojaških sil NATA	22
4 Spremembe konceptov NATA.....	24
4.1 Osnovni cilji in splošna načela	24
4.2 Transformacija NATA po Istanbulu	26
4.3 Koncept po Lizboni 2010	27
4.4 Metode za uspešnejše delovanje sil NATA.....	28
4.4.1 Odprava nacionalnih omejitev	29
4.4.2 Skupno obrambno načrtovanje.....	29
4.4.3 Reforma koncepta in inštitucij.....	30
4.4.4 Spremenjen delež premestljivih sil	31
4.4.5 Osredotočenje na glavne naloge v prihodnosti	32
4.5 Vrhunsko srečanje NATA v Chicagu 2012.....	33
4.5.1 Eden od možnih izzivov NATA v prihodnje.....	34
5 Obveznosti Slovenije do NATA in EU.....	38
5.1 Finančne obveznosti	38
5.2 Ambicije SV v Natu	39
5.3 Cilji sil.....	41

6 Pregled razvoja koncepta bojnih skupin.....	45
6.1 Specifične razmere za nastajanje bojnih skupin	45
6.2 Koncept modularnosti	46
6.3 Splošne značilnosti bojnih skupin	47
6.3.1 Formiranje bojnih skupin	47
6.4 Koncept EU BG (EU battle group).....	50
6.4.1 Vpliv različnih faktorjev na oblikovanje EU BG.....	51
6.4.2 Zahtevane zmogljivosti pri oblikovanju EU BG.....	55
6.4.3 Struktura sil EU BG (European Union Battle Group).....	56
6.4.4 Struktura poveljevanja EU BG.....	61
6.4.5 Doseganje usposobljenosti – cikli usposabljanja.....	63
7 Večnacionalne operacije	67
8 Študija primera – Lahka bataljonska bojna skupina SV	70
8.1 Namen formiranja LBBSk	70
8.2 Poslanstvo LBBSk	71
8.3 Operativni cikli za doseg ciljev	73
8.4 Zahtevane zmogljivosti	76
8.5 Sestava sil	77
8.6 Seznam bistvenih nalog LBBSk (SBN)	78
8.7 Poveljevanje in kontrola	79
8.8 Doseganje ciljev.....	81
8.9 LBBSk na mirovni misiji KFOR.....	87
8.10 Vojaški izdatki in zagotovitev oborožitve in opreme LBBSk.....	92
8.10.1 Opredelitev vojaških izdatkov	92
8.10.2 Trendi v svetu.....	93
8.10.3 Vojaški izdatki Slovenije	94
9 Sklep	97
10 Literatura	110

KAZALO SLIK

Slika 4.1: Nova organizacijska struktura NATA	31
Slika 5.1: Pregled doseganja zmogljivosti predvidenih s cilji sil 2008	42
Slika 6.1: Sestava Stryker brigadne bojne skupine	48
Slika 6.2: Pregled bojnih skupin EU v obdobju 2005–2006	49
Slika 6.3: Koncept bojnih skupin.....	50
Slika 6.4: Primerjava konceptov delovanja oboroženih sil	53
Slika 6.5: Pregled pripravljenosti EU BG	56
Slika 6.6: Nacionalna sestava Nordijske bojne skupine.....	57
Slika 6.7: Struktura Nordijske bojne skupine	58
Slika 6.8: Sestava MLF bojne skupine.....	60
Slika 6.9: Linija poveljevanja in kontrole bojnih skupin	61
Slika 6.10: Linija poveljevanja in kontrole s politično strateškim nivojem.....	62
Slika 6.11: Variante linije PINK.....	63
Slika 6.12: Cikli usposabljanja EU bojnih skupin	64
Slika 8.1: Operativni cikli enot in modulov LBBSk SV.....	73
Slika 8.2: Cikli usposabljanja 10. MOTB kot nosilne enote LBBSk.....	75
Slika 8.3: Primerjava finančnih deležev	92
Slika 8.4: Obrambno planiranje	94
Slika 8.5: Nominalni proračunski zneski	95

ABECEDNI SEZNAM KRATIC

AOR	Area of responsible (območje odgovornosti)
AJD	Allied Joint doctrine (Skupna zavezniška doktrina)
BiH	Bosna in Hercegovina
BNZP	Bataljon za nadzor zračnega prostora
BR	Brigada
BVP	Bojno vozilo pehote
BZV	Bataljon za zveze
CBU	Center za bojno usposabljanje
CIMIC	Civil military cooperation (civilno vojaško sodelovanje)
CREVAL	Combat readenes evaluation (preverjanje bojne pripravljenosti)
CRO	Crises Response Operation
CSDP	Common security and defence policy (skupna obrambna in varnostna politika)
ČLOGP	Prednja četa za logistiko
ČZP	Častnik za povezavo
EU	Evropska unija
FRS	Franc Rozman Stane
GŠSV	Generalštab Slovenske vojske
HNS	Host Nation Support – podpora države gostiteljice
HUMINT	Human intelligence (pridobivanje informacij z ljudmi)
IED	Improvise electronic device (improvizirano elektronsko sredstvo)
ISTAR	Direktna obveščevalna podpora (Intell, Surveillance, Target Acquisition and Reconnaissance)
IT	Informacijska tehnologija
IV	Individualne veščine
JMRC	Joint military readenes center (Združeni vojaški center za priprave)
JMTC	Joint military training center (Združeni vojaški center za usposabljanje)
KFOR	Kosovo Force (Sile na Kosovu)
KOZ	Končne operativne zmogljivosti (Final operational capability – FOC)
LBBSk	Lahka bataljonska bojna skupina
LETŠ	Letalska šola
LKOV	Lahko kolesno oklepno vozilo

LRVZO	Lahki raketni vod zračne obrambe
MEDEVAC	Medic evacuation (medicinska evakuacija)
MEO	Minsko eksplozivne ovire
METL	SBN – seznam bistvenih nalog (Mission Essential Task List)
MLF	Multinational Land Force (Večnacionalne sile kopenske vojske)
MNTF-W	Multinational Task Force West (Večnacionalne namenske sile za zahod)
MOTB	Motorizirani bataljon
MTS	Materialno tehnična sredstva
NATO	North Atlantic Treaty Organisation (Organizacija Severnoatlantske pogodbe)
NFS	Nato force structure (Natove strukture sil)
NOZ	Načrt operativnih zmogljivosti
NSA	Nato Standardization Agency (Nato agencija za standardizacijo)
NRDC	Nato rapid deployable corp (Natov hitro premestljivi korpus)
NRF	Nato response force (Natova reakcijska sila)
NSIP	Natov program varnostnih investicij
NUS	Neeksplozivna ubojna sredstva
OIB	Obveščevalno izvidniški bataljon
OKO	Operacije kriznega odzivanja
OPCON	Operational control (operativna kontrola)
OPK	Oddelek za pridobivanje kadra
OPM	Osnovno poveljniško mesto
OSVAD	Osrednje vadišče
OVP	Oddelek vojaške policije
OZN	Organizacija združenih narodov
PINK	Poveljevanje in kontrola
POE/POD	Porto of Embarkation/Debarkat. (Izkrčno/vkrčno letališče-pristanišče)
PSYOPS	Psychological operations (psihološke operacije)
QRF	Quick response force (Hitro odzivne sile)
RKB	Radiološko kemično biološko
SBN	Seznam bistvenih nalog
SkDBRPOV	Skupina za dopolnitev brigadnega poveljstva
SKOV	Srednje kolesno oklepno vozilo

SKP	Skupina za promet
SKUZP	Skupina za usmerjanje zračne podpore
SOP	Standardni operativni postopki
SSTD	Simulacijski sistem taktičnega delovanja
SVNCON	Slovenian contingent (slovenski kontingent)
TACP	Skupina za usmerjanje zračne podpore (Tactical Air Control Party)
TSOP	Taktični standardni operativni postopek
UgP	Ugotavljanje pripravljenosti
VBINŽ	Vod bojnega inženirstva
VED	Vojaška evidenčna dolžnost
VODP	Vod za direktno obveščevalno podporo
VRKBO	Vod za radiološko kemično biološko obrambo
VZSL	Vojaška zdravstvena služba
ZOZ	Začetne operativne zmogljivosti (Initial operational capability – IOC)
ZPM	Zaledno poveljniško mesto

1 Uvod

Varnost in dojemanje varnosti se je v začetku 21. stoletja precej spremenilo. Na to so vplivale tako družbene kot geostrateške, vojaško-politične, varnostne, okoljske in še mnoge druge spremembe. V skladu z nacionalnimi politikami, ki se z razliko od starega koncepta obrambe pred invazijo spreminjajo v politiko aktivne uporabe orodij varnostne politike, se spreminjajo tudi oborožene sile držav in vojaških zvez. Pri tem ne gre samo za spremembo političnega koncepta, ampak za popolno spremembo miselnosti, ki se v nacionalnem in tudi večnacionalnem okolju širi bolj ali manj uspešno. Vpliv na oborožene sile se v takšni povezavi kaže v spremembi struktur, nalog, opremljenosti in načinu delovanja v nacionalnih vojskah. Pri večnacionalnih strukturah pa v organizacijskih spremembah, visoki stopnji standardizacije, interoperabilnosti in kompatibilnosti ter povečanju raznoterosti vojaških operacij, ki zahtevajo transformacijo oboroženih sil s ciljem uspešnega prilagajanja trenutnim bolj asimetričnim kot konvencionalnim načinom bojevanja.

Zagotavljanje varnosti izven nacionalnega ozemlja in opravljanje nalog na različnih koncih zemeljske oble postavlja ekspedicijske pogoje oblikovanja oboroženih sil, ki so vezane na strateški transport, bolj kot ne, na kolesno tehniko, vozila in na vzdržljivost sil, saj je podpora države, kjer se odvijajo operacije, mnogokrat vprašljiva. Obseg podpore izhaja iz gospodarske zmogljivosti teh držav, včasih pa je tudi odvisno od politične volje. Organizacijske spremembe, ki se dogajajo znotraj oboroženih sil, se ne kažejo samo kot prehod iz naborniškega načina popolnjevanja teh sil na poklicne, pač pa tudi kot sprememba samega koncepta strukturiranja oboroženih sil. Nekdanje težko oborožene strukture brigadnih, korpusnih in divizijskih ravni se oblikujejo v hitro premične, dobro zaščitene in logistično samozadostne modularne enote, iz katerih se lahko v najkrajšem času oblikujejo namenske enote za specifično vrsto vojaških operacij. V cilju globalizacije in internacionalizacije se oblikujejo večnacionalne enote, ki manjšim državam omogočajo specializirane niše za svoje oborožene sile in sodelovanje pri formiranju večnacionalnih enot. Istočasno pa kolektivna obramba omogoča, da manjše vojske ne oblikujejo in vzdržujejo enot vseh zvrsti in rodov vojske. Še posebno je danes to pomembno pri težji gospodarski situaciji, ko politika in javnost nista več pripravljena financirati vojaških proračunov v obsegu, kot je bilo to pred desetimi leti.

Transformacija je tako vodilo tudi pri preoblikovanju oboroženih sil Slovenske vojske. Glede na to, da spadamo v Evropi med manjše države, pa smo v sklopu ciljev sil oblikovali enoto, ki je po velikosti skoraj enkrat večja kot formacijski motorizirani bataljon, njena struktura pa je modularna. Lahka bataljonska bojna skupina je prvi primer tovrstnega novega koncepta oblikovanja sil, ki pa je lahko poleg ekspedicijskega načina delovanja namenjen tudi za obrambo nacionalnega ozemlja. Trdimo lahko celo nasprotno. Da smo tudi enote, ki so bile strukturirane, opremljene in oborožene za potrebe branjenja državnega ozemlja, vključili v strukturo te bataljonske skupine. Večjo težo pa znotraj takšnih skupin dobivajo enote za pridobivanje obveščevalnih informacij ter enote, ki so v neposredni povezavi s civilnim prebivalstvom države, v kateri se operacije izvajajo. Prav tako prihaja do pomembnejših povezav med vojaškimi strukturami in civilnimi vladnimi ter nevladnimi organizacijami, ki izvajajo svoje naloge še potem, ko načeloma vojaške enote ob ustrezni stopnji zagotovljene varnosti, zapuščajo območje operacij. Pomembno je, da rezultati delovanja teh enot niso vidni takoj kot posledica zavzetja določenega območja, važnejšega objekta ali uničenja nasprotnika, pač pa so rezultati trenutno manj vidni, težje merljivi, za varnost okolja pa dolgoročnejši in bistvenega pomena. Formiranje Lahke bataljonske bojne skupine in doseganje operativnih zmogljivosti takšne enote in tudi njena uspešna uporaba, pa je poseben izziv, katerega avtor naloge tudi opisuje. Vse izkušnje pa bodo še kako pomembne pri formiranju in delovanju Srednje bataljonske bojne skupine, ki naj bi jo Slovenska vojska oblikovala v bližnji prihodnosti.

2 Metodološki okvir

2.1 Namen in cilj naloge

Namen naloge je ugotoviti, kako formiranje Lahke bataljonske bojne skupine (LBBSk) kot zaveza NATU vpliva na transformacijo oboroženih sil Slovenske vojske. Za doseg tega cilja, pa je potrebno predstaviti:

1. varnostno okolje, v katerem se Republika Slovenija nahaja;
2. trenutno največjo obrambno-varnostno organizacijo (NATO);
3. način in postopke pri oblikovanju nove vojaške strukture SV;
4. kakšni so ekonomski faktorji pri oblikovanju in pozneje delovanju Lahke bataljonske bojne skupine;
5. koncepte, ki so rezultat transformacije in vplivajo na oblikovanje bojnih skupin;
6. težave in izzive, ki se kažejo skozi oblikovanje in kronologijo usposabljanja LBBSk ter ugotovitve, ki lahko pomembno vplivajo na vzdrževanje bojne pripravljenosti LBBSk in poznejše oblikovanje in urjenje SBBSk (srednje bataljonske bojne skupine).

2.2 Hipoteza

Glavna

Dosedanji razvoj LBBSk je rezultat transformacije slovenskih oboroženih sil, ki je omogočil uspešno poslanstvo in delovanje te skupine v sklopu mednarodnih enot. Rezultat in izkušnje pa bi morale biti vodilo pri nadaljnji transformaciji teh sil oziroma oblikovanju podobnih enot SV.

Izvedena

LBBSk je v skladu s konceptom transformacije ustrezno formirana, opremljena in usposobljena za udeležbo v mednarodnih enotah. Je v celoti premestljiva, logistično delno samozadostna, njen ustroj pa je modularen.

Izvedena

Na razvoj LBBSk, stopnjo njene zmogljivosti in nadaljevanje transformacijskih procesov je negativno vplivala gospodarska recesija ter zmanjšanje finančnih virov, ki so v preteklosti omogočali uspešen razvoj Slovenske vojske.

2.3 Metode dela

S primerjalno metodo so opisane spremembe konceptov Nata po letu 1991 s poudarkom na transformaciji. Z isto metodo je avtor primerjal koncept formiranja evropskih bojnih skupin ter njihove značilnosti in zahteve s strukturo in elementi Lahke bataljonske bojne skupine Slovenske vojske. Pri tem je ugotavljal razlike in podobnosti, ter navedel tudi nekaj vzrokov, ki so bili temelji sprememb.

Deskriptivna metoda je uporabljena pri natančnem opisovanju slovenske bojne skupine, opisovanju časovnega poteka načrtovanja in izdelave pisnih ukazov, pa tudi same izvedbe nalog, tako na strateški, operativni in izvedbeni taktični ravni.

Z metodo opazovanja z lastno udeležbo je avtor ugotavljal pozitivne in negativne lastnosti pristopa in realizacije formiranja, urjenja in pozneje opravljanja nalog na mirovni misiji in podal nekaj svojih dilem.

Uporabljena je sekundarna analiza pisnih virov in dokumentov, ki so bili podlaga za aktivnosti znotraj SV na vseh nivojih poveljevanja.

2.4 Struktura naloge

Naloga je sestavljena iz petih sklopov, in sicer: prvi sklop obsega uvodni del, ki predvsem govori o varnostnem okolju in spremembi varnosti v svetu. V tem delu je predstavljen tudi metodološko-hipotetični okvir s pripadajočimi elementi.

V drugem delu je pisec predstavil NATO kot eno temeljnih obrambno-varnostnih organizacij, katere članica je tudi Republika Slovenija, in določene procese transformacije, ki se dogajajo znotraj te organizacije s ciljem določanja novih nalog, novih konceptov in posredno temu tudi novih struktur, ki se neposredno odražajo tudi v transformacijah oboroženih sil Slovenije in ostalih evropskih držav.

V tretjem delu avtor opisuje različne strukture bojnih skupin, vpliv transformacije na evropske oborožene sile in posredno vpliv na formiranje bojnih skupin. Evropske bojne skupine opisuje po sklopih od bolj splošnih, kot so: specifične razmere za nastajanje, koncept modularnosti, splošne značilnosti bojnih skupin, vpliv različnih faktorjev na oblikovanje bojnih skupin pa do natančnih, kot so:

struktura bojne skupine, zahtevane zmogljivosti, struktura poveljevanja, ciklusi usposabljanja in nazadnje tudi preverjanja njihovih zmogljivosti. V določenih primerih se naslanja na podatke o Nordijski bojni skupini in Večnacionalni kopenski bojni skupini držav Italije, Madžarske in Slovenije. Avtor se pri opisu in primerjavi bojnih skupin naslanja na evropske bojne skupine, saj enote zveze Nato ne poznajo koncepta bataljonskih bojnih skupin, ki so enonacionalne. Njihov koncept bojnih skupin temelji na brigadnih bojnih skupinah.

V četrtem delu je opisan vpliv transformacije na strukturo Lahke bataljonske bojne skupine SV, zahteve in namen skupine in kronologija doseganja zahtevanih operativnih zmogljivosti.

Zadnji del temelji na osebnih dognanjih in izkušnjah samega avtorja, ki je poleg ostalih metod uporabil tudi metodo opazovanja z lastno udeležbo kot poveljujoči tej enoti. Tovrstna metoda mu je omogočala natančen vpogled v delo in problematiko pri sestavi in urjenju te enote, ne nazadnje pa tudi pri uporabi dela takšne enote na misiji KFOR. Slaba stran takšne metode je velikokrat pristranskost in neobjektivnost pri opisovanju in zavzemanju stališč, kar je pisec poskušal odpraviti z upoštevanjem mnenj ostalega poveljniškega kadra LBBSk in ostalih pripadnikov SV, ki so bili tako ali drugače vključeni v oblikovanje, urjenje in preverjanje usposobljenosti te bojne skupine. Na koncu se avtor dotakne tudi problematike vojaškega proračuna in vpliva zmanjševanja finančnih sredstev na proces transformacije ter na prihodnost bojnih skupin in Slovenske vojske.

2.5 Omejitve pri izdelavi naloge

Določeno omejitev pri izdelavi naloge so predstavljali dokumenti Slovenske vojske, ki so označeni z določeno stopnjo tajnosti in jih ni bilo mogoče neposredno uporabljati.

Prav tako se mora avtor omejiti na strokovno literaturo že nastalih evropskih bojnih skupin, saj se podobne bojne skupine do sedaj v Natu niso formirale na takšen način.

Omejitve pa izhajajo tudi iz pomanjkanja strokovne literature v akademskih pa tudi v vojaških krogih.

3 Varnostno okolje in sprememba varnosti v svetu

Oprelitev varnostnega okolja in njegovih elementov je odvisna od razumevanja izhodiščnega oziroma opazovanega sistema in njegovih razmerij do drugih sistemov iz okolja (odnos sistem-okolje). Sodobnemu varnostnemu okolju lahko pripišemo veliko značilnosti, vendar je kompleksnost njegova ključna in splošna značilnost, ki zajema vse ostale značilnosti. Kompleksnost varnostnega okolja je odraz kompleksnosti družbenega in naravnega okolja oziroma družbenih in naravnih sistemov, ki nas obdajajo oziroma del katerih smo (Prezelj 2005, 40).

Ko govorimo o ključnih spremembah v varnostnem okolju, govorimo o temeljiti spremembi pomembnih objektivnih dejavnikov, ki določajo varnostno stvarnost v posameznih državah in mednarodni skupnosti, kot so geostrateški, vojaško-politični, gospodarski, varnostni, okoljski idr. (Grizold 2005, 7).

Dogajanje na globalnem in regionalnem politično-varnostnem nivoju predstavlja okvir za vsako državo. Dogodkom na mednarodnem nivoju mora slediti nacionalno varnostna politika, da lahko zagotovi ustrezno in pravočasno reorganizacijo in odzivnost nacionalno-varnostnega sistema, ki bo zmožna ustrezno odgovoriti na sodobne izzive nacionalne varnosti. Med ključne spremembe v varnostnem okolju Kotnik (2002) navaja predvsem naslednje:

- konec hladne vojne;
- decentralizacija in centralizacija (povezana z ekonomskim področjem; centraliziran nadzor nad finančnimi operacijami, medtem ko so proizvodni procesi vse bolj decentralizirani. Politični propad nekaterih »imperijev« in politično vojaških zvez ter povečanje in krepitev nadsocijalnih zvez in organizacij);
- oblikovanje novega svetovnega reda (ureditve);
- globalizacija, regionalizacija;
- povečanje števila in vrst subjektov v mednarodni skupnosti;
- krepitev nacionalističnih in separatističnih gibanj;
- konec dobičkonosnosti vojne in hkratno okrepljeno uveljavljanje reševanja meddržavnih in znotraj državnih sporov z uporabo oborožene sile;
- krepitev vpliva mednarodnega prava na obnašanje držav in drugih subjektov v mednarodni skupnosti;

- intenziviranje procesa omejevanja, zmanjševanja, uničevanja in nadzorovanja konvencionalnega orožja ter orožja za množično uničevanje in preprečevanje njihovega širjenja;
- reorganizacije in zmanjševanje obsega oboroženih sil;
- zmanjšanje obsega obrambnih proračunov v veliki večini držav,
- proces redefiniranja funkcij in prilagajanja mednarodnih politično-varnostnih organizacij na globalni (OZN – Organizacija združenih narodov) in regionalni ravni (NATO – Organizacija severnoatlantske pogodbe, EU – Evropska unija, OVSE – Organizacija za varnost in sodelovanje v Evropi), spremenjenim razmeram v mednarodni skupnosti in novim varnostnim tveganjem in grožnjami;
- konec sorazmerno visoke predvidljivosti dogajanja v mednarodni skupnosti (Kotnik 2002, 14).

3.1 Današnja vloga vojaške sile v zagotavljanju miru in varnosti

V preteklih petdesetih letih so poskusi vojaških in civilnih organov, da bi razvili trdne in učinkovite medsebojne odnose v operacijah ohranjanja miru, bridko propadli. Pravzaprav se mirovne operacije vse od svoje sodobne zasnove po drugi svetovni vojni niso kaj prida razvijale. Bistveno drugače ni bilo niti po njihovem domnevnem preporodu po koncu hladne vojne. Ta problem je še zlasti pereč v humanitarnih mirovnih operacijah, ki včasih potekajo ob spremstvu vojaške napotitve ali pa po njej. Vloga vojske se je razvila iz relativno enostavnega vojaškega mandata iz dobe 'klasičnega' ohranjanja miru, kot ga predvideva VI. poglavje Listine Združenih narodov (ZN). Tam je mandat obsegal opazovanje ali ohranjanje nečesa, kar je že obstajalo: črte premirja, območja ločevanja sprtih strani, črte umika, zelene črte ali demilitariziranega območja. Misije so zahtevale soglasje sprtih strani. Uporaba sile je bila omejena na samoobrambo, ki predstavlja 'neodtujljivo pravico', natančneje določeno v 51. členu Listine (Arbuckle¹ 2006).

¹ James V. Arbuckle je avtor knjige *Vojaške sile v mirovnih operacijah 21. stoletja: to ni delo za vojaka? (Military Forces in 21st Century Peace Operations: No Job for a Soldier?)* (Routledge, London in New York, 2006).

Z razvojem mirovnih operacij v obdobju po hladni vojni so posredovanja povečini postala operacije za uveljavljanje miru, ki jih je odobril Varnostni svet ZN v skladu s VII. poglavjem Listine. Ta mandat za 'širše ohranjanje miru' pomeni, da je za izpolnitev naloge možno uporabiti silo in da ni treba, da se vse strani strinjajo z misijo ali njeno izvedbo.

Tako se pri današnjem protislovnem združevanju humanitarnih operacij z operacijami uveljavljanja miru od vojske ne zahteva, da ohranja status quo, temveč da ga ustvarja. To včasih evfemistično opisujejo kot vzpostavljanje 'pozitivnega varnostnega okolja', ki je potrebno, da civilne agencije varno in uspešno izpeljejo svoje operacije. Vendar pa izraz 'oborožene sile' lahko pomeni različne stvari vojski, vladam držav, ki prispevajo svoje pripadnike, civilistom in civilnim agencijam ter javnemu mnenju. Vojska ne more biti vsakomur vse. Ob ustrezni strukturi in napotitvi lahko zagotovi zaščito, komunikacije, logistično podporo, nujno zdravniško pomoč in evakuacijo ter preizkušene zmogljivosti za izvajanje koordinacije in razvoja. Vsi ti elementi so kritičnega pomena v najbolj zgodnjih fazah zapletenega odzivanja na krizne razmere (Arbuckle, 2006).

Tisto, česar vojska ne more učinkovito početi, pa je ponovna naselitev vračajočih se beguncev – in vojaki imajo pogosto zdrav odpor do policijskih nalog. Na splošno direktno posredovanje v okviru odpravljanja negativnih posledic ni najboljši način za uporabo vojske, predvsem pa vojaških enot v humanitarnih operacijah ni mogoče uporabiti ofenzivno, da bi 'izborile pot' konvojem za oskrbo. Vloga vojske mora biti po naravi obrambna: odvracati oborožen napad in zaščititi neoborožene humanitarne delavce, če do napada pride. Vendar pa naj bi v normalnih razmerah vojska sama ne dostavljala pomoči. Glede opredelitve vojaških vlog pri podpori humanitarnim operacijam je treba narediti še veliko. Uporaba sile, pomen soglasja pri operacijah uveljavljanja miru in medsebojni odnos med tema dvema dejavnikoma bodo še naprej povzročali nelagodje med vojsko in njenimi civilnimi partnerji. Med dejavniki, ki položaj zapletajo, so:

- prisotnost vojaških enot največjih vojaških sil,
- vloge in zmogljivosti najpomembnejših regionalnih organizacij ter
- odnosi med mednarodnimi, regionalnimi, vladnimi in nevladnimi organizacijami (Arbuckle, 2006).

Sodelovanje med agencijami in organizacijami se mora začeti na najvišjih ravneh. Sodelovanje od spodaj navzgor, ki je skoraj v celoti odvisno od prehodnih osebnosti, je krhko, epizodno in kratkega veka. V konfliktih, ki jih želi mednarodna skupnost rešiti, so predsodki in kulturni konflikti pogosto osrednjega pomena. Zato uvažanje lastnih podobnih konfliktov ni ne profesionalno ne izvedljivo. Če naj vojska nastopa v humanitarnih operacijah, morajo njeni morebitni partnerji jasno razumeti njene zmogljivosti in omejitve (Arbuckle 2006).

To je najbolj učinkovito mogoče doseči s pomočjo izobraževanja, usposabljanja in izgradnje odnosov. To je najboljši način, da presežemo razlike do te mere, da bodo podobnosti porajale sodelovanje in ne tekmovanje. V demokraciji vojska ne oblikuje politike, temveč jo izvaja. Če politiki in diplomaciji ne uspe rešiti tovrstnih vprašanj, se morajo civilni in vojaški delavci s temi izzivi spopasti na ulicah in na območjih sporov (Arbuckle 2006).

3.1.1 Zahteve glede zmogljivosti vojaških sil EU

Svet EU je v Evropski varnostni strategiji (Deklaraciji o zagotavljanju zmogljivosti) kot ambicije za leto 2008 znotraj skupnih civilno-vojaških zmogljivosti opredelil tudi vojaški del. Le-ta naj bi bil v obsegu 60 000 pripadnikov, ki bi lahko samostojno delovali do 60 dni v večjih operacijah. Te enote naj bi bile sposobne načrtovati in simultano izpolnjevati več nalog, kot so:

- a) dve večji operaciji stabilizacije in rekonstrukcije s civilnimi komponentami, podprti s približno 10 000 vojaškimi pripadniki, ki bi lahko trajali do dveh let;
- b) dve hitro odzivni in časovno omejeni operaciji, lahko tudi z uporabo EU bojnih skupin;
- c) reševalno evakuacijsko operacijo izvedeno v manj kot desetih dneh v skladu s pravili in konceptom države članice;
- d) operacijo pomorskega ali zračnega nadzora;
- e) civilno vojaško podporo humanitarni operaciji, ki lahko traja tudi več kot 90 dni;
- f) več nalog skupne obrambne in varnostne politike (med drugim policijske, vzpostavitev pravosodnega sistema, civilne administracije, civilne zaščite, varnostnega sektorja in opazovalnih misij) različnega obsega, posebej v hitro

odzivnih situacijah, skupaj z glavno misijo. V njih naj bi sodelovalo več kot 3000 strokovnjakov, ki lahko trajajo tudi več let (Svet EU 2010, 17127/10 PL/abr 3).

Evropske vojaške zmogljivosti so bile dolgo časa podcenjene in razvrednotene. Po neuspešnem vodenju operacij ameriških sil v Afganistanu in Iraku pri vzpostavljanju dolgoročne varnosti pa je potrebno te zmogljivosti ponovno oceniti. Težava evropskega vojaškega sodelovanja je v pomanjkanju fokusa, je brez skupnega evropskega interesa, vrednot in vizije. Prav Evropska varnostna strategija naj bi te težave odpravila. Poleg tega naj bi prišlo do združevanja vojaških struktur EU in NATA. V nadaljevanju pa naj bi se evropske vojaške strukture razvijale v skladu z NATO-m. Uspešnost vojaške operacionalizacije evropske varnostne strategije bo pogojena z razvojem posebnega koncepta, ki naj bi bil kvalitetnejši od tistega, ki je prevladoval v času razvoja vojaških sil ZDA (Andrew D. James 2005).

Evropska unija potrebuje sredstva za izvedbo svojih politik, torej – poleg tega, da mora močno okrepiti svoje diplomatske zmogljivosti – potrebuje civilne in vojaške zmogljivosti, s katerimi bo lahko okrepila evropsko varnostno in obrambno politiko in izpolnila svoje obveznosti v svetu. Tako bo:

- svoje zmogljivosti še naprej gradila na podlagi civilnih in vojaških globalnih ciljev. Prizadevala si bo za oblikovanje sil, v katerih bi bilo stalno razpoložljivih že omenjenih 60 000 vojakov. Eurocorps naj bi še vedno bil jedro teh sil, ki bi ga po potrebi okrepili z dodatnim morskimi in zračnimi zmogljivostmi. Še vedno ostaja v veljavi sporazum med Nemčijo in Francijo o ohranitvi francosko-nemške brigade na skupnih lokacijah. Istočasno pa je ugotovljeno, da koncept bojnih skupin EU in posebni načrti za morebitne misije očitno ne vodijo k temu, da bi se bojne skupine uporabljale v okviru zunanjih operacij EU, kar povzroča zmedo (EU 2008, C 76 E/66);
- bolj učinkovito in usklajeno uporabljala sredstva za obrambo. Zato bo več naporov osredotočeno na odpravo nepotrebne podvajanja med državami članicami, to pa naj bi dosegli s specializacijo, združevanjem in delitvijo obstoječih zmogljivosti ter skupnim razvijanjem novih zmogljivosti (EU 2008, C 76 E/67);
- izkoristila priložnosti, ki se odpirajo pri izkoristku sinergij in povečanja interoperabilnosti med oboroženimi in varnostnimi silami. Ugotovljeno je namreč, da so potrebe glede zmogljivosti pri delovanju oboroženih sil, nadzoru na mejah, zaščiti kritične infrastrukture in kriznem upravljanju pogosto tehnološko zelo podobne ali celo enake (EU 2008, C 76 E/67);

- svoja prizadevanja usmerila v skupne zmogljivosti, ki se lahko uporabijo za obrambne in varnostne namene. Pri tem naj bi bil bistveni poudarek na satelitsko podprti obveščevalni dejavnosti, opremi za nadzor in opozarjanje, zračnih plovilih brez posadk, helikopterjih, telekomunikacijski opremi ter zračnem in pomorskem prometu. Poleg tega pa bo poudarek še na skupnih tehničnih standardih, ki bodo veljali za varne telekomunikacije in možnosti zaščite ključne infrastrukture (EU 2008, C 76 E/67);
- realiziran sklep usmerjevalnega odbora Evropske obrambne agencije z dne 10. novembra 2008 o vzpostavitvi evropske flote za zračni transport, ki so jo podpisali obrambni ministri dvanajstih držav članic EU;
- za varnostne in obrambne namene dovoljena uporaba Galilea in GMES (Global Monitoring for Environment in Security (EU 2008, C 76 E/67);
- nadaljevan dinamični razvoj sodelovanja med nacionalnimi oboroženimi silami, da bi postale čim bolj usklajene. Predlagano je, da bi ta proces in oborožene sile poimenovali »usklajene oborožene sile Evrope« (SAFE – Synchronised Armed Forces Europe) (EU 2008, C 76 E/67);
- izdelan evropski statut za vojaka v okviru SAFE, ki bo urejal standarde usposabljanja, operativno doktrino in svobodo pri operativnem ukrepanju, vprašanja dolžnosti in pravic, raven kakovosti opreme, zdravstveno oskrbo in socialno varnost v primeru smrti, poškodbe ali nezmožnosti za delo (EU 2008, C 76 E/67);
- v zvezi s SAFE podprto načelo vseevropske delitve dela v okviru vojaških zmogljivosti;
- podprto tesnejše evropsko sodelovanje pri usposabljanju, vzdrževanju in logistiki kot osnovnih pogojih za večjo učinkovitost pri izdatkih za obrambo (EU 2008, C 76 E/67).

3.1.2 Zahteve glede zmogljivosti vojaških sil NATA

V okviru zavezništva ne obstaja definicija koncepta vojaških zmogljivosti, ker ni bilo doseženega konsenza za njegovo skupno obrazložitev. Koncept vojaških zmogljivosti je novejši pojem, ki so ga države najprej individualno izumile in razvile (prve med njimi ZDA), šele kasneje se je uveljavil tudi v Natu (Vertovšek 2010, 21).

Ameriško ministrstvo za obrambo definira koncept vojaških zmogljivosti kot sposobnost doseganja točno določenega vojnega cilja (zmagati vojno ali bitko oziroma uničiti določeni cilj). Koncept vključuje štiri ključne komponente: strukturo sil (število, obseg in strukturo enot, ki sestavljajo oborožene sile, njene formacije, vojaško opremo in oborožitev); modernizacijo (tehnična sofisticiranost sil, enot, oborožitvenih sistemov in opreme); pripravljenost (sposobnost zagotavljanja zmogljivosti, ki jih zahtevajo bojni poveljniki za izvajanje njim določene naloge, ki izhaja iz sposobnosti vsake enote, da zagotavlja rezultate, za katere je bila določena) ter vzdržljivost (sposobnost vzdrževanja nujne ravni in trajanja operativnega delovanja za dosego vojaških ciljev oziroma je funkcija za zagotavljanje in vzdrževanje tistih ravni pripravljenih sil, opreme in podpornih elementov, ki so potrebni za doseganje vojaškega učinka (Military Capabilities Definition 2008).

Zmogljivosti pojmujejo veliko več kot samo opremo in sile. Zmogljivosti morajo biti razumljene z vidika ključnih elementov, ki prispevajo k vojaškim zmogljivostim: organizacija, oprema, osebje, usposabljanje, doktrine (navodila za delovanje), infrastruktura in podpora. Večina oboroženih sil po svetu uporablja navedeni pristop in zagotavlja, da so med navedenimi ključnimi elementi investicije uravnotežene. Nihče od elementov ni obravnavan kot bolj pomemben, npr. slabo usposobljeno vojaško osebje, ki z neprimerno doktrino izvaja svoje poslanstvo z najsodobnejšim orožjem, bo vedno doživelo neuspeh celo proti slabše opremljenemu nasprotniku, ki je bolje usposobljen in ima dobro zapisano doktrino. Upravljanje vojaških zmogljivosti zato zahteva sistematični pristop, ki upošteva vse navedene elemente glede na strateške zahteve in razpoložljiva finančna sredstva (Managing Military Capability 2005).

4 Spremembe konceptov NATA

4.1 Osnovni cilji in splošna načela

Natov osnovni cilj je varovati svobodo in varnost vseh članic s političnimi in vojaškimi sredstvi v skladu s Severnoatlantsko pogodbo in Ustanovno listino Združenih narodov. Vse od svojega nastanka si je zavezništvo prizadevalo za pravično in trajno miroljubno ureditev v Evropi, ki bi temeljila na skupnih vrednotah demokracije, človekovih pravic in vladavine prava. Ta osrednji cilj zavezništva je po koncu hladne vojne dobil nov pomen, saj so prvič v povojni evropski zgodovini izgledi za njegovo uresničitev postali realnost. NATO pooseblja čezatlantsko vez, s katero je varnost v Severni Ameriki trajno povezana z varnostjo v Evropi. Je praktičen odraz učinkovitih kolektivnih prizadevanj njenih članic v podporo skupnim varnostnim interesom (Nato 2001, 30).

Temeljno načelo zavezništva je skupna zavezanost medsebojnemu sodelovanju držav članic, ki temelji na nedeljivosti njihove varnosti. Solidarnost in povezanost znotraj zavezništva zagotavljata, da se ne bo v boju z osnovnimi varnostnimi izzivi nobena država članica prisiljena zanašati zgolj na svoja lastna prizadevanja. Zavezništvo državam članicam ne krati pravic in dolžnosti pri prevzemanju njihovih suverenih odgovornosti na področju obrambe, hkrati pa jim omogoča, da uresničijo svoje lastne nacionalne varnostne cilje s pomočjo kolektivnih prizadevanj. Skratka, zavezništvo je zveza svobodnih držav, združenih v odločenosti, da ohranijo svojo varnost z vzajemnimi zagotovili ter s stabilnimi odnosi z drugimi državami (Nato 2001, 30).

S koncem obdobja hladne vojne sta se politični položaj v Evropi in celoten vojaški položaj spremenila. V dveh letih po padcu berlinskega zidu je bil razvit nov Strateški koncept. O njem je tekla razprava znotraj zavezništva, dokler ni bil novembra 1991 dokončno oblikovan. Za razliko od prejšnjih konceptov je namesto konfrontacije poudarjal sodelovanje z nekdanjimi nasprotniki. Še vedno je kot osnovni namen obstoja Nata navajal varnost njegovih članic, vendar pa ga je povezoval z dolžnostjo prizadevati si za boljšo in širšo varnost celotne Evrope. Tudi v drugih pogledih je bil Strateški koncept iz leta 1991 radikalno drugačen od svojih predhodnikov. Izdan je bil kot javni dokument, o njem so razpravljali in ga

obravnavali parlamentarci, strokovnjaki za varnost, novinarji in najširša javnost (Nato 2001, 43).

Leta 1997 so se voditelji Nata dogovorili, da je treba koncept znova proučiti in ga dopolniti ter na ta način odraziti spremembe, ki so se zgodile v Evropi od njegovega sprejema, obenem pa v njem znova potrditi zavezanost Nata kolektivni obrambi in čezatlantski povezavi ter zagotoviti, da bo Natova strategija popolnoma prilagojena izzivom 21. stoletja (Nato 2001, 43).

Ena izmed razločevalnih značilnosti strategije zavezništva iz leta 1991 je bila zasnova širokega pristopa k varnosti, ki obsega dopolnjujoča se politična in vojaška sredstva in poudarja sodelovanje z drugimi državami, ki imajo iste cilje kot zavezništvo. Ta celovit pristop ostaja tudi osrednja značilnost strateškega koncepta iz leta 1999 in vsebuje naslednje bistvene elemente:

Ohranjanje čezoceanske povezave. Strateški koncept poudarja nedeljivost evropske in severnoameriške varnosti in s tem pomembnost močnega in dinamičnega partnerstva med Evropo in Severno Ameriko.

Vzdrževanje učinkovitih vojaških zmogljivosti. Strategija zahteva vojaške zmogljivosti, ki bodo učinkovite v celotnem spektru predvidljivih okoliščin, od odvratanja in kolektivne obrambe do operacij za odzivanje na krizne razmere. Strateški koncept vsebuje tudi konkretne smernice o potrebnih zmogljivostih.

Oblikovanje Evropske varnostne in obrambne identitete znotraj zavezništva. Strateški koncept potrjuje, da se bo Evropska varnostna in obrambna identiteta znotraj zavezništva še nadalje razvijala na podlagi odločitev, ki so jih sprejeli zunanji ministri članic zavezništva v Berlinu leta 1996 in kasneje. Koncept navaja, da bo ta proces zahteval tesno sodelovanje med Natom, Zahodnoevropsko ter Evropsko unijo, če bo to potrebno.

Preprečevanje konfliktov in obvladovanje kriznih razmer. Koncept opredeljuje pomembno vlogo zavezništva pri preprečevanju konfliktov in obvladovanju kriznih razmer, saj obstaja verjetnost, da bodo operacije za odzivanje na krizne razmere, kot so bile tiste v Bosni in na Kosovu, ostale ključni vidik Natovega prispevka k evroatlantskemu miru in varnosti.

Partnerstvo, sodelovanje in dialog. Koncept poudarja odločenost zavezništva, da uresniči svojo tradicionalno politiko partnerstva, sodelovanja in dialoga z vsemi demokratičnimi evroatlantskimi državami in si tako prizadeva za ohranjanje miru, spodbujanje demokracije ter blaginje in napredka. Ta pristop je

usmerjen k povečanju varnosti za vse, ne izključuje nikogar in pomaga premagati razkole, ki bi lahko pripeljali do konflikta. Prav tako opisuje glavne instrumente za uresničevanje te politike, in sicer Evroatlantski partnerski svet, Partnerstvo za mir, posebni odnosi z Rusijo in Ukrajino ter Sredozemski dialog.

Širitev. Koncept poudarja odprtost zavezništva za nove članice v okviru 10. člena Washingtonske pogodbe in potrjuje Natova pričakovanja, da bo v naslednjih letih povabil k članstvu nove države.

Nadzor oborožitve, razoroževanje in neširjenje orožja. Na koncu Strateški koncept navaja politiko zavezništva pri podpori nadzora oborožitve, razoroževanja in neširjenju orožja. Poudarja namen zavezništva, da bo ta vidik svojega pristopa k varnosti uskladilo s pristopom k obrambi ter potrjuje prizadevanja za krepitev varnosti in stabilnosti na najnižji možni ravni uporabe sile, ki zavezništvu še omogoča uresničevanje celotnega spektra njegovih nalog (Schmidt 2001, 44–47).

4.2 Transformacija NATA po Istanbulu

Obstajajo različne opredelitve transformacije oziroma različni vidiki njenega razumevanja. Transformacija pomeni preobrat od trenutnega v zeleno stanje in je novo ime za nekaj, kar se je tradicionalno imenovalo trajajoči proces inovacij v vojaški organizaciji. Novo ime je simbolični napredek k okrepitvi revolucionarnih sprememb, tudi ob upoštevanju revolucije v vojaških zadevah (Vertovšek 2010, 44).

Transformacija dejansko pomeni, da se bo nekaj na novo zgodilo, kar prej še ni obstajalo oziroma bodo stare oblike dobile nov pomen. Prav tako je pomembna transformacija tehnologije (npr. razvoj »pametnega orožja«) iz katere sledi transformacija oboroženih sil (formacije postajajo manjše, zelo pomemben postaja operativni nivo). V letih se je spremenila strategija bojevanja in tudi koncept operacij (od tistih, ki temeljijo na grožnjah do tistih, ki temeljijo na učinkih) ter se izboljšala komunikacija. Skladno s transformacijo je treba spremeniti tudi institucionalni učinek (npr. preoblikovanje naborniške vojske v profesionalno). Transformacija je potrebna tudi na področju upravljanja s sredstvi, pri čemer je treba postaviti prioritete, vzpostaviti nadzor nad njihovo porabo in razporeditvijo. Za transformacijo je potreben čas. Poleg tega transformacija ni omejena samo na vojaški del Nata, ampak tudi na del političnega odločanja oziroma na njegovo poveljniško strukturo.

Nato transformacije ni predvidel samo znotraj svojih držav članic, ampak je tudi sam postal predmet transformacije (Vertovšek 2010, 44–45).

Sedemnajsto zasedanje Nata na najvišji ravni konec julija 2004 v Istanbulu je bilo namenjeno pregledu delovanja te organizacije v spremenjenem mednarodnem varnostnem okolju. Na zasedanju so bile sprejete nekatere pomembne odločitve in dokumenti, ki so kazali na nadaljnje preoblikovanje Nata v smeri mednarodne varnostne organizacije, ki bi lahko postala ustrezn instrument za zagotavljanje varnosti in stabilnosti širše mednarodne skupnosti.

Med najpomembnejšimi sprejetimi odločitvami, ki so določale nadaljnje aktivnosti zaveznic v okviru Nata, so bile:

- okrepitev prisotnosti Nata v Afganistanu,
- poglobitev partnerstva s sredozemskimi državami,
- širitev sodelovanja z državami širšega območja Bližnjega vzhoda,
- zaključek operacije SFOR v BiH,
- transformacija organizacije Severnoatlantske pogodbe v smeri večje učinkovitosti.

Eden od izzivov, s katerim se bodo članice Nata soočale v prihodnje, je tudi vprašanje nabora sil za sodelovanje v operacijah Nata in v rotacijah Natovih odzivnih sil (Nato Response Force – NRF) (A. Millen 2004, 132).

NRF bodo združevale letalske, mornariške, premične pehotne in posebne enote, enote za bojno in logistično podporo in ustrezne komunikacijske in obveščevalne sisteme. Za posredovanje na kriznih žariščih bodo pripravljene v 5 do 30 dni, na bojišču pa naj bi bile sposobne samostojno delovati vsaj mesec dni. Odločitev o uporabi teh enot bo sprejemal Severnoatlantski svet, operativno poveljevanje z njimi pa bo pod Zavezniškim poveljstvom za operacije (Allied Command Operations, ACO) oziroma pod vrhovnim poveljnikom zavezniških sil v Evropi (Supreme Allied Commander Europe, SACEUR) (Grizold 2005, 87–88).

4.3 Koncept po Lizboni 2010

Po sedmih letih izkušenj na kriznih žariščih se je pokazala potreba po novem konceptu delovanja Nata. Tako lizbonski koncept izpostavlja in opredeljuje naslednje bistvene naloge:

1. NATO se bo še bolj aktivno povezoval z EU in OZN;

2. izkušnje iz Afganistana in Zahodnega Balkana zahtevajo za uspešnost celovit vojaški, civilni in politični pristop pred, med in po operacijah;
3. NATO je pritegnil v strateško partnerstvo tudi Rusijo. Predvsem v smislu povečanja transparentnosti njenega nuklearnega orožja in odmika iz območja držav, njenih članic. Pri tem je poudarjena skupna delitev interesov, vključno s skupnim protiraketnim ščitom, skupnim bojem proti terorizmu, narkotikom, piratstvu in promocijo širše mednarodne varnosti (NATO 2010a, 10).

4.4 Metode za uspešnejše delovanje sil NATA

Nato je danes aktivni vodja zagotavljanja miru in varnosti v mednarodnem okolju. Preko operacij kriznega odzivanja NATO demonstrira močno voljo uveljavljanja novih pozitivnih sprememb v okolju. Istočasno kaže svoje zmogljivosti in sposobnost ukrepanja na izzive 21. stoletja.

Od prve velike operacije v podporo miru na Balkanu v zgodnjih devetdesetih je tempo in raznolikost Nato operacij naraščal. Nato je bil angažiran v misijah, ki so zahtevale celoten spekter delovanja, od bojnih do operacij vzdrževanja miru, usposabljanja in logistične podpore, do varovanja humanitarnih konvojev idr. Do danes je bilo okrog 138 000 pripadnikov angažiranih v Nato misijah po celem svetu, kjer so uspešno izvajali obsežne zemeljske, zračne in pomorske operacije v različnih okoljih. Sile Nata še vedno izvajajo svoje naloge v Afganistanu, na Kosovu, Mediteranu, Afriškem rogu in Somaliji (Nato 2012).

Od leta 1992 je Nato uspešno zaključil več vojaških operacij in misij, kot so: operacijo v Bosni in Hercegovini, Makedoniji, prvo protiteroristično akcijo »Eagle Assist«, posredovanje v drugem Zalivskem konfliktu, pomoč pri olimpijskih in paraolimpijskih igrah v Grčiji, operacijo v Iraku, pomoč pri odpravljanju posledic hurikana Katrina. Poleg tega še pomoč Pakistanu pri reševanju preživelih ob potresu, sodelovanje z Afriško unijo v Darfurju (Sudan), protipiratske operacije v zalivu Aden in Afriškem rogu in nazadnje operacijo v Libiji (Nato 2012).

Vse operacije in misije, ki se še izvajajo, in tudi tiste, ki so zaključene, kažejo na nekaj pomanjkljivosti, ki jih skuša Nato v bodoče odpraviti z naslednjimi aktivnostmi:

4.4.1 Odprava nacionalnih omejitev

Pomemben vidik preoblikovanja Nata je zagotavljanje ustreznega vojaško-obrambnega načrtovanja na ravni skupnih oz. integriranih struktur te organizacije, ki bi pomenilo odpravo t. i. nacionalnih omejitev. Le-te se prvenstveno nanašajo na omejeno uporabo Natovih integriranih vojaških struktur pri izvajanju operacij v konkretnih primerih zato, ker imajo države članice uporabo svojih vojaških struktur urejeno vsaka po svoje v okviru pozitivne notranje zakonodaje. To pa ovira učinkovito uporabo integriranih vojaških struktur v konkretnih primerih.

Nacionalne omejitve so ena od težav večnacionalnih vojska, ki jih skuša Nato odpraviti v cilju učinkovitejšega poveljevanja. O tovrstnih problemih piše tudi Anthony King v delu »Paradoks večnacionalnosti«, kjer izpostavlja primere, ko je zaradi nacionalnih omejitev skoraj nemogoče poveljevati in izvajati vojaške operacije. Po eni strani je nacionalna omejitev težava pri vodenju enot, po drugi strani pa moramo razumeti nacionalno omejitev tudi kot varovanje nacionalnega kontingenta pred opravljanjem nalog, ki niso v skladu z nacionalno politiko ali celo z etičnimi načeli javnosti, iz katere države enota prihaja (King 2007).

4.4.2 Skupno obrambno načrtovanje

Skupno obrambno načrtovanje naj bi postalo bolj realistično (glede na konkretno mednarodno varnostno okolje ter zmogljivosti držav članic) in bolj učinkovito.

Obrambno načrtovanje v Natu obsega sedem disciplin, in sicer načrtovanje sil, virov, obrambnih investicij, logistike, načrtovanje na C-3 področju, jedrsko načrtovanje in civilno-krizno načrtovanje (Šavc 2009, 45).

Nacionalno obrambno načrtovanje (ang. Defence Planning) kot celota je v domeni obrambne politike in s tem posebnih agencij ali organizacijskih enot na obrambnih ministrstvih. Na podlagi izhodišč obrambnega načrtovanja je načrtovanje sil (ang. Force Planning) v domeni vojaških štabov, in sicer tako nacionalnih kot zavezniških. Za potrebe operativnega vojaškega delovanja in delovanja v MOM pa se srečamo še z operativnim načrtovanjem za konkretno Natovo operacijo. Za vse tri kategorije načrtovanja v Natu obstajajo posebne združene publikacije oziroma

navodila, ki so bila podlaga za pripravo nacionalnih pravilnikov in navodil. Leta 2006 je bila struktura obrambnega proračuna v Sloveniji usklajena s pristopom, ki se uporablja v Natu in po katerem poteka poročanje o obrambnem načrtovanju v zavezništvu. Šteiner (2011) pa dodaja, da v aktivnostih in procesih delovanja v večini zavezniških odborov in delovnih teles uspešno delamo. Slovenija osnovnega načela pri odločanju, torej konsenza, ni izrabljala za oviranje delovanja zavezništva (Šteiner 2011, 99).

Težave pa nastajajo tudi na nivoju operativnega načrtovanja. King (2007) v zvezi s skupnim načrtovanjem navaja, da so nove strateške okoliščine po letu 1990 zahtevale razvoj novih Nato metod za operativno planiranje v zvezi s posredovanjem v operacijah, ki niso v sklopu 5. člena . Pri tem pa naj bi Angleži in Francozi razvijali svoje postopke, ki pa so zelo kompatibilni z GOP (Guidenes for Operational planning). Eno od pomembnih vlog pri poenotenju večnacionalnih sil naj bi bile NRF enote, ki praktično unificirajo skupne postopke. Vendar pa naj bi celo visoko profesionalizirana angleška vojska z veliko tradicijo izdelala nekaj svojih postopkov urjenja, ki omogočajo boljše razumevanje in način urjenja tako svojih kot ostalih enot (King 2007, 235).

4.4.3 Reforma koncepta in inštitucij

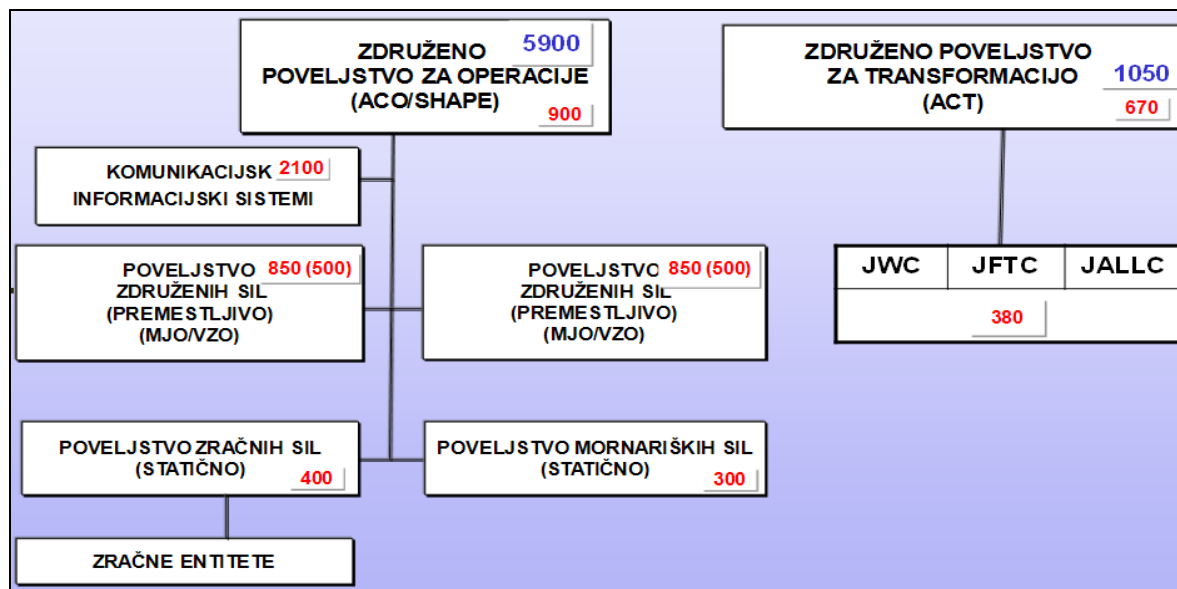
Potrjen načrt za tekoče leto 2004 je predvidel skrčenje bojnih sil po številu, vendar pa zagotavljanje višje kakovosti teh sil, kot tudi možnosti za njihovo premestljivost izven območja tradicionalnih (ozemlje držav članic) Natovih operacij.

Pomemben vidik preoblikovanja notranje strukture Nata je sprememba poveljniške strukture. Dosedanji proces preoblikovanja notranje strukture Nata zaznamujejo obsežne spremembe strukture poveljstev na vseh ravneh, dodajanje novih nalog ter redistribucija funkcij poveljstev. Nova organizacijska struktura (slika 4.1) predvideva zmanjšanje iz 18800 na 14000 in uveljavlja novo strukturo poveljevanja (Šteiner 2011).

Pri transformaciji Nata zasledimo kontinuiteto zmanjševanja enot in spremembo struktur, tako poveljstev kot enot. Vojske zmanjšujejo enote, zmanjševanje pa poskušajo nadomestiti z boljšo opremljenostjo, boljšo usposobljenostjo, predvsem pa z boljšo zaščito vojakov. Vendar je vprašljiva meja, do katere stopnje zmanjševati številčnost, če pa je vzrok zmanjševanja predvsem

zmanjšani delež za vojaško obrambo. V primeru nadaljnjega zmanjševanja finančnih sredstev bo prišlo tudi do pomanjkanja kvalitetne opreme za zaščito vojaka.

Slika 4.1: Nova organizacijska struktura NATA

Vir: Šteiner (2011).

S spremembo poveljniške strukture se proporcionalno zmanjšujejo tudi poveljstva, linija PINK (poveljevanja in kontrole) pa postaja enostavnejša in po oceni avtorja prav zaradi tega tudi učinkovitejša. Hkrati se zmanjšujejo tudi nivoji poveljevanja, kar pripomore k hitrejšemu pretoku informacij in ukazov in s tem k večji prilagodljivosti organizacije.

4.4.4 Spremenjen delež premestljivih sil

Nacionalna obramba je še vedno primarna naloga obrambnih sil držav. Vendar pa transformacijski proces spreminja delež, ki ga države prispevajo v kolektivno obrambo. V prihodnosti naj bi stremeli k 50 % premestljivim silam. Vsekakor pa je procent premestljivih sil dilema ali vprašanje zmogljivosti oziroma rezultat transformacije vsake države posebej (Šteiner 2011).

Že leta 2004 je pričela organizacija razmišljati tudi o transformaciji oboroženih sil in zagotavljanju večje učinkovitosti. Eden od vzrokov za transformacijo sil so vsekakor tudi zahteve velike večine evropske družbe po zmanjšanju vojaških proračunov in s tem na zmanjšanje nacionalnih vojsk. Velika

večina držav se je iz naborniške vojske preusmerila v poklicno. Le redke, predvsem nevtralne države, so obdržale tradicionalni naborniški sistem. Gre predvsem za zahteve po premestljivih silah, saj se naloge ne opravljajo več samo na nacionalnem ozemlju, česar pa naborniki v skladu s podporo širše javnosti niso pripravljeni opravljati.

V sklopu transformacije sil je torej tudi odločitev o velikosti premestljivih sil, ki so od države do države različne. Premestljive sile pa so namenjene tudi za obrambo nacionalnega ozemlja, le opremljenost in popolnjenost je drugačna, saj je vezana na strateški transport ter določeno stopnjo logistične samozadostnosti, medtem ko nabor nalog pripadnikom ostajajo iste.

4.4.5 Osredotočenje na glavne naloge v prihodnosti

Nato se bo v prihodnosti osredotočil na tri glavne naloge, in sicer: odvrčanje, konvencionalno obrambo in kibernetško obrambo. Poseben pomen pa bo verjetno tudi največji izziv za uspešno izvajanje kibernetške obrambe (NATO 2010b, 12).

Odvračanje in konvencionalna obramba sta že dobro poznani nalogi Nata. Večja težava bo izvajati tako imenovano kibernetško bojevanje. Primer Wikileaks nam kaže, da je uporaba informacijske tehnologije in njena razpršenost takšna, da jo je že nemogoče nadzorovati. Svetovna količina podatkov je tako velika, da je včasih že težko prioriteto izluščiti pomembne informacije. Po drugi strani pa se pojavlja vprašanje osebne svobode, zaščite osebnih podatkov ali nacionalna oz. globalna varnost. Veliko sistemov ostalih interesnih področij je že tehnološko vezano na informacijsko tehnologijo, kar pomeni, da namenski ali nenamenski izpad že lahko povzroči večjo škodo, ne nazadnje lahko vpliva tudi na varnost države, regije ali globalno varnost.

Vendar pa moramo vedeti, da varnost dojemamo in sprejemamo v vsakem okolju različno in vsak posameznik ali skupina na svojstven način. Kot pravi Svete (2005) je varnost družbeno in zaznavno določena kategorija, z veliko možnostjo proste presoje, tako da tudi tehnologije s tako univerzalnimi lastnostmi, kot jih ima informacijsko-komunikacijska, v posameznik različnih okoljih ne moremo obravnavati na enak način (Svete 2005, 33).

Clausewitz je izjavil, da je vojna nadaljevanje politike z drugimi sredstvi. Neznani avtor pa navaja, da je napad na računalniške povezave nadaljevanje vojne

z drugimi sredstvi (EUMS 2011, 17). Uspešno kibernetško obrambo bo po mnenju avtorja naloge v bodoče verjetno še težje izvajati.

4.5 Vrhunsko srečanje NATA v Chicagu 2012

Vodje vlad in držav so na vrhunskem srečanju Nata v Chicagu sprejele dokument o obrambnem paketu. Ta določa, katere zmogljivosti Zavezništvo potrebuje za vodenje celotnega spektra možnih misij do leta 2020 in naprej ter kako te zmogljivosti razviti, nabaviti, vzdrževati in uporabljati. Usmerjen je predvsem v doseganje ključnih zmogljivosti, kjer je največje nesorazmerje med zaveznicami na obeh straneh Atlantika. Obrambni paket vključuje zaveze o razvoju zmogljivosti z zadnjega vrha Nata v Lizboni in nove zmogljivosti, ki jih potrebuje Zavezništvo na podlagi analiz izkušenj iz Afganistana, Libije in drugih operacij. Cilj je tudi v težkih ekonomskih okoliščinah Natu zagotoviti premestljive in vzdržljive sile, ki lahko delujejo skupaj in s partnerji. Problem financiranja novih zmogljivosti ob zmanjševanju obrambnih proračunov se rešuje z novima pristopoma, ki temeljita na ekonomiji obsega in večji integraciji zavezniških zmogljivosti in sil. Zmogljivosti bodo razvite in uporabljene na osnovi pobude o »pametni obrambi« oz. večnacionalnega usposabljanja sil. »Pametna obramba« naj bi nakazovala način pridobivanja potrebnih zmogljivosti, povezane sile pa, kako jih najbolj učinkovito uporabljati (MORS 2012).

Pobuda »pametna obramba« (smart defence) zajema večnacionalno sodelovanje pri razvoju, nabavah, vzdrževanju in uporabi zmogljivosti, prioritizacijo skladno s strateškimi prioritetami Nata in opredeljenimi primanjkljaji iz operacij ter specializacijo sil oziroma delitev vlog med zaveznicami. Pri pametni obrambi ne gre le za stroškovno učinkovite nabave in varčevalne ukrepe, ampak predvsem za racionalizacijo porabe sredstev, določanje novih prioritet Zavezništva ter prilagajanja novim izzivom. Pri tem ne gre za zmanjševanje stroškov, temveč za doseganje večjega učinka z razpoložljivimi sredstvi. Novo pobudo je mogoče implementirati s prilagoditvijo obstoječih praks in procesov, vendar s spremenjenim načinom razmišljanja in zadostno politično voljo. Prednostno je usmerjena v zagotavljanje večnacionalnih in nacionalnih zmogljivosti, ki so težko dosegljive za posamezne države (MORS 2012).

Pobuda povezane sile pomeni izboljšanje interoperabilnosti med zavezniškimi in partnerskimi silami ter povezanostjo med Natovimi in nacionalnimi poveljstvi. Njeni ključni elementi so razširjeno izobraževanje in usposabljanje, več Nato vodenih večnacionalnih vaj, boljša uporaba tehnologije, krepitev odzivnih sil Nata in izboljšanje sil za specialno delovanje (MORS 2012).

4.5.1 Eden od možnih izzivov NATA v prihodnje

Mednarodni konflikti od zgodnjih 90-ih let dalje so pokazali, da so vojaške operacije le en vidik stabilizacije in obnove po konfliktu. Slednja namreč vključuje civilne in vojaške naloge, ki segajo na pet ločenih področij:

- zagotavljanje varnosti (vključno z vojaškimi in policijskimi funkcijami);
- preskrba z osnovnimi storitvami (npr. voda, elektrika, zdravstvene storitve);
- oblikovanje političnih struktur (npr. pisanje ustave, volilni sistem);
- vzpostavitev gospodarske infrastrukture;
- omogočanje sprave med sprtimi stranmi (Milkoreit 2012).

Konflikti v Iraku in Afganistanu niso le odrazili potrebe po celovitem civilno-vojaškem pristopu do obnove po konfliktu, ampak so tudi, bolj kot kdaj koli prej, usmerili politično pozornost na urejanje stanja po konfliktu. To pa odpira možnosti za večje institucionalne spremembe. Nato bi lahko bil ključnega pomena pri reševanju tega na prvi pogled neobvladljivega izziva, ker že ima edinstveno znanje s področja vojaške stabilizacije. Zdaj pa posega tudi na civilno-politično področje, kjer previdno stopa po nepoznanem terenu. Nato bi moral postati strokovnjak za civilno obnovo v tolikšni meri, kot je zdaj strokovnjak za vojaško stabilizacijo. Kljub položaju Nata bi se mednarodna prizadevanja za oblikovanje močnejših zmogljivosti za obnovo po konfliktu morala osredotočiti na to, da Nato postane glavna mednarodna organizacija za obnovo, in sicer tako, da bi bil pri obnovi po konfliktu osrednji dejavnik v mreži globalnih partnerstev z državami nečlanicami, regionalnimi in mednarodnimi organizacijami. Ta institucionalna sprememba bi zagotovila osrednjo točko za vprašanja obnove po konfliktu in poenotila zdaj razdrobljena sredstva. Za obnovo po konfliktu je potrebna kombinacija vojaškega in civilnega znanja. Nobena posamična organizacija nima obojega pod eno streho.

Vzpostavljanje učinkovitega sodelovanja med vojaškim in civilnim osebjem predstavlja znatne kulturne in koordinacijske izzive (Milkoreit 2012).

Milkoreit meni, da je Nato organizacija, ki je najprimernejša za to nalogo, in to iz štirih razlogov:

1. Nato obvlada vojaški vidik obnove po konfliktu: zagotavljanje varnosti in stabilnosti v kriznih regijah po končanih nasilnih konfliktih;

2. Nato že preizkuša kombiniran vojaško-civilni pristop z ekipami za obnovo provinc (PRT) v Afganistanu. PRT in civilno-vojaški Nato imajo pravzaprav enako nalogo: celovit pristop do obnove z uporabo tako vojaških kot civilnih znanj in zmogljivosti. Razvoj Nata kot primarne organizacije za obnovo na svetu gradi prav na tem civilno-vojaškem sodelovanju in ga še nadgrajuje (Milkoreit 2012);

3. vloga Nata kot regionalnega obrambnega zavezništva temelji na stalnem sodelovanju, komuniciranju in skupnem načrtovanju številnih vojaških subjektov. Tovrstno znanje bi bilo ključnega pomena pri usklajevanju in upravljanju različnih mrež obnove po konfliktu. Natova usmerjenost v oblikovanje partnerstev z državami in organizacijami v zadnjem času predstavlja dobro podlago za vzpostavitev mrež za obnovo po konfliktu, ne samo na vojaški, temveč tudi na civilni strani obnove po konfliktu (Milkoreit 2012);

4. Nato na novo opredeljuje svoj smisel in poslanstvo. Dokazati mora svojo sposobnost za stalno prilagajanje novim izzivom vojaškega delovanja v 21. stoletju. Če bi Nato preoblikoval svoje poslanstvo, svoje ambicije in geografski doseg z delovanjem na svetovni in ne več na regionalni podlagi, bi gradil na lastnih prednostih (Milkoreit 2012).

Nato je v edinstvenem položaju, saj v primerjavi z drugimi nacionalnimi, regionalnimi ali mednarodnimi organizacijami prinaša ogromno dodano vrednost.

Prvič: bi to pomenilo spremenjeno poslanstvo. Nato je že zdaj pomemben dejavnik pri obnovi po konfliktu, če pa bi ta postala prednostna naloga, skupaj z recimo varnostjo, odvrčanjem in obrambo ter partnerstvi, bi bilo treba uvesti organizacijske spremembe in močno razširiti njegovo poslanstvo. Prehod od geografskega na funkcionalno zavezništvo daje Natu globalno vlogo in poudarja pomen njegovih globalnih partnerstev. Tudi besedilo Severnoatlantske pogodbe je dovolj prožno, da bi omogočilo dodatne spremembe brez političnih težav, ki so povezane s spreminjanjem besedila (Milkoreit 2012).

Drugič: uvajanje zmogljivosti za obnovo po konfliktih v strukturo Nata predstavlja organizacijske in kulturne izzive. Premik od pretežno vojaške identitete h kombinaciji civilno-vojaške identitete pomeni ustvarjanje največje integrirane civilno-vojaške platforme na svetu. Medtem ko bi Natova obstoječa vojaška struktura ostala nespremenjena, bi njegove civilne strukture razširili in oblikovali oddelek za obnovo, ki bi se ukvarjal z vsemi nevojaškimi dejavnostmi obnove po konfliktu. Sodelovanje med obema strukturama bi zahtevalo tesno usklajevanje, gladko komuniciranje, prekaljeno vodstvo in skrbno upravljanje. Učinkovita integracija civilnih in vojaških vidikov bi omogočila skupno usposabljanje in operativno spoznavanje civilnih in vojaških zmogljivosti pred dejanskimi operacijami na kriznih območjih. To bi omogočilo boljše načrtovanje obnove po konfliktu že na začetku samih kriz, kar bi pomenilo boljše izvajanje na terenu (Milkoreit 2012).

Tretjič: Nato mora biti v ospredju prizadevanj za izgradnjo civilno-vojaških globalnih partnerstev za obnovo. Natov oddelek za obnovo bi moral izoblikovati svoja lastna temeljna znanja in razumevanje obnove. Ne bi smel podvajati obstoječih pristopov, temveč bi jih moral ustrezno izkoristiti in postati koordinator in upravljaec zunanje ekspertize, ki bi jo pridobil z globalnimi partnerstvi (Milkoreit 2012).

Do danes mednarodni skupnosti ni uspelo ustrezno uporabiti izkušenj, zbranih z obnovami po konfliktih v 90-ih letih in tudi po prvih konfliktih v 21. stoletju. Potreba in priložnost za spremembo sta zdaj pred vrati. Prvi vidnejši poskusi za izgradnjo sposobnosti za obnovo po konfliktu morajo biti združeni, razširjeni in usklajeni v okviru ene same sposobne organizacije – Nata. Predlagana reforma bi seveda povečala finančne potrebe Nata. Toda začetni stroški bi odtehtali ogromne potencialne prihranke, sploh z vidika kakovosti življenja in gospodarstva. Te prednosti bodo postale jasne, če bo ustrezna sposobnost za obnovo na voljo takrat, ko bo naslednja regija v konfliktu poklicala na pomoč mednarodno skupnost. Zavezništvo bi moralo začeti z mednarodnimi raziskavami in proučiti, kako bi se Nato lahko preoblikoval v mednarodno organizacijo za obnovo. Namenske konference in naročene študije, zblíževanje civilnih in vojaških strokovnjakov za obnovo po konfliktu, organizacijsko oblikovanje civilno-vojaškega sodelovanja in vrednotenje programov bi lahko pripeljali do priporočil o tem, kako oblikovati in financirati tako reformo. Ne glede na to, ali bo Nato sprejel to novo poslanstvo ali ne, pa je pomembno, da posamezne članice Nata ocenijo velikost

izziva obnove po konfliktu in zdajšnja sposobnost (oziroma pomanjkanje le-te). Tako bodo lahko razvile koherentno strategijo za zapolnitev vrzeli v obstoječem sistemu, tako na državni kot na mednarodni ravni (Milkoreit 2012).

Vendar pa je avtorjevo mnenje, da Nato trenutno ne gre po tej poti. Sicer se zaveda, da je faza rekonstrukcije in prenos oblasti na civilne strukture ena od pomembnejših, ko je enkrat varnost zagotovljena. Pa vendar se organizacija bolj usmerja v izboljšanje svojih zmogljivosti, racionalizacijo sredstev in optimizacijo uporabe svojih enot. Fazo rekonstrukcije je sicer pripravljen podpirati s svojimi aktivnostmi, ki zagotavljajo varnost. Ne želi pa biti vodilni in odgovorni akter v tej fazi. Tovrstno nalogo trenutno raje prepušča EU in OZN, pa tudi ostalim regionalnim, lokalnim, vladnim in nevladnim organizacijam in ustanovam. V tem smislu za enkrat ne razvija svojih civilnih zmogljivosti in kadra.

5 Obveznosti Slovenije do NATA in EU

Leta 2004 se je Slovenija vključila v Nato kot organizacijo kolektivne obrambe. Za eno prvih enot Slovenske vojske za delovanje izven meja Slovenije pa je bil formirani 10. bataljon za mednarodno sodelovanje.

»Z vstopom Slovenije v Nato in EU je država vključena v zanesljivejši sistem mednarodne kolektivne varnosti. Seveda se z vstopom v navedene mednarodne integracije od Slovenske vojske pričakuje primeren in zanesljiv vojaški prispevek. Njena sedanja organiziranost omogoča razvoj, izboljšanje in vzdrževanje vseh tistih ključnih operativnih zmogljivosti, ki podpirajo uresničevanje glavnih nalog v nacionalni obrambi in omogočajo zanesljivo sodelovanje tudi v zavezništvu« (Lipič 2006, 5).

Vojaška doktrina navaja, da bo pri vključevanju v evropsko varnostno in obrambno politiko ter iz tega izhajajočih aktivnosti Republika Slovenija zastopala stališče, da ne more obstajati bistvena delitev med Natom in Evropsko unijo, ker bi to zmanjševalo učinkovitost in razpoložljivost vojaških zmogljivosti ali vodilo k podvajanju le-teh. To pomeni, da bo razvijala enotne sile, ki bodo lahko uporabljene v okviru operacij kriznega odzivanja pod vodstvom Nata ali za operacije kriznega odzivanja pod vodstvom Evropske unije (Vojaška doktrina 2006, 16).

Iz vidika »fair and equal burden sharing« se v NATU zajema solidarnost, sorazmerno delitev obveznosti in odgovornosti ter tveganj na več področjih delovanja držav članic. Vendar se včasih zdi, da se politika določenih držav članic teh obveznosti ne zaveda in da so vojaške strukture tiste, ki morajo na to solidarnost opozarjati politiko. Še večje težave nastajajo v zvezi s tem v zadnjem času, ko gospodarska kriza v Evropi zavira razvoj učinkovitih vojaških zmogljivosti skoraj vseh evropskih držav in je zato povezovanje prav zaradi visokih stroškov med državami še večjega pomena. Skupne obveznosti posamičnih držav članic so:

5.1 Finančne obveznosti

Temeljno finančno politiko, ki velja za vse organe NATA, določajo finančni predpisi NATA (Nato Financial Regulations). Vsebujejo izvedbena navodila in posebne postopke, ki veljajo za vsa vojaška poveljstva NATA in mednarodna

poveljstva NATA, pa tudi za podrejene agencije (Kovač 2003, 94).

Formula, s pomočjo katere se določi prispevek vsake države, mora upoštevati t. i. načelo "sposobnost plačati". Prispevek v skupni proračun torej države članice ne sme gospodarsko ogroziti. Formula za izračun deležev je bila najprej določena v zgodnjih 50-ih letih 20. stoletja, spremembe formule v naslednjih desetletjih pa so bile posledica sprememb, tako zaradi sprejema novih držav članic kot tudi zaradi spremenjene politike starih (Kovač 2003, 98).

Višina nacionalnih izdatkov za obrambo, nominalno in delež BDP, ki ga države namenjajo za obrambo, so namenjeni za zagotavljanje lastne, nacionalne obrambe in varnosti ter prispevanje za Nato. S tega vidika je meja dveh odstotkov BDP za obrambo tista, ki naj bi zagotavljala ustrezno raven pripravljenosti. Prav tako gre za delež prispevanja v skupne proračune in programe (Vojaški proračun, Civilni proračun ter Natov program varnostnih investicij – NSIP). Nacionalni prispevki za skupne proračune se dogovorijo na ministrski ravni ter se izračunajo na podlagi nacionalnih BDP po določeni formuli (Vertovšek 2010, 69–70).

Deleži prispevkov Slovenije v skupnem proračunu NATO naj bi po NATO izračunih znašali 0,26 % oziroma 0,3018 % za tiste dele vojaškega proračuna in programa varnostnih investicij (NSIP), v katerih Francija ne sodeluje (Kovač 2003, 102).

Prispevek Slovenije za članstvo v Natu, ki ga zagotavljamo iz finančnega načrta SV znaša za leto 2012 cca 2,5 mio evrov. Odstotek, ki odpade na Slovenijo pa je 0,24 % (kar je manj, kot je bilo načrtovano pred vstopom Slovenije v Nato). Navedena sredstva se prispevajo v Nato vojaški proračun (za delovanje poveljstev Nata, operacije in misije ter pokojnine), v Nato civilni proračun, poleg tega pa še prispevek v proračun NSIP (GŠSV OFIN 2012).

5.2 Ambicije SV v Natu

Slovenska vojska nekaterih zmogljivosti ne bo razvijala samostojno, temveč jih bo zagotavljala v okviru zavezništva oziroma skupno na podlagi ustreznih sporazumov s posameznimi zavezniškimi oziroma partnerskimi državami. Skladno s kriteriji Nata bo delež premestljivih sil kopenske komponente SV do leta 2018 dosegel najmanj 50 %. To pomeni, da bo najmanj 50 % kopenske komponente SV organizirane, opremljene in usposobljene za morebitno delovanje tudi izven

nacionalnega teritorija. Del teh sil SV bo integriran v vojaško strukturo zavezništva. Prav tako bo najmanj 10 % kopenske komponente SV vseskozi ohranjalo visoko stopnjo pripravljenosti na nacionalnem teritoriju ali pa sodelovalo v mednarodnih operacijah in misijah. Dogovorjeni vzdržljivi prispevek sodelovanja SV v mednarodnih operacijah in misijah, v Natovih odzivnih silah, v bojnih skupinah EU, v rezervnih silah ter v drugih oblikah zagotavljanja sil v visoki stopnji pripravljenosti bo SV dosegla do leta 2018 (DZ RS 2010a, 17).

SV bo izvajala združeno bojevanje rodov v okviru namensko oblikovanih zmogljivosti. V nacionalnem okviru bo sposobna oblikovati namenske taktične enote do brigadne ravni. SV bo oblikovala enoto bataljonske ravni, ki bo usposobljena in sposobna delovati izven Republike Slovenije za izvajanje celotnega spektra delovanj v rotaciji do enega leta. To bo doseženo z oblikovanjem najmanj štirih bojnih jeder moči pehotnega bataljona. V teh okvirih bo SV, poleg že vzpostavljene lahke, najkasneje do leta 2020 oblikovala tudi srednjo bataljonsko bojno skupino. Z reševanjem kadrovskih neskladij v SV bodo do leta 2020 sproščeni kadrovske potenciali prioritarno usmerjeni v izgradnjo bojnih zmogljivosti ter za ustrezno popolnitev rodovskih enot (DZ RS 2010a, 19).

Združeno bojevanje rodov v namensko oblikovanih zmogljivostih se je v obliki bataljonskih skupin prvič v Slovenski vojski dejansko pričelo z Lahko bataljonsko bojno skupino leta 2008. Tudi sicer se je že prej izvajalo urjenje in usposabljanje iz združenega bojevanja rodov v okviru brigad SV, vendar ne namensko za izvedbo določene operacije in ne modularne sestave. Resolucija o srednjeročnem obrambnem programu za obdobje 2011–2016 predvideva oblikovanje štirih pehotnih bataljonov. Trenutno v Slovenski vojski delujejo trije motorizirani bataljoni, ki so sicer opremljeni z različnimi pehotnimi transporterji. Zaradi gospodarskih težav in ne zadostnega priliva finančnih sredstev na področju obrambe je vprašljivo sproščanje kadrovskega potenciala in posredno s tem popolnjevanje rodovskih enot. Od leta 2009 je namreč Vlada RS omejila zaposlitev v Slovenski vojski na 7.600 pripadnikov (MORS 2010b).

SV bo v Natovih odzivnih silah in bojnih skupinah EU sodelovala z raznovrstnimi enotami, saj predstavlja tovrstno sodelovanje eno od pglavitnih orodij za transformacijo SV v smeri večje učinkovitosti, izboljšanja zmogljivosti, izurjenosti pripadnikov in povečanja interoperabilnosti z drugimi zaveznicami tako v

okviru Nata kot tudi EU. Vzdržljivi prispevek SV v takojšnje odzivne sile Nata bo znašal 0,8 % od skupnega obsega teh sil (DZ RS 2010a, 19).

V SV je trenutno 41 % enot premestljivih, več kot 10 % sil pa ohranja visoko stopnjo pripravljenosti, tako na nacionalnem ozemlju kot tudi na MOM (Furlan 2012).

5.3 Cilji sil

Države članice preko nacionalnih proračunov zagotavljajo doseganje in/ali izgradnjo sil in zmogljivosti v okviru realizacije s konsenzom sprejetih t. i. ciljev sil »force goals« za posamezno državo članico Nata. Integracija držav v proces obrambnega planiranja Nata pa jim omogoča njihovo učinkovitejšo in transparentnejšo implementacijo (Vertovšek 2010, 70).

Vlada RS je s sklepom 23.oktobra 2007 opredelila namen formiranja LBBSk. Najvišjo obliko namenskega organiziranja bojnih sil SV za delovanje v tujini bo predstavljala bataljonska bojna skupina (BBSk) (slika 5.1).

Samostojno bo izvajala združeno bojevanje rodov in bo sposobna vključevanja v višje formacije za izvajanje celotnega spektra nalog doma in v okviru zavezništva. Sestavljena bo iz nosilne enote, ki jo predstavlja motorizirani bataljon (MOTB), in dodatnih elementov za bojevanje, bojno podporo ter za zagotovitev delovanja.

Bojne enote bodo opremljene z novimi srednjimi kolesnimi oklepnimi vozili (SKOV) 8 x 8, z nadgrajenimi lahкими kolesnimi oklepnimi vozili 6 x 6 ter z lahкими oklepnimi vozili 4 x 4. Lahko bataljonsko bojno skupino v visoki stopnji pripravljenosti bomo razvili do konca leta 2009 in bo v pripravljenosti za uporabo v letih od 2010 do konca 2011 (MORS 2006, 29).

LBBSk se bo preoblikovala v srednjo BBSk v visoki stopnji pripravljenosti do konca leta 2011 in bo v pripravljenosti za uporabo v letu 2012.

Slika 5.1: Pregled doseganja zmogljivosti predvidenih s cilji sil 2008 v obdobju 2009–2018

Zahtevane zmogljivosti				Zmogljivosti v strukturi SV	
Cilj sil	Zmogljivost/enota	Velik. ekvivalenta	Končne operat. zmoglj.	Matična enota	Nižja enota
(1)	(2)	(3)	(4)	(7)	(8)
L 0035	Motorizirana pehotna bataljonska skupina	BBSK	1. JAN 09	PSSV	10. MOTB
	Motorizirani pehotni bataljon	bat	1. JAN 09	1. BR	10. MOTB
	Skupina za dopolnitev brigadnega poveljstva		1. JAN 09	PSSV	PESV
	Enota za zveze	vod	1. JAN 09	11. BZV	Četa
	Enota bojnega inženirstva	vod	1. JAN 10	72. BR	14. INŽB
	Skupina ISTAR	odd	1. JAN 11	OIB	EEB
	Skupina za civilno vojaško sodelovanje (angl. CIMIC)	odd	1. JAN 09	-	-
	Skupina za psihološko delovanje	odd	1. JAN 09	OIB	18 B JRKBO
	Kombinirana enota za RKBO	vod	1. JAN 10	71. BR (1. BR)	670. LOGB
	Enota za logistično podporo	četa	1. JAN 09	1. BR	
	Nacionalna skupina za usmerjanje premikov	odd	1. JAN 09	NSKP	
	Enota VP	odd	1. JAN 09	17. BVP	ČVP
	Skupina za taktično usmerjanje letalske podpore (angl. TACP)	odd	1. JAN 10	1. BR	670. POV LOGB
	Lahka raketna enota ZO	Vod (+)	1. JAN 10	BRZOL	9. BZO

Vir: PSSV J-3 (2012).

Drugo srednjo BBSk v nizki stopnji pripravljenosti bomo razvili do konca leta 2014 (slika 5.1; 2. del).

Elementi, ki sestavljajo BBSk izven MOTB se bodo MOTB priključili najmanj šest mesecev pred končnimi operativnimi zmogljivostmi (KOZ) BBSk. V operacijah kriznega odzivanja se v BBSK lahko vključijo tudi civilni strokovnjaki (MORS 2006, 24).

Zahtevane zmogljivosti				Zmogljivosti v strukturi SV	
Cilj sil	Zmogljivost/enota	Velik. Ekvivalenta	Končne operat. zmoglj.	Matična enota	Nižja enota
1	(2)	(3)	(4)	(7)	(8)
L 0035	Srednja motorizirana pehotna bojna skupina	BBSK	1. JAN 12	PSSV	74. MOTB
	Srednji pehotni bataljon	bataljon	1. JAN 12	1. BR	74. MOTB
	Skupina za dopolnitev brigadnega poveljstva		1. JAN 12	PSSV	PESV
	Enota za zveze	vod	1. JAN 12	11. BZV	Četa
	Enota bojnega inženirstva	vod	1. JAN 13	72. BR	14. INŽB
	Skupina ISTAR	oddelek	1. JAN 13	OIB	EEB
	Skupina za civilno vojaško sodelovanje (angl. CIMIC)	oddelek	1. JAN 12	-	-
	Skupina za psihološko delovanje	oddelek	1. JAN 12	OIB	ESD
	Kombinirana enota za RKBO	vod	1. JAN 12	72. BR (1. BR)	18 BJRKBO
	Enota za logistično podporo	četa	1. JAN 12	1. BR	670. POVLOGB
	Nacionalna skupina za usmerjanje premikov	oddelek	1. JAN 12	NSKP	
	Enota VP	oddelek	1. JAN 12	17. BVP	ČVP
	Skupina za taktično usmerjanje letalske podpore (ang. TACP)		1. JAN 12	1. BR	670. POVLOGB
	Lahka raketna enota (Samovozna raketna enota ZO)	vod (+)	1. JAN 12 1. JAN 15	BRZOL	9. BZO

Vir: PSSV J-3 (2012).

Lahka bataljonska skupina je bila v začetni fazi popolnjena z 10. motoriziranim bataljonom kot nosilno enoto. Po doseganju končnih operativnih zmogljivostih v letu 2009 bi se moral bataljon v letu 2010 preoborožiti z vozili 8 x 8, celotna LBBSk pa naj bi se preoblikovala v srednjo bataljonsko bojno skupino. Vendar do tega v letu 2010 ni prišlo in je bataljon kot nosilna enota LBBSk ostal vse do konca leta 2011. V začetku leta 2012 pa je vlogo nosilne enote te bojne skupine prevzel 20. MOTB, ki je skupaj z moduli pričel s cikli usposabljanja za doseganje končnih operativnih zmogljivosti. Prav tako je vprašljiva druga srednja bataljonska bojna skupina, katere nosilna enota naj bi bila 74. MOTB s kolesnimi oklepniki 8 x 8, saj ta enota še vedno ni popolnjena z vsemi potrebnimi vozili. V nizki stopnji pripravljenosti pa po vsej verjetnosti ne bo do konca leta 2014, kot to predvideva SOPR 2007–2012.

6 Pregled razvoja koncepta bojnih skupin

6.1 Specifične razmere za nastajanje bojnih skupin

Eden od organizacijskih izzivov vseh Zahodnih oboroženih sil je soočanje s strateško in operativno fleksibilnostjo, kot jo pojmujeta Erik de Waard in Eric-Hans Krammer.

Prvič: Zahodne oborožene sile so soočene s spremenljivimi strateško varnostnimi razmerami, ki zahtevajo posebne organizacijske kompetence za podporo formiranja in mobilizacije različnih operativnih alternativ pri ekspedicijskih operacijah (strateška prilagodljivost).

Drugič: Zahteva po operativnem prilagajanju vedno znova povzroča kombiniranje učinkovitih vojaških zmogljivosti skozi vsako posamično operacijo, kar se odraža kot »operativna prilagodljivost«.

Kombinacija obeh tipov prilagodljivosti kaže na zapletenost hitro spreminjajočega se značaja vsake misije posebej. Premik v območje odgovornosti se po navadi izvede v razmerah, ko morajo vojaške enote že reagirati z namenom, spremeniti lokalne razmere in prevzeti iniciativo na tem območju. Istočasno pa morajo uspešno obvladovati vse informacijske akterje v podporo svojih lastnih operacij. Stalno morajo vzdrževati pripravljenost za hitro reakcijo in prevladovati nad nasprotno stranjo, istočasno pa vedno imeti na umu, da ima vsaka napaka velike in dolgoročne posledice (Erik de Waard in Eric-Hans Krammer 2010, 71).

Prav potreba po kombiniranju obeh, tako strateške kot operativne prilagodljivosti v tako hitro spreminjajočih se razmerah, vedno vodi v dilemo prilagodljivosti. Strateška prilagodljivost zahteva organizacijske zmogljivosti zbiranja in razdvojevanja različnih oblik in organizacijskih delov v nove ekspedicijske enote. Operativna prilagodljivost pa zahteva zmožnost po razporeditvi učinkovitih bojnih skupin, ki so sposobne stalnega prilagajanja na lokalne pogoje, kar bistveno vpliva na uspešnost delovanja enot na misiji. Z drugimi besedami pomeni, da strateško okolje zahteva sposobnost po spremembi struktur enot ali bojnih skupin, medtem ko je zahteva operativnega okolja premik stabilne in odlično delujoče ekspedicijske enote.

In prav filozofija modularnega pristopa je specifično vplivala na razvoj obeh dilem (razviti zmogljivost hitro sestavljivih in razdružljivih učinkovitih organizacijskih vojaških enot).

Ni naključje, da je veliko Zahodnih držav prevzelo filozofijo modularnega ustroja kot strateški način formiranja enot pri reševanju kriznih razmer. Veliko vojaških organizacij poskuša razviti zmogljivosti za oblikovanje različnih organizacijskih struktur, istočasno pa poskušajo obdržati prednosti relativno fiksnih struktur in njihovo funkcionalnost. Postopoma so Zahodne vojaške sile pričele uporabljati svoje organizacije kot nekakšno torbo z orodjem, v kateri se nahajajo različne vrste komponent, od koder jih po potrebi in glede na naloge vzamejo in oblikujejo v bojne skupine za delovanje v aktualnih kriznih operacijah (Erik de Waard in Eric-Hans Krammer 2010, 72).

6.2 Koncept modularnosti

Princip modularnega pristopa ni neko novo vojaško doktrinalno odkritje, saj je bilo najprej predstavljeno v komercialnem svetu kot koncept za uspešno delovanje v trenutnem hitro spreminjajočem se poslovnem okolju. Danes je modularnost sprejeta kot normativni organizacijski koncept, ki nam predlaga rešitve združevanja in delitve namenskih skupin. Sam koncept kaže na neodvisnost oziroma avtonomen podsistem, ki uspešno deluje kot združenost modulov. Prednost koncepta pa se kaže v zmožnosti združevanja in ponovne sestave neodvisnih komponent v povsem novo strukturo. S tem pridobimo novo zmogljivost, ki lahko bolj uspešno in bolj učinkovito odgovori na spremembe na tržiščih in novih tehnologijah.

Koncept modularnosti pa se je, kot ga opisuje Snook (2000), v vojaškem okolju oblikoval, kot navajam: »Bojne skupine so oblikovane na način, da vzamemo osnovne vojaške enote kot bloke, jih združimo vzdolž konsistentne hierarhične linije, z zahtevami naloge in v skladu s tradicionalnim sistemom vodenja in kontrole.« V skladu z zgoraj omenjeno teorijo modularnosti je torej osnovni princip sestave vojaških bojnih skupin, vzeti osnovne enote, jih povezati in z njimi delovati po sistemu »plug and play«. Bojna skupina naj bi delovala kot nekakšen podsistem oz. kot nekakšna samostojna »zaprta školjka«. V to školjko so vključene različne specialistične enote, ki prinašajo osnovno vojaško usposobljenost ter različno notranjo kulturo svojih vojaških organizacij. Zato je za uspešnost bojne skupine

pomembno vzpostaviti dober sistem koordinacije med enotami, ki temelji na poveljevanju in kontroli, skupnih doktrinah, tehnikah in postopkih in ne nazadnje usmeriti in voditi miselnost vseh pripadnikov v enotno reševanje nalog, medsebojno spoštovanje in skupno delovanje (Snook 2000, 79).

6.3 Splošne značilnosti bojnih skupin

6.3.1 Formiranje bojnih skupin

Bojne skupine so lahko formirane kot eno nacionalne ali pa na temeljih več nacionalnosti in so formirane tudi v različnih oblikah. Pograjc v svojem delu navaja, da se razlikujejo po velikosti, razlogu obstoja, tipu vključenih vojaških enot ter številu posameznih držav, ki se zanje odločajo na podlagi političnih, ekonomskih, vojaško-tehničnih in operativnih razlogov.

Prvi poskusi formiranja bojnih skupin so bili v Evropi v zgodnjih petdesetih letih, vendar so bili vsi ti poskusi neuspešni. O pravem razvoju dvo- ali večnacionalnih enot lahko govorimo po obdobju hladne vojne. V državah Srednje in Vzhodne Evrope je prihajalo do organiziranja večnacionalnih bojnih skupin predvsem v času zelenega vstopa v zvezo Nato in predvsem z namenom uporabe v operacijah vzdrževanja miru (peacekeeping). V Zahodni Evropi pa so bile konec 20. stol. oblikovane bojne skupine v velikosti korpusa, divizije ali brigade, ki so lahko imele stalno strukturo, stalno strukturo samih poveljstev ali pa so se celotne formirale na sklic ali zahteve. Ena od takšnih enot je bila enota MLF (Multinational Land Force) v velikosti brigade, ki so jo sestavljale kopenske komponente Italije, Madžarske in Slovenije leta 1997 (Pograjc 2006, 23).

Za primer enonacionalne modularno zgrajene vojaške enote pa si lahko ogledamo sestavo ameriške Stryker brigadne bojne skupine (SBBS). Osnova te bojne skupine so terenska vozila pehote z osemkolesnim pogonom. Ta brigadna bojna skupina naj bi bila uporabna v vseh operativnih okoljih in proti vsakovrstnim grožnjam. Kot podrejena manevrska komponenta poveljniku divizije ali korpusa, naj bi le-ta zagotavljala pomembne zmogljivosti pri visoki intenziteti bojevanja. Za potrebe manjših operacij je prvotna bojna skupina hitro premična, uporabna za prve bojne akcije in primerna za vzpostavitev ofenzivnega delovanja takoj po prihodu na območje operacij. Dodatno popolnjena z vozili in »težko« pehoto pa je Stryker

brigadna bojna skupina idealno oblikovana za operacije vzdrževanja miru (CADD² 2009, pogl. 7, 1).

Stryker Brigadna Bojna Skupina je sestavljena iz (slika 6.1):

- poveljstva in poveljniških čet;
- glavnih manevrskih enot – trije bojni bataljoni;
- enot za bojno podporo: obveščevalno-izvidniški bataljon, protioklepna četa, bataljona za ognjeno podporo in inženirske čete;
- enot za zagotovitev delovanja: sanitetne čete, čete za distribucijo in čete za vzdrževanje;
- enot za podporo delovanja: četa za zveze in komunikacije in čete vojaške policije (CADD 2009, pogl. 7, 1).

Slika 6.1: Sestava Stryker brigadne bojne skupine

Vir: CADD (2009, pogl. 7,1).

² – CADD – Combined Arms Doctrine and Development, Fort Leavenworth, USA.

V zgodnjih letih 21. stol. pa so bile formirane eno- ali večnacionalne enote glede na različne interese in varnostne potrebe po celotni Evropi. Ena od takšnih skupin je prikazana (slika 6.2) bojna skupina HELBROC, sestavljena v okviru EU iz Grčije, Bolgarije, Romunije in Cypra. Z iste slike lahko razberemo še nekaj organizacijskih povezav znotraj različnih držav v času začetnih (IOC-initial operational capabilities) in končnih operativnih zmogljivosti (FOC-final operational capabilities).

Slika 6.2: Pregled bojnih skupin EU v obdobju 2005–2006

BG Package Characteristics				
HELBROC's BG STANDBY PERIOD				
IOC	I / 2005	II / 2005	I / 2006	II / 2006
	GBR FRA	ITA	DEU ESP + ITA FRA GR PRT	FRA + DEU BEL
FOC	I / 2007	II / 2007	I / 2008	II / 2008
	DEU FRA + NLD + FIN	ITA GR + HUN BUL SVN ROM CYP	SWE ESP + FIN DEU EST FRA NOR Non EU	DEU GBR + FRA NLD + BEL LUX ESP
FOC	I / 2009	II / 2009	I / 2010	II / 2010
	ITA ESP GRC PRT		POL GBR + DEU LTU LVA SVK	ITA + ROM TUR

Date TBC

DEU

AUT

+
CZE

no contribution

IRL

DNK

Vir: Hellenic National Defence General staff (2006).

Vsaka bojna skupina, oblikovana v EU, naj bi štela okoli 1.500 pripadnikov, vključuje tudi premestljivo poveljstvo in strateški transport ter logistiko. Sposobna mora biti 30-dnevnega samostojnega delovanja. Leta 2004 je bil na podlagi prispevkov držav članic izdelan načrt za oblikovanje 13 bojnih skupin. V vsakem šestmesečnem obdobju sta po načelu »rotacije« (slika 6.2) v pripravljenosti dve bojni skupini, ki ju je mogoče na območje operacije namestiti v 10 dneh. Izmed članic EU v bojne skupine sil ne prispeva Danska, ki je sprejela odločitev, da ne bo sodelovala v vojaških aktivnostih EU. Vanje pa sile prispeva Norveška, ki ni članica EU, vendar kaže znaten interes za sodelovanje v varnostni politiki EU. Slovenija je

za bojno skupino, skupaj z Italijo in Madžarsko, zagotavljala sile v velikosti čete v letu 2007 (Kajnič in Lajh 2009, 121).

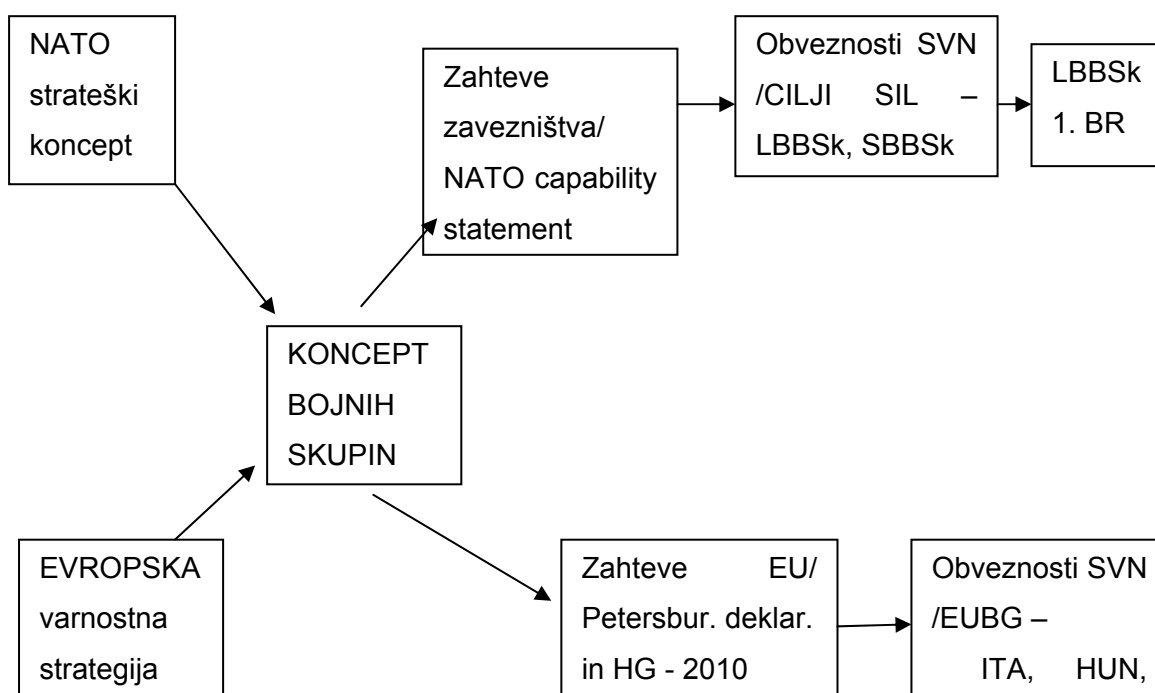
6.4 Koncept EU BG (EU battle group)

Koncept bojnih skupin je uspešen za racionalno zagotavljanje zmogljivosti tako v Natu kot v Evropski uniji. V Natu takšen način zagotavljanja opredeljuje Natov strateški koncept, znotraj EU pa jih strukturno umešča varnostna evropska strategija (slika 6.3). Države, ki so članice tako Nata kot EU, zagotavljajo zmogljivosti po principu enojnih sil, ki lahko delujejo v eni ali drugi varnostni organizaciji (Single set of Forces), nikakor pa ne v obeh hkrati.

Nato izpostavlja svoje zahteve pri oblikovanju bojnih skupin s tako imenovanim Nato capability statement, EU pa svoje zahteve navaja v načrtu iz leta 2004, imenovanem kot Glavni cilj 2010 (Headline Goal, 2010). Sam načrt predstavlja razvoj bojnih skupin, s katerimi bi zagotovili boljšo kakovost sil in višjo pripravljenost.

Za obveznosti v Natu je Slovenija oblikovala tako imenovane cilje sil, kjer je bilo definirano, da bo 1. jan. 2011 LBBSk dosegla polne končne operativne zmogljivosti, do 1. jan. 2014 pa končne operativne zmogljivosti SBBSk. Naloga v zvezi z oblikovanjem LBBSk je bila zaupana 1. brigadi Slovenske vojske.

Slika 6.3: Koncept bojnih skupin

Navedeni koncept lahko služi kot primer organiziranja bojnih skupin. Skozi proučevanje koncepta lahko identificiramo osnovne probleme, povezane z bojnimi skupinami.

6.4.1 Vpliv različnih faktorjev na oblikovanje EU BG

Najmanj štirje glavni faktorji so v zadnjih letih vplivali na razvoj EU BG. Ti so:

1. zahteve po vojaški transformaciji,
2. upoštevanje vseh zvrsti (kopno, zrak, voda),
3. zahteve po koordinaciji s civilnimi in mednarodnimi organizacijami,
4. exogeni faktorji.

K 1. točki: EU BG so povezane s procesom vojaške transformacije. Transformacija je tako rekoč olajšala EU BG določanje novih ciljev, ki opredeljujejo formiranje hitro premičnih enot in ki lahko opravljajo različne vrste misij. Tako je transformacija postala vodilo za spremembe znotraj EU BG, vplivala pa je seveda na oborožene sile držav članic EU. Švedska je tako iz statičnih oboroženih sil, katerih naloga je bila teritorialno delovanje znotraj države, prešla v premične enote, katere vključuje v mednarodne operacije. Kot European Security Strategy (ESS) navaja, je potrebno oborožene sile v Evropi spremeniti v bolj fleksibilne, mobilne enote, ki bodo sposobne odgovoriti na različne vrste groženj (Lindberg 2006, 63).

Poleg strukturnih sprememb pa prihaja do sprememb v vojaški tehnologiji in industriji. Predvsem zahteve po mobilnosti, vzdržljivosti sil in zmožnosti preživetja narekujejo razvijanja in izboljševanja zmogljivosti strateškega zračnega transporta, sistema C4ISR (Command, control, communications, computers, intelligence, surveillance and reconnaissance) ter vrsto drugih tehnološko novo razvitih sistemov (radijska oprema, računalniške povezave) (Lindberg 2006, 63).

Z uporabo novih tehnoloških sistemov v EU BG se povečuje njihova operativnost, istočasno pa povečuje zmogljivosti medsebojnega komuniciranja. Oprema sama pa postaja interoperabilna znotraj vseh držav članic.

Prav tako se s tem izboljšuje 120-dnevna zahtevana logistična samozadostnost bojnih skupin, saj vzdrževanje ni omejeno zgolj na logistično zagotovitev posamezne države, katerim enote pripadajo, ampak se razširi na katerokoli državo članico EU. Tako ostane omejitev glede vzdržljivosti sil zgolj le še kadrovski bazen in zahteve po rotacijah (Lindberg 2006, 63).

Transformacija je dosegla spremembe bazičnih struktur enot, vključena nova tehnologija pa je doprinesla k povečanju operativnosti, tako pehotnih kot pomorskih in zračnih enot. Rezultat je večja razvejanost misij, različna pravila delovanja (ROE – roles of engagement) in sprememba kadrovanja enot v EU BS. Tako je lahko npr. EU BG bolj uspešna v misijah nadzora ozemlja, zračnega prostora, v misijah vsiljevanja miru idr. (Lindberg 2006, 64).

Istočasno pa ima lahko takšna specializacija tudi negativne posledice. Velika specializacija namreč povzroča težave pri odločitvi, katero EU BS poslati na misijo, kjer so zahtevane različne ali specifične operativne zmogljivosti. Poleg tega ne prihaja do interoperabilnosti, ko takšne enote delujejo skupaj z neevropskimi bojnimi skupinami (npr. enote OZN). Zato je v skladu s tem in zaradi minimiziranja teh razlik potrebno določiti minimalne skupne zahteve in standarde vseh rodov.

Delovanje v novih območjih varnosti, kot je na primer vesolje, bo pomembno dolgoročno vplivalo na razvoj operativnih zmogljivosti bojnih skupin. Dosegljivost sistema za opazovanje zemlje in sistem pozicioniranja (GMES), navigacija in časovni sistem (Galileo) bodo služili kot bodoče razpoložljive zmogljivosti EU BG celo v operacijah nizke intenzivnosti. Sistem opazovanja zemeljskega površja bo na primer odkrival območja pitne vode, ki bi se nahajali v bližini begunskih kampov, globalni sistem pozicioniranja bo pokazal in opazoval lokacije humanitarnih pomoči ter njihovo redno popolnjevanje (Lindberg 2006, 64).

Transformacija torej določa vojski nove naloge, katerih rezultati pa bodo mogoče manj vidni, kot so to v klasičnih vojaških operacijah. Vendar je velika dodana vrednost takšnim operacijam predvsem aktivno sodelovanje z lokalnimi oblastmi in prebivalstvom. Torej bodo bodoče vojaške operacije manj usmerjene v doseganje zmage na bojišču in bolj v doseganje skupnega truda pri zagotavljanju varnega okolja in pogojev normalnega človeškega življenja (Lindberg 2006, 64).

Kot navaja Kerttunen (2005) v sliki 6.4, gre v tej transformaciji za povsem nov koncept delovanja oboroženih sil in politike. Navedene so glavne spremembe v starem konceptu, ki je narekoval in je bil usmerjen zgolj v obrambo oboroženih sil pred invazijo proti sedanjemu konceptu aktivne uporabe orodij varnostne politike. Te spremembe pa niso delovale zgolj na sam koncept oboroženih sil, pač pa je bilo treba spremeniti celotno miselnost vseh akterjev, predvsem pa javnosti, da so takšen koncept transformacije tudi podprle. Navedene spremembe pa so vplivale

na veliko večino evropskih držav in ne samo na nordijske, kar trdi tudi Kerttunen (2005, 57).

Slika 6.4: Primerjava konceptov delovanja oboroženih sil

OBRAMBA PRED INVAZIJO	AKTIVNA UPORABA ORODIJ VARNOSTNE POLITIKE
Preventivni pristop	Usmerjeno k vmešavanju
Obramba proti množični vojaški invaziji	Neprekinjen operativni proces kriznega managementa
Nacionalni pogled	Mednarodni pogled
Skladiščena materialna sredstva in oborožitev/mobilizacijski sistem	Pogosta uporaba vojaških zmogljivosti
Točno določen nasprotnik	Nejasno določen nasprotnik
Organizacija, ki temelji na kvantiteti	Organizacija, ki temelji na kvaliteti
Fokus: načrtovanje, administracija in usposabljanje nabornikov	Fokus: neprekinjeno izvajanje procesa managementa
Stalne strukture	Modularne strukture
Operativno okolje je določeno	Raznolikost operativnega okolja

Vir: Kerttunen (2005).

Pri tem pa je razvoj EU bojnih skupin najboljši dokaz volje za doseganje ciljev in zmogljivosti, ki so pomembni za aktivno vlogo v mednarodnih operacijah kriznega managementa. Navedene strukture in zmogljivosti so bile razvite tako za potrebe Evropske unije kot OZN (Europeiska Uniones institut for sakerhetsstudier 2003, 20).

K 2. točki: Vizija EU BG je tudi vključitev zračnih in pomorskih elementov v strukture bojnih skupin. Eden od ciljev tega je strukturiranje zračnih in pomorskih sil kot hitro odzivne sile EU. Po zahtevah EU MC je bila leta 2005 formirana pomorska komponenta po standardih Nata za krajše časovno obdobje in za potrebe misij EU.

Zračna komponenta je vzporedno s pomorsko razvijala predvsem zmogljivosti strateškega transporta oziroma njihove koordinacije. Tako je bilo oblikovanih kar nekaj centrov, kot so Evropski center za zračne premike v Eindhovenu (The European air-lift Centre in Eindhoven), Koordinacijski center za pomorske premike (The Sealift coordination Centre) na lokaciji zračne baze v Eindhovenu in Atenski večnacionalni koordinacijski center za pomorske premike

(The Athens Multinational Sealift Coordination Centre) v Grčiji. Načrtovanje hitro odzivnih zračnih in pomorskih sil je pomembno predvsem zaradi dveh vidikov. Prvič: EU BG predstavljajo relativno majhne zmogljivosti. Z dodanimi strukturami zračne in pomorske komponente lahko spremenimo velikost, namembnost in zmogljivost evropskih bojnih skupin. In drugič: lažje je v strukture že obstoječih bojnih skupin vključiti zračne in pomorske komponente, kot formirati nove združene bojne skupine. Pravilnost takšne odločitve bo pokazal čas. Če bosta v koncept bojne skupine vključeni obe komponenti, bo potrebno reformulirati sam koncept, saj se s tem povečujejo velikosti samih bojnih skupin (Lindberg 2006, 66).

K 3. točki: Vedno bolj prevladuje mnenje, da je povezava vojaških in civilnih zmogljivosti ključ do uspeha v operacijah kriznega odzivanja. Posebno so to poudarjale tri predsedujoče države EU. Finska, Avstrija in Velika Britanija so opozorile v letih 2005 in 2006 na veliko potrebo po vojaško-civilni koordinaciji. To je posebno vplivalo na strukture EU BG v letih 2008 predvsem v dveh vrstah operacij, in sicer: v preprečevanju konfliktov in civilni podpori humanitarnim operacijam. Tovrstno sodelovanje se še vedno razvija, poudarek pa je tudi na skupnih usposabljanjih in vajah. Pri tem bo verjetno treba preoblikovati tudi način preverjanja usposobljenosti bojnih skupin, saj je potrebno vključiti sodelovanje z obstoječimi civilnimi organizacijami, kot so na primer Civilian Response Team (CRT), ali Integrated Police Unit (IPU). Prav tako bo potrebno določiti vlogo, čas in faze, ko se vključijo vojaške oziroma civilne organizacije. Še posebno je tukaj pomemben čas prenosa nalog in odgovornosti za uspešno nadaljevanje operacije oz. misije. Pri tem bo verjetno potrebno določiti več častnikov za povezavo pri tranziciji med vojaško in civilno odgovornostjo ter tudi način sodelovanja med Poveljstvom sil ter Reprezentativnim predstavnikom EU v operaciji (Lindberg 2006, 67).

K 4. točki: Prisotnih je več drugih faktorjev, ki bodo dolgoročno vplivali na razvoj bojnih skupin. Pri tem je potrebno izpostaviti:

- Zmanjšanje obrambnih izdatkov po koncu hladne vojne; politiki smatrajo delovanje bojne skupine kot neko zunanjo aktivnost, saj se ne dogaja na tleh države. V skladu z racionalizacijo virov lahko pride tudi do izogibanja držav pri zagotavljanju sil za formiranje EU bojnih skupin.

- Evropske bojne skupine niso edini akterji pri zagotavljanju hitro odzivnih sil, saj je to razvidno tudi iz glavnih civilnih ciljev. Pa vendar; vpliv in sodelovanje civilnih struktur bo v prihodnosti vplivalo na razvoj evropskih bojnih skupin.
- Trend operacij bo bistveno vplival na samo velikost bojnih skupin. Ali bodo to velike operacije stabilizacije in rekonstrukcije, ki bodo zahtevale velike bojne skupine, ali bodo to operacije, ki bodo strogo omejevale strukturo bojnih skupin?
- Naraščanje privatnih vojaških organizacij bo prav tako bistveno vplivalo na razvoj bojnih skupin, saj le-te opravljajo že skorajda vse vrste nalog ter so aktivno povezane tudi z Združenimi narodi.

Vsi ti faktorji in trendi bodo v bodoče vplivali na razvoj evropskih bojnih skupin, ki bodo v bodoče opravljale te naloge, lahko samostojno, ali pa bodo to opravljale koordinirano ali celo vključeno s pogodbeniki v svoji strukturi (Lindberg 2006, 68–69).

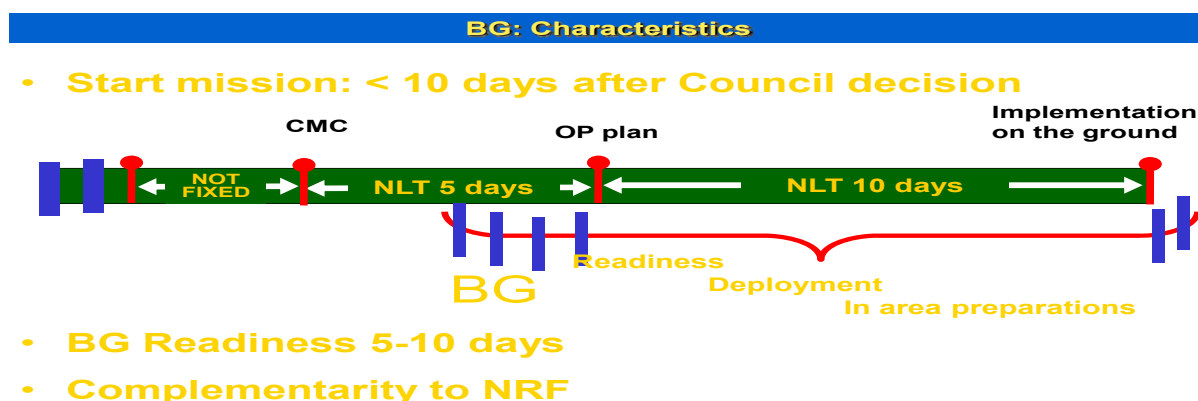
6.4.2 Zahtevane zmogljivosti pri oblikovanju EU BG

Naloge EU oboroženih sil so opredeljene s Petersburško deklaracijo, v skladu s temi nalogami pa se oblikujejo tudi bojne skupine. Zahtevane zmogljivosti teh bojnih skupin so torej vezane na učinkovito odzivanje na naloge, za katere so bojne skupine oblikovane.

Trenutno so zahteve naslednje:

1. velikost samostojne bojne skupine (približno 1.500 pripadnikov, ki vključuje bojno podporo in sile za zagotovitev bojevanja ter pridodane module) ter operativno poveljstvo, ki deluje v kontekstu koalicije;
2. enota mora biti v desetdnevni pripravljenosti, preden naj bi EU določila in zaukazala operacijo;
3. samostojnost in vzdržljivost sil najmanj 30 in največ do 120 dni;
4. premestljivost enot preko 6000 km iz Bruslja;
5. hkratno vodenje dveh operacij, vendar ne istočasnega strateškega premika na vojskovališča ali delovanja sil;
6. bojna skupina naj bi bila sestavljena multinacionalno, kar pomeni, da je najpomembnejši element interoperabilnost (Finabel 2007, 8).

Slika 6.5: Pregled pripravljenosti EU BG

Vir: Forsvarsmarkten, Hogkvarteret (2005).

Iz navedenega je razvidno, da so se pri oblikovanju bojne skupine MLF upoštevale splošne zahteve pri formiranju evropskih bojnih skupin. Istočasno pa nam slika 6.5 prikazuje stopnjo odzivnosti podobne bojne skupine (Nordic battle Group), kjer je razvidno, da je čas odzivnosti in prihod bojne skupine v območje odgovornosti v času 5–10 dni, kar naj bi bilo podobno Natovim odzivnim silam (NRF – Nato Response Force), katere pa do danes še niso bile uporabljene.

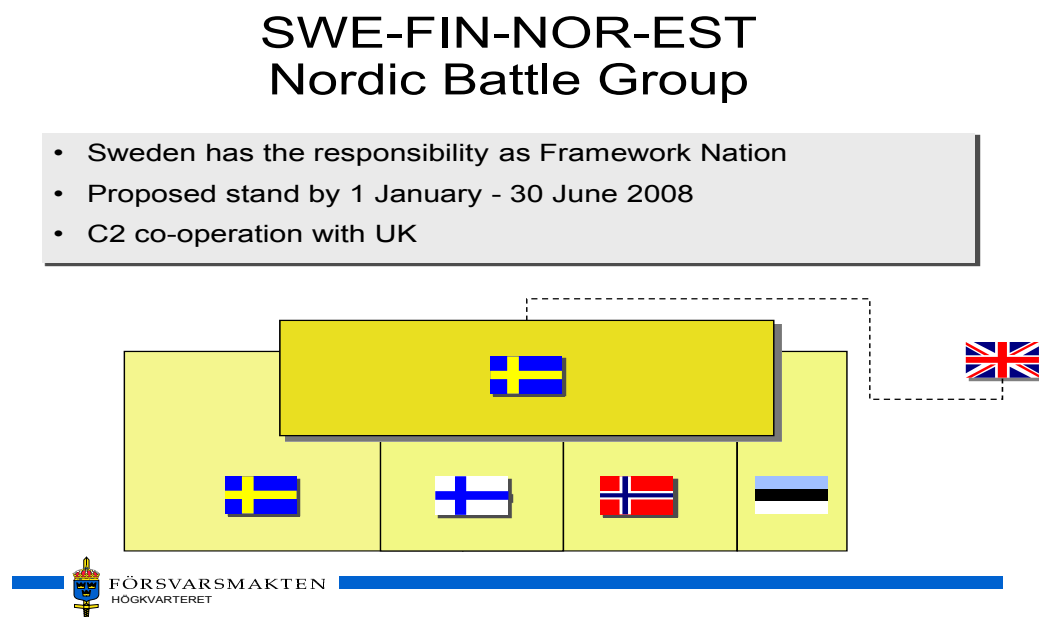
6.4.3 Struktura sil EU BG (European Union Battle Group)

Bojne skupine so lahko različne sestave, velikosti in zmogljivosti, pa vendar so večinoma sestavljene iz naslednjih elementov:

- glavnih sil za bojevanje, ki jih tvori motorizirani bataljon (poveljstvo, poveljniška četa, tri motorizirane čete, četa za ognjeno podporo, izvidniška enota in enota za podporo poveljevanju);
- na operativnem nivoju so temu bataljonu lahko pridodane enote bojne podpore (ognjena podpora, inženirstvo, zračna obramba, izvidniška enota, enota za elektronsko bojevanje, obveščevalna enota kot HUMINT, informacijske operacije, helikopterska podpora, zračni nadzor prednjih linij, komunikacijsko informacijsko podporo, JRKBO obrambo);
- sile za zagotovitev delovanja, med katerimi so na razpolago enote logistične podpore, zdravstvene, geografske podpore, CIMIC in vojaška policija;

- na strateškem nivoju pa so pripravljene dodatne enote, ki lahko posredujejo skupno z bataljonsko skupino, in sicer zračne enote za; strateški zračni premik, taktični zračni premik, neposredno zračno podporo, zavarovanje letališč in helikoptersko podporo. Pomorski del za strateški premik po morju, pomorske nosilne enote letalstva in enote za varovanje pristanišč in pomorskih baz. Logistični del za zagotovitev delovanja, vzdrževanje in medicinsko pomoč;
- ostale, kot so specialne sile (Lindstrom 2007, 14–15).

Slika 6.6: Nacionalna sestava Nordijske bojne skupine

Vir: Forsvarsmakten, Högkvarteret (2005).

Vsaka bojna skupina ima lahko tudi svojo specifičnost in različne organizacijske prijeme. S slike 6.6 je razvidno, katere države sestavljajo Nordijsko bojno skupino. Specifičnost te bojne skupine je v sistemu C2 (Command and Control), kjer se poveljevanju tej bojni skupini pridružujejo pripadniki angleške vojske.

Švedska kot tudi poveljujoča tej skupini v sodelovanju z Angleži pa je bila odgovorna tudi za samo formiranje bojne skupine po principu Framework Nation.

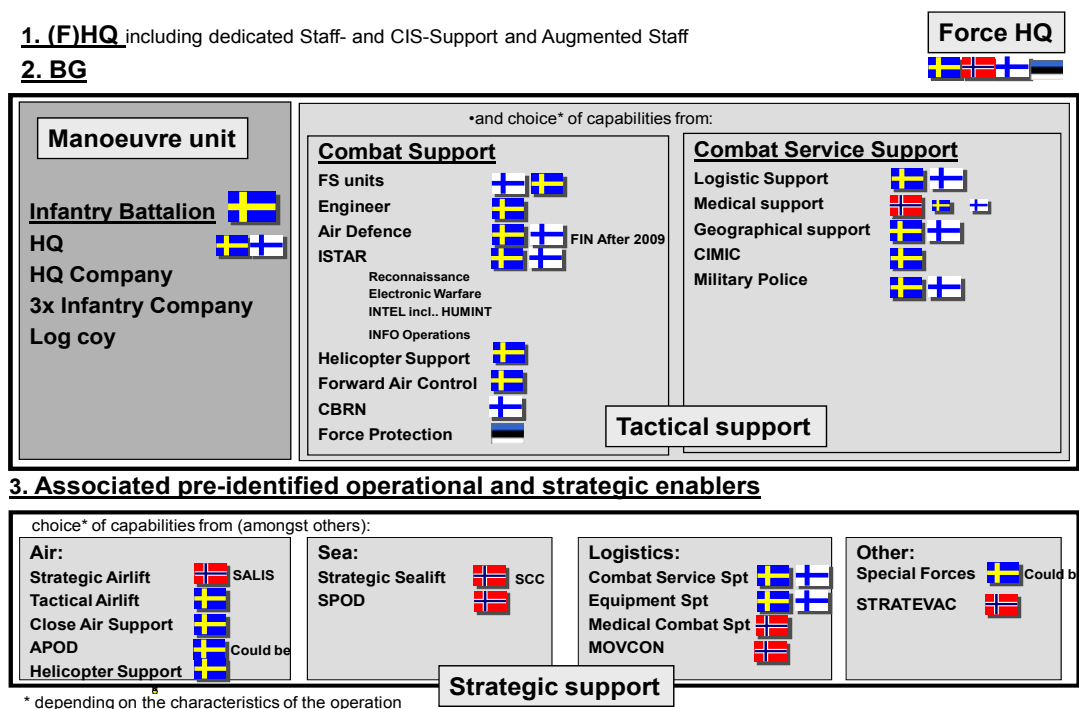
Teoretično so, kot navaja Pograjc (2006), večnacionalne strukture poveljstev in celotne formacije, izbrane po enem izmed treh spodaj navedenih načel:

Prvo je načelo vodilne države (angl. Lead Nation), ki pomeni, da ena država vodi formacijo (njeno poveljstvo je enonacionalno, nima mešanega osebja) in poveljuje predvsem svojim silam. Druge države prispevajo podrejene enote.

Drugo je načelo ogrodne države (angl. Framework Nation Principle), katerega je do sedaj večinoma uporabljala EU in ki pri sestavi poveljstva in enot v formaciji zagotavlja sorazmerno udeležbo vseh sodelujočih držav. Ena država je odgovorna za poveljevanje in kontrolo ter administracijo in logistično podporo poveljstvu, druga delovna mesta v štabu pa so med države sorazmerno razdeljena po obsegu enot, ki jih prispevajo v formacijo. Pri tem načelu pravzaprav ne moremo govoriti o resnični večnacionalnosti, saj je vpliv ogrodne države zaradi njene vloge tako prevladujoč, da je sodelovanje na temelju enakopravnosti oteženo. Dogovora, kako naj bodo razdeljeni štabni položaji in kako naj bodo organizirani štabno delo in postopki, ni lahko doseči, ker je za ogrodno državo interes partnerjev običajno obrobna zadeva (Pograjc 2006, 23–24).

Primer organiziranja bojne skupine po takšnem načelu je razviden s slike 6.6, struktura skupine in doprinos posamezne države pa s slike 6.7.

Slika 6.7: Struktura Nordijske bojne skupine

Vir: Forsvarsmarken, Hogkvarteret (2005).

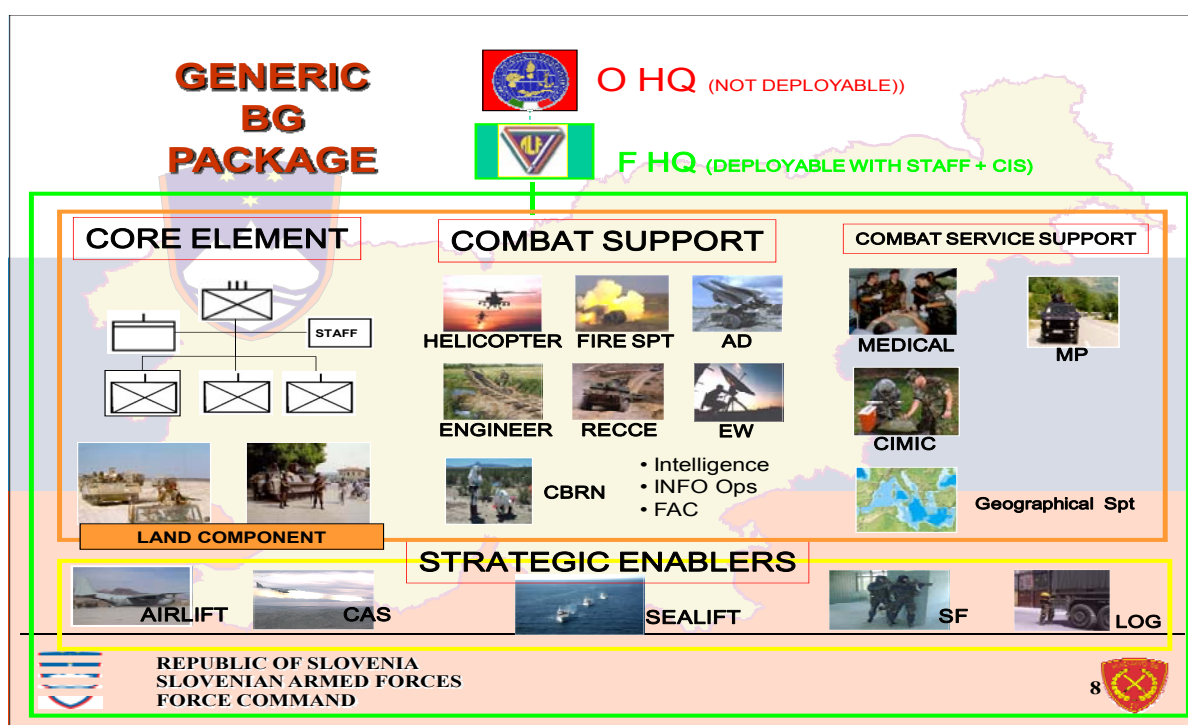
Udeležba držav je različna in pogojena z različnimi vojaškimi zmogljivostmi. Tako lahko ugotovimo, da manevrske enote prispevata le Švedska in Finska, prav tako enote za bojno podporo ter enote za podporo delovanju. Država Estonija prispeva le enote za varovanje v sklopu bojne podpore, medtem ko Norveška v sklopu enot za podporo bojevanju prispeva le sanitetne enote, daje pa na razpolago svoje zmogljivosti za strateški transport po zraku in morju, logistično podporo in zmogljivosti za strateško evakuacijo. Pripadnike za popolnitev operativnega poveljstva pa prispevajo vse štiri države.

Tretje je integracijsko načelo (angl. Integration Principle). Poveljstvo formacije je organizirano na resnično integriran način, tako da sodelujoči partnerji soglašajo z enakimi pravicami in dolžnostmi. To je zagotovljeno s popolnjenjem za poveljujoče funkcije po posebnem ključu, in sicer na podlagi nacionalne rotacije za določena obdobja. Integracijsko načelo je edino, ki zagotavlja, da je politični cilj večnacionalnosti dosežen v smislu enakopravne sodelave vseh. Prati tako sta na enakopravni podlagi oblikovana finančni prispevek in prispevek v številu osebja. Tako organizirane formacije so posebej primerne za večnacionalne operacije kriznega upravljanja (Pograjc 2006, 23–24).

Koncept evropskih bojnih skupin torej narekuje, da se izvede premik bojne skupine v času desetih dni po sprejemu odločitve o operaciji. V tem času mora biti izveden premik ne glede na to, kakšna je oddaljenost bojne skupine in operacije. Zgoraj navedena slika prikazuje, naj bi imela tako Švedska kot Norveška zmogljivosti strateškega premika. Vendar se ocenjujejo njihove zmogljivosti zgolj kot taktični transport na srednje razdalje, kar je tudi zmogljivost njihovih letal C-130 Hercules. S podobnimi problemi se soočajo skoraj vse EU bojne skupine. Odkar si morajo bojne skupine same zagotavljati strateški premik, je to največji izziv znotraj koncepta bojnih skupin nasploh. Ena od možnosti Nordijske bojne skupine je, da za zmogljivosti strateškega premika zaprosijo Veliko Britanijo (štiri letala C-17 Globemaster) ali da zaprosijo za to Ukrajino, ki ponuja svoje zmogljivosti znotraj podpisanega dogovora (SALIS – Strategic Airlift Interim Solution) med EU in Nato. Vendar pa se nikdar točno ne ve, ali so te zmogljivosti na razpolago prav ob času, ko jih ta skupina potrebuje in kolikšna je časovna uporabnost takšnih transportov. Poleg tega pa polno otovorjena letala potrebujejo dolge pristajalne steze, ki pa niso vedno blizu območja operacij, kamor so bojne skupine poslani. Zato kljub vsemu poskuša Nordijska bojna skupina uporabljati švedska taktična transportna letala, s

tem da so eno težko četo znotraj bataljona, ki je bila oborožena z oklepnimi bojnimi vozili CV 9040 (teža 26 t), oborožili z lažje oklepljenimi transporterji, težkimi 7 ton. Tako s taktičnimi zračnimi transporti prenesejo v prvem valu dve tako imenovani lahki četi, težke pa skupaj z ostalo težko opremo pošljejo po morju v drugem valu. Pomorski premik si zagotovijo s pogodbami preko švedskega in norveškega komercialnega trga. Logističen premik po zraku pa v koordinaciji s »Sealift Co-ordination Centre« v Eindhovenu (Andersson 2006, 39–40).

Slika 6.8: Sestava MLF bojne skupine

Vir: PS SV (2005).

Podobno kot Nordijska bojna skupina je po konceptu in strukturi EU bojnih skupin sestavljena tudi MLF bojna skupina (slika 6.8), s tem da je ta BS sestavljena po principu »Lead Nation«, katere vlogo je prevzela Italija. Vse tri države so prispevale lahke manevrske čete s samostojno logistiko oz. enotami za zagotovitev bojevanja, medtem ko je bojno podporo zagotavljala država Italija. Prav tako je Italija ponudila zmogljivosti strateškega transporta in neposredne letalske podpore. Skupina naj bi imela operativno poveljstvo, ki naj bi načrtovalo operacije in zagotavljalo podporo za izvedbo operacij. To poveljstvo naj bi ostalo na območju Italije, medtem ko naj bi se poveljstvo sil z elementi komunikacijske podpore skupaj

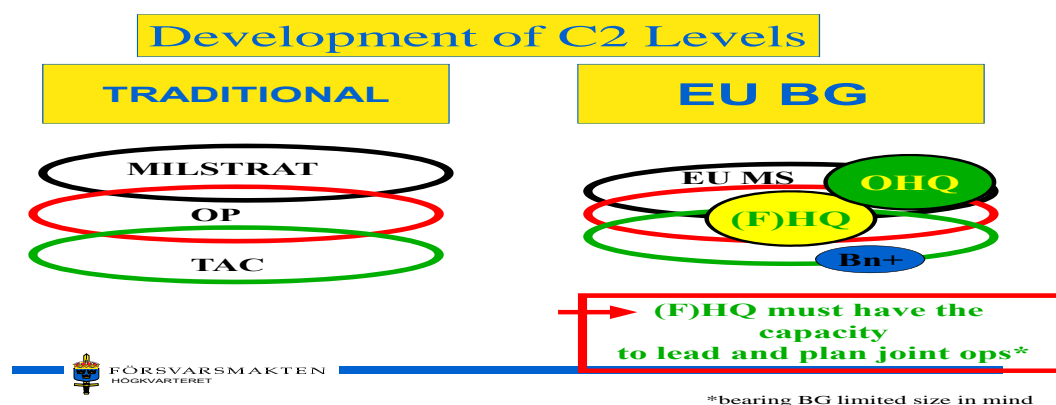
z enotami premaknilo na območje izvajanja operacij. Obe poveljstvi naj bi sorazmerno popolnjevale vse tri države (PS SV 2005).

6.4.4 Struktura poveljevanja EU BG

Klasična oz. tradicionalna struktura poveljevanja in kontrole (C2 – Command and Control) je hierarhično strukturirana iz vojaškega strateškega poveljstva, operativnega in taktičnega poveljstva (slika 6.9 levo).

- Operativno poveljstvo (vojaški strateški nivo) je odgovorno za vojaško strateško planiranje in zagotavljanje operacij.
- Poveljstvo sil (vojaški operativni nivo) je premeščeno v območje operacije in je odgovorno za poveljevanje in načrtovanje delovanja. Poveljstvo nadzira operacije na območju, kjer bojna skupina deluje povsem avtonomno. To pa zahteva od poveljstva zmožnost, da prevzame polno odgovornost poveljevanja (tudi CIMIC, informacijsko delovanje, zračno koordinacijo in druge). Velika verjetnost je, da bo poveljstvo sil tesno sodelovalo s samostojnimi nevojaškimi organizacijami kot tudi z nevojaškimi organizacijami znotraj Organizacije združenih narodov. Operativno poveljstvo pa mora imeti učinkovite in zmogljive komunikacijsko-informacijske sisteme za dobro povezavo s Poveljstvom sil.
- Poveljstvo bojne skupine (nacionalno ali večnacionalno) je odgovorno za usposabljanje vseh pripadajočih elementov bojne skupine in za pripravo certifikacije v skladu s sprejetimi standardi in postopki EU (Finabel 2007, 17).

Slika 6.9: Linija poveljevanja in kontrole bojnih skupin

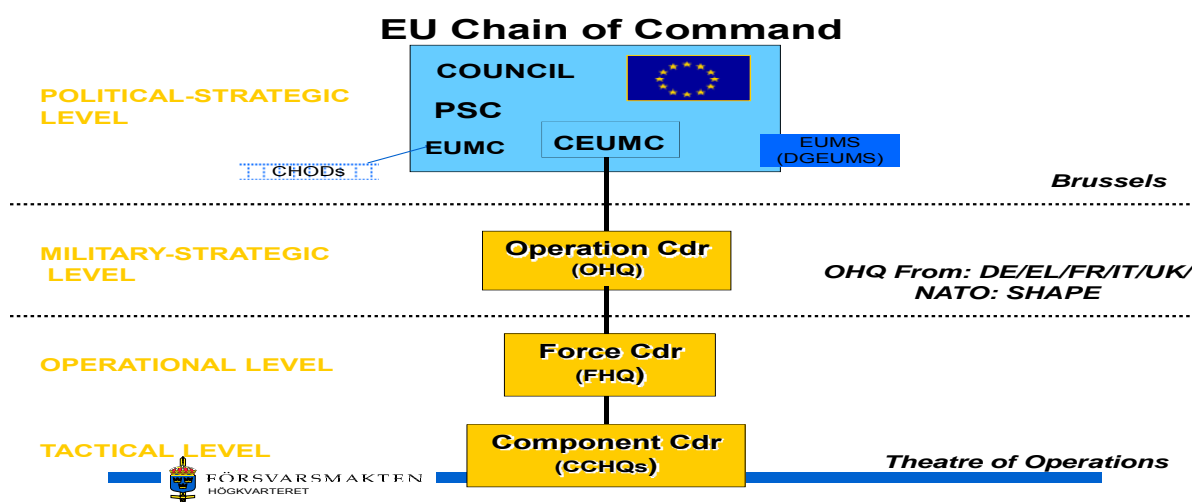

Vir: Forsvarsmarkten, Hogkvarteret (2005).

Pri evropskih bojnih skupinah pa ima pomembno vlogo na strateški ravni tako imenovani vojaški štab (EU MS – EU military staff), medtem ko mora biti poveljstvo sil (FHQ- Force Head Quarter) sposobno načrtovati in voditi združeno bojevanje rodov (slika 6.9 desno).

Vendar pa vloga EU MS ni strogo vojaška, je pač bolj svetovalne narave. Kar pomeni, da ta štab pripravi predloge za vojaške operacije, odgovarjajoče na različne varnostne situacije. Ta jih posreduje vojaškemu komiteju, v katerem razpravljajo in odločajo ministri za obrambo, potem pa gre predlog naprej v Svet organizacije, ki sprejme odločitev. Vse to se dogaja na tako imenovanem politično strateškem nivoju. O strogo vojaškem strateškem nivoju govorimo šele pri operativnem poveljstvu (Operation HQ).

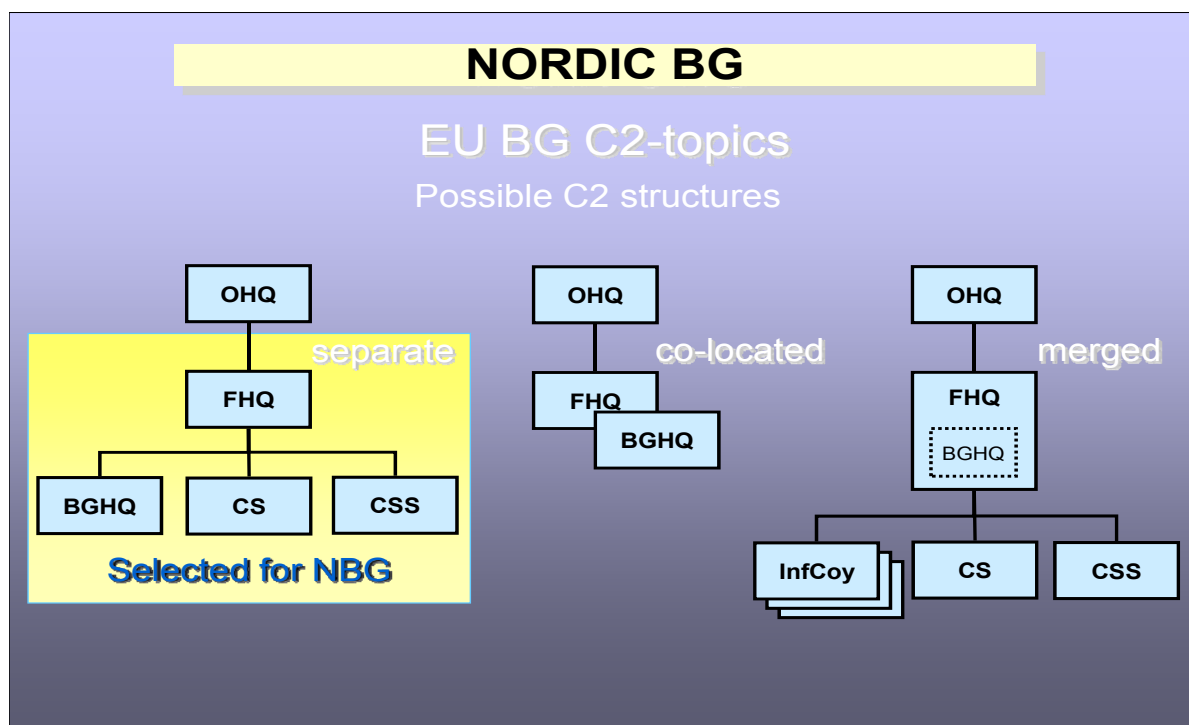
Slika 6.10: Linija poveljevanja in kontrole s politično strateškim nivojem

Vir: Forsvarsmarkten, Hogkvarteret (2005).

Vendar pa je struktura in lokacija poveljstev glede na operacije in naloge, ki jih bojna skupina izvaja, lahko zelo različna. Če pogledamo koncept Nordijske bojne skupine, ponuja tri možnosti strukturiranja poveljstev vseh treh nivojev (slika 6.11). Prva možnost je, da je strateško poveljstvo ločeno od poveljstva sil. To poveljstvo pa vodi operacije in koordinira aktivnosti med poveljstvom in manevrskim delom bojne skupine, bojne podpore in podpore za bojevanje.

Slika 6.11: Variante linije PINK

Vir: Forsvarsmarkten, Hogkvarteret (2005).

Druga možnost je, da so vsa tri poveljstva na isti lokaciji in da poveljstvo bojne skupine koordinira ter vodi vse tri elemente bojne skupine. Ta možnost se izvaja malokrat, saj poveljstvo na strateškem nivoju skoraj nikdar ne izvaja premikov na območje delovanja.

Tretja možnost je, da strateško poveljstvo načrtuje in koordinira aktivnosti preko poveljstva sil, pod katero pa je združeno tudi poveljstvo bojne skupine, ki tako poveljuje in vodi operacije neposredno preko pehotnih čet, bojne podpore in enot za zagotovitev delovanja.

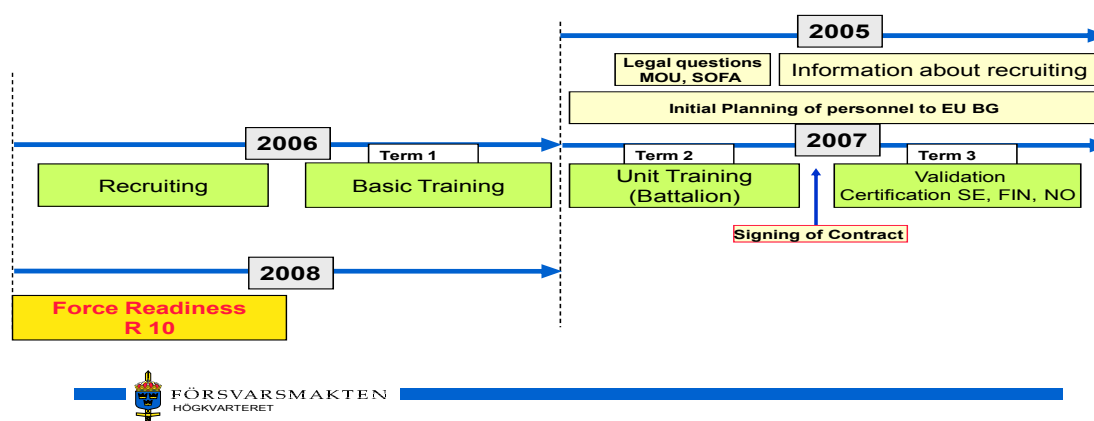
6.4.5 Doseganje usposobljenosti – cikli usposabljanja

Vsaka novo formirana enota si postavi tudi cilj, kdaj naj bi bila pripravljena za izvedbo svoje naloge. Kot kaže slika 6.12 se stopnje priprav in urjenja razdelijo na kadrovske in materialne sestave takšne enote, čemur pravimo faza konsolidacije. Potem sledi čas osnovnega in dopolnilnega individualnega usposabljanja, ki naj bi trajal nadaljnjih 6 mesecev. V šestih naslednjih mesecih izvaja bojna skupina usposabljanja enot, ki je sestavljeno iz taktičnih vaj in bojnih streljanj oddelkov, vodov in čet ter poveljstva bojne skupine. V naslednjih šestih mesecih je poudarek

pri usposabljanju celotne bojne skupine. Tu gre predvsem za uporabo in koordinacijo z nekaterimi pridodanimi elementi, izdelavo in uporabo standardnih operativnih postopkov ter preverjanje kompatibilnosti opreme. Zadnji del teh mesecev pa je namenjen nacionalnim preverjanjem in evalvaciji celotne bojne skupine. Če sta obe preverjanji izvedeni s pozitivnim rezultatom, je naslednje leto takšna bojna skupina v pripravljenosti za izvedbo naloge oziroma je uporabljena za namene, za katere se je tudi urila. Ko gre za večnacionalno strukturo, je predhodno pred časom konsolidacije potrebno pripraviti vse legalne okvirje, v katerih bodo pripadniki različnih držav delovali, istočasno pa se ugotavlja pripravljenost držav, kako velike in kako opremljene enote so pripravljene prispevati v takšne bojne skupine.

Slika 6.12: Cikli usposabljanja EU bojnih skupin

Challenges - Training system

Vir: Forsvarsmarkten, Hogkvarteret (2005).

Če torej povzamemo: čas formiranja, urjenja in preverjanja bojne skupine je 24 mesecev. Potem pa so eno leto takšne bojne skupine v pripravljenosti ali neposredno izvajajo operacije.

Na koncu ciklov usposabljanja je potrebno enote in celotno bojno skupino preveriti. V Slovenski vojski vsakoletno izvajamo tako imenovano ugotavljanje pripravljenosti enot in poveljstev. Za ugotavljanje pripravljenosti enot, ki odhajajo na operacije ali po potrebi preveriti enoto tudi doma, uporabljamo Nato metodo

CREVAL (Combat readiness evaluation). Po tej metodi se pregled izvaja v dveh fazah, in sicer se izvaja prva faza po navadi v vojašnicah, kjer se ugotavlja:

- načrte in ostale pomembne dokumente,
- popolnjenost z osebjem,
- popolnjenost z vozili in oborožitvijo in
- usposabljanja za doseg bojnih zmogljivosti.

V drugi fazi se preverjanje opravi na terenu, kjer se preverja:

- premik enote z zahtevanimi minimalnimi samozaščitnimi ukrepi proti napadu pehote, proti delovanju JRKB orožju in protizračno zaščito;
- namestitvev enot in formiranje poveljniških mest;
- vzpostavitev zvez in komunikacijskih sistemov in
- demonstracija enot na bojišču.

Pri preverjanju zmogljivosti enot na terenu pa se lahko simulira tudi različne incidente na kopnem, kot so: infiltriranje oboroženih ali neoboroženih oseb, elektronsko bojevanje, postopki z ujetniki in begunci; zračni napad s helikopterji ali letali ter sanitetno pomoč z evakuacijo ranjenih oseb. Preverjena enota dobi oceno »PRIPRAVLJEN«, ko je polno kadrovske zasedena, usposobljena in opremljena z vozili in oborožitvijo, ki je potrebna za izvedbo nalog. Poleg tega mora imeti vsa ostala MTS (materialno tehnična sredstva) v enoti, pripravljene za premik. Ta sredstva pa se lahko nahajajo že tudi na mirnodobni lokaciji enote ali že celo na območju, kamor bo enota poslana v izvedbo naloge (Nato CC-Land HQ Madrid 2006).

Lindberg (2006, 20–22) navaja tako imenovano Operational testing@evaluation (OT@E) in OPEVAL (operational evaluation), ki pravi, da mora biti fokus usmerjen v naloge, katere izhajajo iz načrtovane misije. Vsebovati mora učinek na sistem, ki se preverja v operativnem okolju in upošteva vse spremenljivke, ki so pomembne za uspeh ali neuspeh misije.

Preverjanje Nordijske bojne skupine je bil po sistemu OT@E in OPEVAL šele v zadnjem času približan zahtevam, ki veljajo v ameriški vojski. Prej je namreč obstajala dilema o tem, ali je OPEVAL uspešen oziroma ali je preverjanje izvedeno po dovolj kvalitetnih in zahtevnih kriterijih. Bojazen je bila, da kljub preverjanju Švedska ogroža varnost in življenja pripadnikov svojih oboroženih sil, četudi opravljajo le operacije vzdrževanja miru. Lindberg navaja: «*Želeli ali ne, mora biti*

evalvacija izvedena. Vprašanje je samo, kdaj. Evalvacija naj ne bi bila tako pozno, ko so piloti že v operaciji na sovražnikovem ozemlju. To pa je poglaviten pomen evalvacije. Da se torej vojakov ne pošilja v operacijo s sistemi in taktičnimi načeli, za katere nismo prepričani da delujejo. Zelo slabe izkušnje so prav zaradi takšnih napak doživeli v vojni v Koreji in Vietnamu.»

Zaradi takšnih izkušenj so v Nordijski bojni skupini preverili strelivo, najbolj občutljivo opremo in skupne sisteme bojne skupine. Bolj podrobno pa je bojno skupino preverila tako imenovana Defense Procurement Agency, ki je za to poblaščen.

Pri preverjanju NBG so ugotovili naslednje pomembne podrobnosti:

- vsaka država partnerica je odgovorna, da so njihove enote usposobljene v skladu z enotnimi standardi in kriteriji;
- Švedska je kot Framework Nation odgovorna za evalvacijo bojne skupine kot celote;
- vnaprej je potrebno določiti datum skupnega preverjanja celotne bojne skupine;
- kadar koli je možno in izvedljivo se mora bojna skupina usposabljati po podobnih kriterijih kot NRF. Istočasno jih je potrebno uvajati v zahtevane kriterije vsake bojne skupine;
- proces preverjanja NBG naj bi bil čim bolj podoben procesu preverjanja NRF;
- kriteriji in zahteve EU BG niso takoj aplikativne za preverjanje vsake bojne skupine. Zatorej jih je za preverjanje NBG potrebno predelati in dograditi, sistem preverjanja pa mora biti trajno razvijajoč;
- skozi projekt PARP (Partnership for Peace) in v skladu z njihovimi cilji G0035, naj bi se udeleževali skupnih vaj z enotami zveze Nato in bi s tem lažje uveljavili znotraj svojih bojnih skupin tudi kriterije, ki veljajo za NRF;
- v švedskih oboroženih silah že poteka vrsta postopkov, s katerimi se preverja usposobljenost enot. Vse takšne postopke, ki so se pokazali za uspešne, je potrebno vključiti v sistem OT@E in OPEVAL;
- OPEVAL se mora obvezno izvesti za strelivo, pomembno skupno in občutljivo opremo NBG kot celote. S tem se onemogoči dejstvo, da bodo varnost in življenje pripadnikov subjekt nepotrebnega tehničnega rizika Lindberg (2006, 20–22).

7 Večnacionalne operacije

Pripadniki Slovenske vojske sodelujejo v večnacionalnih operacijah od leta 1997 z misijo »Alba«, v večnacionalnem okolju pa preko projekta »Partnerstvo za mir« že tudi prej. Glede na samo strukturo in opremljenost je danes predvsem LBBSk namenjena za delovanje v večnacionalnih strukturah, njeno delovanje pa se načrtuje tudi izven nacionalnega ozemlja. Izkušnje kažejo, da so pripadniki SV v večnacionalnih strukturah do sedaj delovali zelo profesionalno, strokovno, odlikuje pa jih predvsem iznajdljivost in hitro prilagajanje spremenjenim razmeram na terenu. Vsekakor pa ima delovanje v večnacionalnem okolju svoje zahteve, katere so ključnega pomena za dobro delovanje enot.

Vojaška doktrina 2006 opredeljuje, da bo Slovenska vojska, razen v krajšem časovnem obdobju delovanja, vedno uresničevala svoje poslanstvo v podpori interesov Republike Slovenije v sodelovanju z zavezniškimi silami ali s silami koalicij. Zato bodo enote praviloma delovale v strukturi večnacionalnih sil. Za večnacionalne operacije je značilna poudarjena politična dimenzija uporabe sil. Za doseganje potrebne učinkovitosti večnacionalnih sil so ključnega pomena odnosi med poveljniki, skupna doktrina, jezik, učinkovita logistika ter povezljivost na področju opreme in operativnih postopkov (Vojaška doktrina 2006, 14).

Prednosti večnacionalnih operacij so v mednarodni legitimnosti, dopolnjevanju operativnih zmogljivosti, dopolnjevanju logistike in celovitejši obveščevalni zagotovitvi. Slabosti izhajajo iz različnih nacionalnih interesov, različne opremljenosti in zmogljivosti, nacionalnih doktrin in operativnih postopkov, težav v komuniciranju zaradi jezika in nepripravljenosti za izmenjavo obveščevalnih informacij. Slabost so tudi nacionalne omejitve uporabe sil, ki izhajajo iz nacionalnih pravil delovanja (Vojaška doktrina 2006, 14).

Posebni izzivi doseganju učinkovitosti večnacionalnih sil so vzpostavitev učinkovitega poveljevanja, izmenjava obveščevalnih informacij, ki temeljijo na skupnih in nacionalnih virih, ter logistični sistem, ki temelji na nacionalni odgovornosti, vendar tudi na skupnih potrebah in medsebojni pomoči. Podlaga učinkovitega sodelovanja med silami zavezništva in koalicije so dobri medsebojni odnosi med poveljujočimi, medsebojno spoštovanje profesionalnosti, kulture, zgodovine, navad in vrednot, poznavanje in razumevanje doktrin, zmogljivosti in namer drugih ter potrpežljivo komuniciranje (Vojaška doktrina 2006, 14).

Nato oz. Natova agencija za standardizacijo (NSA – Nato Standardization Agency) pa je izdala Združeno zavezniško doktrino (Allied Joint Doctrine – AJP-01 D), ki podaja osnovne usmeritve pri izvajanju skupnih operacij. Doktrino lahko jemljemo tudi kot vodilo pri transformaciji oboroženih sil, njeni temelji pa so že bili pomembni za oblikovanje, usposabljanje in delovanje LBBSk Slovenske vojske (Capability statement), saj govorijo o naslednjih zahtevah:

1. vsaka operacija mora biti vodena povsem enako, saj morajo biti Natove strukture sposobne zagotavljati širok spekter aktivnosti skozi vojaške operacije, vse od bojnih operacij do operacij humanitarne pomoči, katere so različno časovno omejene. Edina spremenljivka je lahko mandat, določene omejitve in smernice, ki so pomembne za poveljnikovo analitično oceno naloge, načrt razvoja operacije, samo izvršitev in oblikovanje sil, potrebnih za uspešno izvedbo operacije (Nato 2010c, 6);
2. vse operacije se izvajajo na osnovi ene same doktrine. Pri izvajanju operacij ni razlik v psihologiji in principih ne glede na vrsto operacij ali različnega mandata. Razlike lahko obstajajo na nižjih taktičnih nivojih, ki jih določajo podrejeni akti te doktrine. Ta doktrina pa zagotavlja oblikovanje skupnega razumevanja pristopa pri izvajanju zavezniških operacij, kjer pa so razlike v operacijah manj pomembne (Nato 2010c, 6);
3. operacije, ki zahtevajo premestljive sile, se lahko izvajajo tako znotraj območja Zveze kot tudi zunaj. Z individualnega vidika držav članic je vseeno, ali se enote premeščajo znotraj ali zunaj območja. Zatorej je premestljivost sil in zahteva po logistični samozadostnosti ena bistvenih karakteristik razpoložljivih sil. Redko se zgodi, da se enote ne premaknejo na druga območja pri izvajanju Natovih operacij, zato se povečuje ekspedicijska narava teh enot (Nato 2010c, 6);
4. operativno okolje delovanja Nata je zapleteno in zahtevno. Vsa vojaška načrtovanja operacij morajo biti usklajena z nevojaškimi in nevladnimi akterji v cilju zagotavljanja stabilnega in varnega okolja. Zato mora biti Natov vojaški poseg oblikovan skladno s skupnim pristopom ostalih akterjev na operaciji. V skladu s tem načelom in ostalimi varnostnimi elementi torej ne more biti različnih pristopov pri načrtovanju in izvajanju kakršnih koli skupnih Natovih operacij (Nato 2010c, 6);

5. doktrina ne govori o pripravah poveljnikov, poveljstev in enot za izvajanje operacij. S tem pa ne smemo podcenjevati priprav, ki imajo bistven vpliv na strukturo enot, urjenje, doktrino, koncept in ostale pomembne in občutljive faktorje misije (Nato 2010c, 6).

8 Študija primera – Lahka bataljonska bojna skupina SV

8.1 Namen formiranja LBBSk

Vlada RS je s sklepom sprejela nacionalno stališče, s katerim se Republika Slovenija zavezuje, da bo razvila zmogljivosti LBBSK z določenimi omejitvami do 1. januarja 2009. Tako je s potrditvijo Srednjeročnega obrambnega programa 2007–2012, št. 803-2/2006-51 z dne 22. sept. 2006 in z Odgovorom k osnutku predlogov ciljev sil 2008 zveze NATO za Republiko Slovenijo št. 803-9/2007-13-26676 z dne 23. okt. 2007 opredelila razvojne cilje in prioritete ter vire za razvoj zmogljivosti in oblikovanje LBBSk.

Namen Slovenske vojske je bil z uporabo razpoložljivih zmogljivosti ter organiziranim in načrtnim pristopom na vseh ravneh poveljevanja, formirati LBBSk, jo ustrezno opremiti in usposobiti. Zagotoviti uspešno afilijacijo LBBSk v Nato Rapid Deployment Corps (NRDC) in pripravljenost bataljona ORF (Operational Reserve Force) KFOR leta 2009. Ključne naloge, ki so iz tega izhajale, so bile:

1. doseči KOZ v vseh pridodanih elementih/ enotah LBBSk;
2. doseči in vplivati na taktični nivo v obliki SOP in na vse STANAG.e s področja združenega bojevanja rodov. Ažurirati obstoječe SOP bataljona;
3. usposobiti elemente/enote in LBBSk;
4. certificirati LBBSk na zaključni vaji;
5. zagotoviti pripravljenost LBBSk v vlogi QRF KFOR;
6. afilirati LBBSk v NRDC Italija;
7. ohraniti operativno pripravljenost v 10. MOTB;
8. zeleno končno stanje je bilo, da je LBBSk usposobljena za delovanje v združenem bojevanju rodov (Combined Arms) in pripravljena za vključitev v višjo formacijo brigadne ravni Zavezništva Nato (Joint) (PS SV 2008a).

8.2 Poslanstvo LBBSk

LBBSk je združena namenska enota, zmožna samostojnega premika po kopnem v območje delovanja oziroma po morju ali zraku v združenih sestavih. Je logistično omejeno samozadostna. Samostojno ali znotraj zavezništva je sposobna izvajati celoten spekter nalog v okviru stabilizacijskega delovanja ter omejeni spekter bojnega delovanja. Pri svojem delovanju zagotavlja visoko stopnjo zaščite svojih sil in nepretrgano poveljevanje in kontrolo (PINK) (PS SV 2008a).

Iz poslanstva je razvidno, da gre za namensko enoto, ki lahko deluje samostojno ali pa je pridodana z določenimi elementi drugim enotam zavezništva. Zato je obstajala stalna dilema, ali je LBBSk enota ali zmogljivost. Avtor iz svojih izkušenj zagovarja stališče, da če je to zmogljivost, potem je potrebno zagotoviti le, da so vsi taktični SOP (standardni operativni postopki) usklajeni s SOP ostalih sil, deklariranih v enote NATA in zagotoviti usposobljenost enote, ki je zahtevana. Tako lahko takšen modul profesionalno opravlja svojo funkcijo katerikoli drugi nosilni enoti zavezništva, seveda preko dobrega načrtovanja, učinkovitega vodenja in dobre koordinacije pri izvedbi naloge. Zanimarjeni pa so nekateri drugi elementi uspešnosti enote, ki so včasih v kritičnih trenutkih pomembnejši, in sicer kohezivnost, tovarištvo, visoka motiviranost in pripadnost enoti, katera je bila v LBBSk dosežena preko skupnih usposabljanj. Tega pa se ne da doseči v večnacionalnih enotah oziroma je časovni termin za doseganja takšnega nivoja bistveno daljši, če je sploh mogoč.

Navedeno trditev pa potrjuje tudi A. Vogelaar, ki pravi, da je še kako pomembno tudi skupno usposabljanje, saj le tako enote postanejo odličen tim, vključujoč prav razvoj kohezije. Timska kohezija pomeni, da vsi pripadniki čutijo pripadnost eden drugemu. To vključuje tudi voljo pomagati drug drugemu v težkih situacijah. Kohezija naloge pa poleg prejšnje kohezije daje poudarek doseganju skupnega cilja skupine, kar je prepotrebno pri reševanju težkih nalog in kočljivih momentov v akcijah. Dober vodja bi moral stimulirati obe vrsti kohezije, obe pa izkazujeta veliko vrednost prav v boju (A. Vogelaar et al 2010, 122).

Prav tako se večnacionalne enote v primerih skupnih akcij, bodisi na vajah, v operacijah ali celo v vojni, srečajo z vrsto socialnopsiholoških težav, saj morebitne mešane skupine/patrolje ne temeljijo na medsebojnem zaupanju, temveč na

sumničernih in predsodkih. Za krepitev stikov med vojaki, za izboljšanje medsebojnega razumevanja ter za odpravo predsodkov bi bila nujna vertikalna večnacionalnost, temelječa na kontingentih, ki so že na ravni manjših enot mešani po jezikih ali narodni oziroma državni pripadnosti (Klein. Haltiner 2004, 11).

V NATU so BBSk definirane kot zmogljivosti, predvsem zaradi omogočanja manjšim državam članicam, sodelovanje v manevrskih bojnih silah (v zvezi z Natovim načelom enakopravnosti in razumne ter korektne delitve obremenjenosti pa tudi tveganja). BBSk tako omogočajo tudi okolje za razvoj čim bolj celovitih vojaških zmogljivosti. Torej, če se v Natu na eni strani spodbuja razvoj tako imenovanih »nišnih« zmogljivosti, se na drugi strani spodbuja delitev tveganja in razvoj čim bolj celovitih zmogljivosti, kar veliko predvsem razvitih držav članic razume kot nacionalni imperativ. Slovenija se je v okviru svojih zmožnosti odločila za velikost nacionalne bataljonske bojne skupine (Humar 2012).

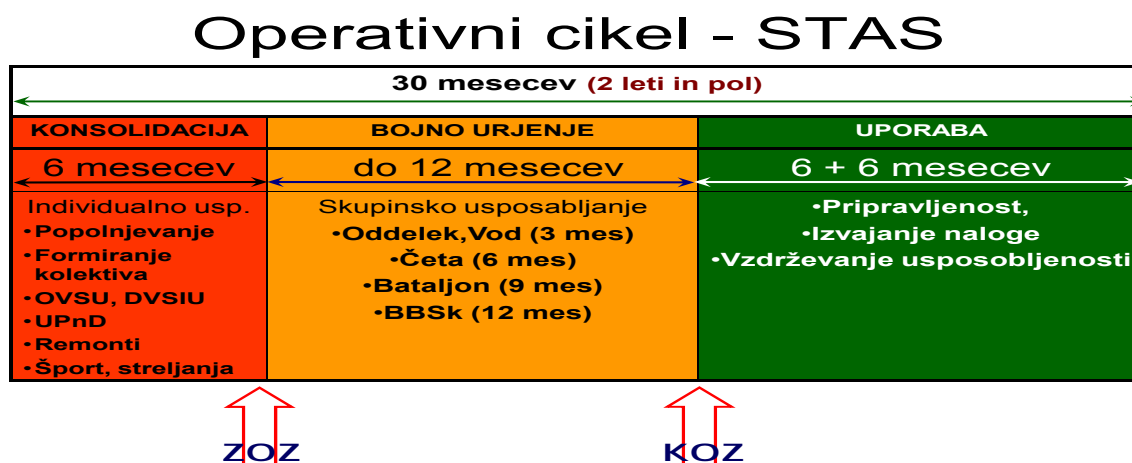
Pred 20 leti so Natove članice želele razvijati armade, za najmanjši celovit nacionalni modul pa so veljale divizije. Potem pa se je zaradi spremenjenih okoliščin in tudi zaradi zmanjšanja vojska to načelo opuščalo. Res pa je, da je to težko udejanjiti v praksi in čeprav je večina opustila ambicije po armadah in korpusih, se z divizijami ali vsaj brigadami še trudijo. To tudi otežuje udejanjanje zamisli o Natovih vojaških strukturah, Natovih korpusih in brigadah. Dejstvo pa je tudi, da so za določene scenarije pri različnih operacijah potrebne samo sile velikosti brigadne ravni. Tudi sicer o brigadni strukturi govorijo zgolj kot o brigadni bataljonski skupini, ki je prav tako modulno sestavljena in zagotavlja vse potrebne elemente za samostojno delovanje (Humar 2012).

Iz zgoraj omenjenega izhaja koncept LBBSk SV, ki govori o tem, da je to struktura, ki je namenjena za obrambo lastne države, istočasno pa tudi za delovanje v mednarodnem okolju. Ker so določene članice NATA, med njimi tudi Slovenija, po svojih zmogljivostih majhne in težko zagotavljajo brigadne bojne skupine, se konceptualno opredelijo za bataljonske bojne skupine, ki so prav tako modulno podprte z različnimi podpornimi elementi. Le-te skupine lahko delujejo samostojno, ali pa so vključene v višje strukture, vendar tudi tam opravljajo svojo nalogo kot celota in določeni podporni moduli ne zagotavljajo podpore drugim strukturam. In prav tu prihajajo do izraza zgoraj navedeni motivacijski elementi, ki so zelo pomembni.

8.3 Operativni cikli za doseg ciljev

Operativni cikli enot določajo časovne in materialne okvire, v katerih morajo posamezniki in enote doseči določen nivo usposobljenosti in opremljenosti (slika 8.1).

Slika 8.1: Operativni cikli enot in modulov LBBSk SV

Vir: PS SV (2011).

Začetne operativne zmogljivosti (ZOZ³) naj bi enote dosegle, po ocenah nekaterih pripadnikov SV, že po materialni in kadrovski popolnjenosti namenskih skupin za izvedbo določenih nalog in ne šele po zaključenem preverjanju veščin iz individualnega usposabljanja, kot kaže organigram. Medtem ko naj bi končne operativne zmogljivosti (KOZ) enote nivoja bataljonskih bojnih skupin dosegle po 12 mesecih skupinskega bojnega urjenja, ki pa ne vključuje tudi faze konsolidacije, ki traja dodatnih 6 mesecev.

³ Operativne zmogljivosti – operational capability; zmogljivosti za bojevanje. Zmogljivosti, ki jih mora enota imeti za izvedbo dodeljene naloge. Izražajo se v standardih sil glede na rod ali zvrst vojske (PDRIU 2006, 175).

Usposabljanje je praviloma sestavljeno iz:

- osnovnega usposabljanja, kjer so sodelujoči posamezniki kot bojevniki, s ciljem pridobivanja osnovnih veščin uporabe orožja in opreme, zmogljivosti preživetja na bojišču in po možnosti tudi jezikovnega usposabljanja;
- nadaljevalnega enotovnega usposabljanja, kjer sodelujejo člani poveljstev in enote poveljstev ter vse operativne enote s ciljem seznanitve z doktrinalno uporabo vseh enot (enot bojne podpore, enot za podporo bojevanja) in seznanitve z osnovnimi postopki in veščinami za delovanje v skupnem združenem okolju;
- operativnega usposabljanja, kjer sodelujejo štabni častniki različnih nivojskih poveljstev s ciljem seznanitve s postopki za združeno bojevanje (zemlja-morje-zrak) bojne skupine za izpolnite zadane naloge (Hellenic National Defence General staff, FHQ/CJ7 2008).

Naloga oblikovanja bojne skupine in doseganja njenih operativnih zmogljivosti naj bi bila izvedena v dveh fazah, in sicer:

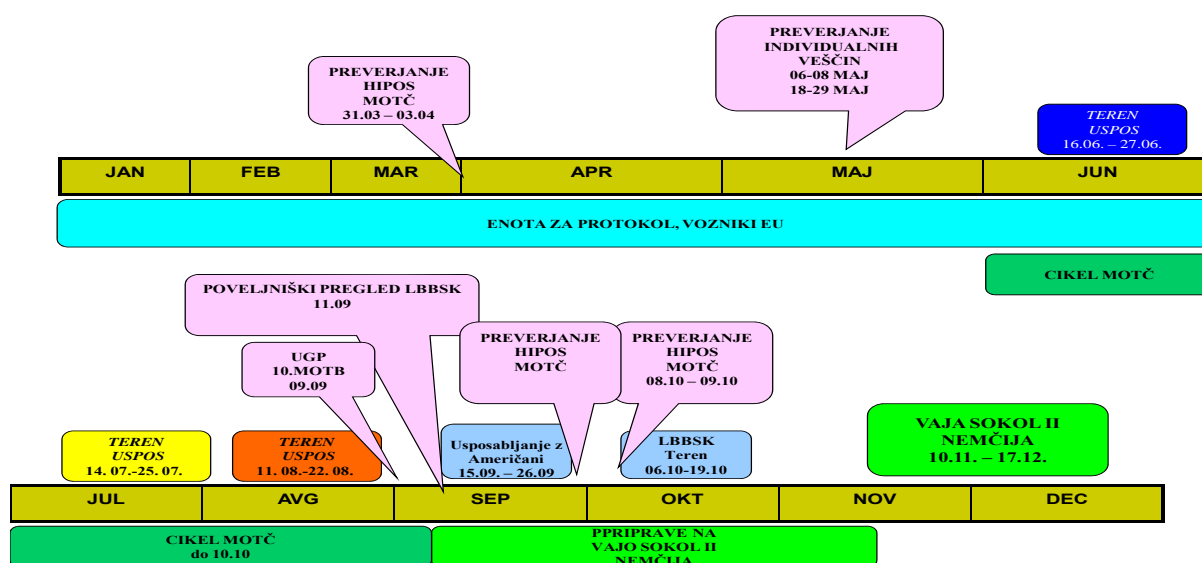
1. faza: pripraviti in usposobiti nosilno enoto ter iz razpoložljivih kadrovskih in materialnih virov SV pripraviti in usposobiti ostale elemente za LBBSk z omejenimi zmogljivostmi. Težišče priprav in usposabljanja naj bi bilo usmerjeno v zmogljivost 10. MOTB za združevanje elementov/enot in vodenje LBBSk ter v naloge in postopke, izhajajoče iz zahtev za zmogljivost. Prva faza pa se ni pričela 1. marca 2008, kot je bilo prvotno načrtovano. Prav tako ni bila zaključena s pripravljenostjo za delovanje s 17. decembrom 2008 (GŠ SV 2007).

2. faza: v tej fazi bi se dogradila in usposobila LBBSk do polnih, končnih operativnih zmogljivosti, skladno z organizacijsko strukturo. Težišče priprav in usposabljanja v tej fazi bi bilo usmerjeno v izvajanje združenega bojevanja rodov operacij Zavezništva. Pripravljenost za delovanje LBBSk s polnimi operativnimi zmogljivostmi bi moral biti 1. januar 2011, vendar se je že zaradi zagotavljanja osrednjega vadišča v Nemčiji ta cilj dosegel šele koncem februarja 2012. V tem času pa je bila LBBSk z omejenimi zmogljivostmi pripravljena za delovanje v OKO (GŠ SV 2007).

S slike 8.2 je razvidna struktura in gostota usposabljanja nosilne enote LBBSk, ki bi morala zaključiti z individualnimi veščinami že konec meseca aprila, pa je bilo še konec meseca maja preverjenih le 56 % pripadnikov. Rok za zaključek

preverjanja IV (individualnih veščin) se je pozneje prestavil na 15. junij 2008. V juniju, juliju in avgustu je bilo predvideno že usposabljanje motoriziranih čet, pa so bile šele v mesecu novembru izvedene taktične vaje z bojnim streljanjem motoriziranih vodov, saj so šele v mesecu septembru dobili vrnjeno opremo in vozila, ki so bila posojena 20. MOTB. S slike je razvidno število terenskih usposabljanj pred glavnimi pripravami v Nemčiji, ki so se zaradi zasedenosti osrednjega vadišča, prestavile v januar in februar 2009. Poleg tega je bilo potrebno pripadnikom omogočiti tudi koriščenje rednega letnega dopusta, ki se je izvajalo načrtno po četah. Stanje v ostalih modulih ni bistveno odstopalo od stanja v 10. MOTB.

Slika 8.2: Cikli usposabljanja 10. MOTB kot nosilne enote LBBSk

Vir: 10. MOTB (2008a).

Če pogledamo cikle usposabljanja EU bojnih skupin in če izvzamemo šestmesečni cikel kadrovanja, saj so bile enote LBBSk že strukturirane, lahko vidimo, da imajo EU BS na razpolago v 6 mesecih doseči usposobljenost enote do nivoja bataljona, medtem ko je bilo načrtovano za LBBSk, da doseže v šestih mesecih enotovnega usposabljanja nivo čet, še naslednjih 6 mesecev pa nivo bataljona in bataljonske skupine. Medtem pa EU BS namenjajo po usposabljanju bataljona še šest mesecev za izvajanje vseh preverjanj usposobljenosti. Dejansko

pa je LBBSk po izvedeni fazi konsolidacije imela na razpolago le še štiri mesece enotovnega usposabljanja celotne bojne skupine, saj je bilo preverjanje izvedeno že tretji teden v mesecu januarju 2009 po sistemu CREVAL. Po premiku enot v Hohenfels, po prestrukturiranju enot in po tri tedenskih pripravah na misijo KFOR, pa so izvedli preverjanje naših enot še pripadniki ameriškega centra za usposabljanje (JMRC – Joint military readenes center).

8.4 Zahtevane zmogljivosti

Za novo formirano LBBSk so bile postavljene naslednje zahteve po zmogljivostih:

1. sposobnost samostojnega delovanja na nivoju oddelka – skupine;
2. sposobnost delovanja proti uporniškim silam, delovanja v operacijah v podporo miru in drugih kadrovske intenzivnih operacijah (patruljiranje, nadzor demonstracij, idr. v manj zahtevnem okolju) z uporabo specifičnih taktik in doktrin;
3. sposobnost izvidovanja, zavzetja, zadržanja in kontrole območja – zemljišča;
4. sposobnost skupnega, združenega ekspedicijskega bojevanja in taktičnega razvoja v ekstremno vročem in mrzlem podnebju na večini terenov pod zahtevnimi pogoji;
5. sposobnost tridnevnega delovanja brez dodatne logistične podpore;
6. sposobnost zagotavljanja ustreznega nivoja RKB zaščite za lastno moštvo in MTS;
7. sposobnost zagotavljanja ustrezne stopnje zaščite moštva in oborožitvenih sistemov in proti daljinsko nadzorovanim (kontroliranim) eksplozivnim telesom;
8. sposobnost delovanja v integriranem omrežnem okolju;
9. sposobnost vključevanja v združeni izvidniško obveščevalni opazovalni sistem (JISR);
10. sposobnost zaznavanja situacije o prijateljskih silah (Blue Force Situation Awareness) v realnem času oziroma blizu realnega časa;
11. sposobnost izmenjave splošne operativne slike bojišča (COP) do nivoja skupine

- oddelka (tudi, ko ta deluje v izkrcnem načinu);
12. sposobnost zagotavljanja avdio-vizualnega materiala v vseh vremenskih pogojih, podnevi in ponoči ter hitra, varna dostava in obdelava teh podatkov v vnaprej določenih centrih in lokacija;
 13. sposobnost integrirane zdravstvene oskrbe in logistične podpore (GŠ SV 2007).

Če primerjamo zahtevane zmogljivosti EU BS in zahtevane zmogljivosti MLF bojne skupine, ugotovimo skoraj enake zahteve. Ko pa pogledamo zahteve Nata za LBBSk, pa ugotovimo, da so bile veliko večje in zahtevnejše, zato jih v nekaterih elementih tudi nismo dosegli. Predvsem gre tukaj za sposobnost zagotavljanja ustrezne stopnje zaščite moštva in sredstev proti daljinsko nadzorovanim eksplozivnim telesom. Določeni moduli niti niso bili opremljeni z lahкими oklepnimi transporterji, čeprav so bili na glavni smeri delovanja.

Zaradi pomanjkanja izvidniške opreme smo se lahko vključili v združeni izvidniško obveščevalni opazovalni sistem le s skupino za pridobivanje informacij preko človeških virov. Sposobnost zaznavanja prijateljskih sil je bil možen le z izposojeno opremo ameriškega centra za usposabljanje. Sami takšne opreme nimamo. Nimamo zmogljivosti za izmenjavo splošne operativne slike bojišča do nivoja skupine in oddelka. Nimamo sredstev za zagotavljanje avdio-vizualnega materiala in obdelavo teh podatkov v vnaprej določenih centrih. Vse ostale zahteve smo izpolnjevali uspešno in učinkovito.

8.5 Sestava sil

Lahka bataljonska bojna skupina je bila sestavljena iz:

1. glavnih sil za bojevanje, ki jih je tvoril motorizirani bataljon; motorizirani bataljon ima v svoji sestavi poveljstvo, tri motorizirane čete (MOTČ), minometno (MMČ) in logistično četo (LOGČ), ki je s svojimi elementi delno popolnjevala Prednjo logistično četo (LOGP). Ostali njeni elementi, kot so vod za zveze (VZV/MOTB), protioklepni (POKV) in izvidniški vod (IZVV), pa so podpirali delovanje motoriziranega bataljona;
2. sil za bojno podporo, ki so jo sestavljali:
 - skupina za usmerjanje zračne podpore (SkUZP),
 - vod za jedrsko, radijsko, kemično in biološko obrambo (VJRKBO),

- lahki raketni vod zračne obrambe (LRVZO),
 - oddelek vojaške policije (OVP),
 - vod bojnega inženirstva (VBINŽ),
 - skupino za psihološko delovanje (SkPD);
3. sil za zagotovitev delovanja (ČLOGP, CIMIC, SKP);
 4. sil za podporo poveljevanja (VDOP, VZV) (GŠSV 2007).

Če primerjamo sestavo sil LBBSk in sestavo EU BS lahko ugotovimo, da je bila Lahka bataljonska bojna skupina sestavljena po konceptu ostalih EU BS, le da nimamo na razpolago strateškega transporta. V misijah KFOR se uporablja civilni pomorski transport za prevoz tehnike, posadke oziroma pehota pa izvede premik s civilnimi potniškimi letali. Ker ostaja tehnika bolj ali manj ista na območju delovanja naših sil na Kosovu, se je izvedel transport tehnike le prvič, ko je odšel kontingent na misijo, oprema pa se bo vrnila ob vrnitvi našega zadnjega kontingenta s Kosova.

8.6 Seznam bistvenih nalog LBBSk (SBN)⁴

Glede na nalogo, za katero se enota pripravlja in na zahtevane zmogljivosti pri sestavi enot, se enoti določijo bistvene naloge, katere mora opraviti, da bi lahko uspešno izvajala vse naloge v pričakovanih operacijah. Te naloge so lahko vezane na usposabljanje, popolnjevanje in opremljanje enot, kot tudi na doseganje standardiziranih postopkov ter interoperabilnosti, če delujemo v večnacionalnem okolju. Glede na zgoraj navedeno so bile za LBBSk določene naslednje glavne naloge, za katere je morala biti enota dobro usposobljena:

- premik in razporeditev enot;
- posedanje zbirnega območja (ZOB);
- stabilizacijsko delovanje (STABDEL): v sklopu tega se po navadi urijo tradicionalni postopki, kot so; patroljiranje, opazovanje, varovanje oseb, spremstvo konvojev, varovanje objektov, preiskave zemljišča ali objektov, cestne blokade in vzpostavljanje kontrolnih točk.

⁴ Seznam bistvenih nalog – angl. METL -mission essential tasks list, (Furlan in Mahnič 1996).

Dodatno pa se lahko glede na specifično nalogo, predvsem pa v pripravi na misije, urijo še iz postopkov, kot so povezovanje z različnimi akterji, pogajanja in posredovanja, inšpekcije, pomoč pri volitvah, humanitarna pomoč, postopki razorožitve, uporaba prevajalcev, sodelovanje z mediji, delovanje v primeru najdenih NUS in IED, varnostno delovanje, nadzor mejnih območij, nadzor množic in nemirov, JRKB zaščita, postopki z begunci idr.

- Zaščita sil – stalno urjenje in izvajanje ukrepov za lastno zaščito.
- Zagotovitev poveljevanja in kontrole (PINK).
- Vzdrževanje delovanja sil (10. MOTB 2008a).

Glede na zgoraj navedene bistvene naloge se je izvajalo tudi nacionalno preverjanje enot, kako dobro obvladujejo te postopke, pa tudi preverjanje s strani večnacionalnih enot oz. nadrejenega poveljstva večnacionalnih sil.

8.7 Poveljevanje in kontrola

V Slovenski vojski je strateški nivo poveljevanja in kontrole (PINK) organiziran v Generalštab SV (GŠSV) kot organ v sestavi MORS in najvišji vojaško-strokovni organ za poveljevanje z vojsko. Operativni nivo PINK je organiziran v Poveljstvo sil SV (PSSV), ki je združeno poveljstvo na operativni ravni ter Poveljstvo za doktrino, razvoj, izobraževanje in usposabljanje (PDRIU). Taktična raven PINK je organizirana v Poveljstvo 1. brigade, Poveljstvo 72. brigade, Poveljstvo brigade zračne obrambe in letalstva ter Poveljstvo za podporo (MORS 2010a, 17).

SVN LBBSk je sestavni del Natove strukture sil (NFS), ki je za kopenski del oblikovan v 9 korpusov in SVN LBBSk je tako sestavni del NRDC – ITA. Za vodenje delovanja je odgovoren SHAPE kot strateško vrhovno poveljstvo, ki ima nalogo pripraviti načrte, zbrati sile in jih oblikovati. SHAPE je na osnovi dogovora Berlin+ tudi lahko eden 5-6 OHQ za EU. Zaradi večje organizacije in spektra delovanja SHAPE razdeli svoje operacije med dve poveljstvi združenih sil (Neapeljsko ali Brunssum). Dejanski FHQ pa vodi sile ali operacijo, v Natu je to poveljstvo OKO kot HQ KFOR ali poveljstvo NRF, ki ga lahko vodi tudi poveljstvo korpusa. Po novem konceptu naj bi bila poveljstva korpusov sposobna voditi

kopenske komponente srednjih OKO ali celotno malo OKO, zato morajo biti pripravljene tvoriti jedro združenega poveljstva (Humar 2012).

Za razvoj in oblikovanje LBBSk je bil odgovoren poveljnik 1. brigade. Poveljniki posameznih enot/elementov so bili do oblikovanja LBBSk podrejeni formacijskim poveljnikom/poveljstvom v skladu z veljavno linijo poveljevanja v SV. Za oblikovanje LBBSK so se posamezne enote – elementi v razmerju operativne kontrole podredili poveljniku LBBSk, kar naj bi opredelil poveljnik sil s posebnim ukazom (GŠ SV 2007).

Čeprav je poveljstvo 1. brigade pristopilo k realizaciji naloge zelo resno, je bilo predvsem po liniji poveljevanja s svojimi kompetencami tudi omejeno. Moduli, ki so bili namreč pridodani 10. MOTB, so bili podrejeni še 72. brigadi, nekateri pa neposredno pod PS SV. Tako določenih aktivnosti 1. brigada ni mogla neposredno ukazati celotni strukturi LBBSk. Poleg tega je prišlo do nesoglasij glede vodenja TVBS LBBSk, ki se je izvajala na osrednjem strelišču v Nemčiji. Načeloma preverja usposobljenost enot poveljstvo dveh nivojev višje. Ker je bila LBBSk po strukturi in zmogljivostih skoraj dvakratna velikost bataljona, bi potemtakem morale preverjanje izvesti PS SV. Kljub temu je to uspešno načrtovalo in izvedlo poveljstvo 1. brigade.

Več težav pa se je pojavilo pri štabu bojne skupine, ki je bil nadpovprečno obremenjen in kjer so zelo dobro opravili svojo vlogo pripadniki poveljstva 10. MOTB, poveljniki modulov in častniki za povezavo. Del poveljstva 1. brigade se je neposredno vključilo v štab LBBSk šele v začetku leta 2010, ko smo se pripravljali na vajo MLF na Madžarskem.

Veliko dileme je bilo v zvezi z imenovanjem poveljnika LBBSk. Obstajalo je mnenje, da bi moral poveljevanje LBBSk voditi namestnik poveljnika brigade, ranga polkovnika, poveljnik bataljona pa naj bi se posvetil izključno vodenju nosilne enote.

Vendar pa avtor naloge kot poveljujoči LBBSk iz izkušenj trdi, da je bila združljivost funkcij poveljnika bataljona in poveljnika LBBSk dobra, saj mora tudi poveljnik nosilne enote poznati pridodane elemente, njihovo zmogljivost, učinkovitost in koncept njihove uporabe.

Poleg tega je bila funkcija koordinacije združena v eni osebi, kar je povečevalo enostavnost in s tem učinkovitost poveljevanja. Tudi vpliv poveljnika bataljona na izpostavljenem poveljniškem mestu v času vodenja operacij, kar avtor

tudi zagovarja, je bistveno večji, kot bi bil vpliv nekega drugega častnika. Resda obstajata pri tem dve možnosti, kje naj bi se poveljujoči med bojem nahajal. Ali nekje v ozadju, kjer ima dober pregled nad situacijo, ali naj bi delil riziko s svojim podrejenimi.

Gal (2008) opisuje, kako izraelski častniki vodijo svoje enote skladno z načelom »za menoj«. Le-ti prevzemajo v boju največji riziko in odgovornost v prednjih linijah. To naj bi na podrejene vplivalo izjemno pomirjujoče v prepričanju, da bo šlo v boju vse dobro. Če pa podrejeni vidijo, da vodje niso pripravljeni na riziko, kar sicer zahtevajo od njih, potem to lahko vpliva na izgubo motivacije pri premagovanju ovir pri realizaciji naloge. Na drugi strani pa pomeni vodenje z lastnim vzorom več žrtev pri častnikih.

Prav tako navaja, da morajo ostati poveljujoči mirni, ko se enota znajde v nevarni situaciji. To služi dvojnemu namenu, in sicer: da se poveljujoči pravilno odloči, ko je to najbolj pomembno, in drugič, kar je še pomembnejše, da podrejenim pokažejo, da imajo situacijo pod kontrolo in jo obvladujejo. Navedeno ima izredno pozitiven vpliv na duševne težave podrejenih, ko imajo za sabo že veliko bojnih izkušenj (Gal 2008).

8.8 Doseganje ciljev

LBBSk je dosegla svoje končne operativne zmogljivosti preko nekaterih ključnih aktivnosti, usposabljanj in nadzorov:

Februar 2008: Izvedena je bila analiza pripravljalnega ukaza za oblikovanje LBBSk s ciljem predstaviti bistvene naloge in tveganja.

Rezultat: določeno je bilo kadrovsko oblikovanje in logistična podpora.

Tveganja: preobremenjenost enot z ostalimi nalogami in zamujanje z začetkom usposabljanja (1. brigada SV 2008b).

Enote, ki so bile načrtovane, da bodo formirale LBBSk, bi morale biti razrešene vseh nalog, ki niso vezane na usposabljanje in dosego ciljev, ki so bili postavljeni pred bojno skupino. Nosilna enota naj bi do 30. aprila 2010 zaključila s konsolidacijo in individualnimi veščinami (IV).

Maja 2008: Izvedena štabna konferenca na temo »Formiranje LBBSk v I. fazi.

Cilj: seznanitev z Ukazom za oblikovanje LBBSk.

Zahteve: do 15. junija 2008 je potrebno zagotoviti ustrezno stopnjo izurjenosti iz individualnih veščin (IV), ki so določene z matriko in podpirajo seznam bistvenih nalog (SBN). Specialistične IV ostanejo v domeni modulov.

Tveganja: linija PINK še ni bila določena, poveljnik LBBSk še ni bil imenovan. Enote so bile neustrezno opremljene (nepopolnjenost z vozili in ostalimi MTS – materialno tehničnimi sredstvi), kadrovsko nepopolnjene (nekateri pripadniki so bili še na misiji) in neustrezno usposobljene (licence, VED – vojaško evidenčne dolžnosti in znanje angleškega jezika). Enote še vedno niso bile razbremenjene ostalih aktivnosti (1. brigada SV 2008c).

Junija 2008: Opravljen je bil celovit nadzor elementov/ enot LBBSk s strani PS SV.

Namen nadzora: ugotoviti doseženo stopnjo razvoja operativnih zmogljivosti elementov/enot LBBSk v PE sil SV.

Temeljne ugotovitve in tveganja: Nosilna enota ni imela vozil in drugih sredstev, ki jih je posodila 20. MOTB. Načrtovana vrnitev teh sredstev je bila šele v mesecu septembru. Prav tako določeni moduli niso imeli specialistične opreme. Zato so se prestavila tudi kolektivna usposabljanja. Pomembna skupina kot je SkUZP (skupina za usmerjanje zračne podpore) sploh še ni bila oblikovana. Neumeščen je bil tudi modul ISTAR. Nekateri moduli še vedno niso bili kadrovsko popolnjeni (PS SV 2008c).

Vse enote so izdelale načrte za odpravo pomanjkljivosti, ki naj bi jih odpravile s pomočjo služb in oddelkov na nivoju nadrejenih poveljstev ali celo funkcijskih organov PS SV. Vsi moduli so načrtovali svoje lastno certifikacijo do 10. sept. 2008 (PS SV 2008c).

Avgusta 2008: Izvedeno je bilo spremljanje priprav in razvoja LBBSk v 10. MOTB, ki ga je izvedla 1. brigada SV.

Ugotovitve: bataljon je odpravil večino pomanjkljivosti po nadzoru PS SV. Enota se je nahajala v fazi vodnih/ četnih usposabljanj, ki naj bi se zaključila z usposabljanjem na OSVAD-GLORIA III. Največ težav je bilo v MM četi, ki ni bila zadostno usposobljena (1. BR SV 2008f: 803-9/2007-248). Bataljon še vedno ni bil

opremljen z vozili, vojaki niso bili usposobljeni za svoje evidenčne dolžnosti (voznik, radijec in minometnik), pričeli pa so tudi z usposabljanjem pripadnikov za usmerjanje neposredne letalske podpore (1. brigada SV 2008f).

September 2008: Poveljniški pregled LBBSk

Namen poveljniškega pregleda je bil ugotoviti stanje pripravljenosti vseh elementov na dan 11. sept. 2008 ter ugotoviti stanje na področju kadrovske in materialne popolnjenosti ter usposobljenosti iz individualnih veščin in kolektivnih nalog, ki podpirajo poslanstvo LBBSk.

S pregledom enot je bila izvedena tudi podreditev elementov LBBSk pod operativno kontrolo (OPCON) poveljniku LBBSk.

Za poveljnika LBBSk je bil z dopolnilom ukaza št. 803-9/2007-311 (PS SV 2008d) z dne 11. 9. 2008 poveljnika PS SV določen **poveljnik 10. MOTB.** (1. brigada SV 2008g).

Oktober 2008: Izvedba terenskega usposabljanja LBBSk

Namen terenskega usposabljanja na OSVAD (osrednje vadišče) Postojna je bil:

V prvem tednu terenskega usposabljanja sta bili težiščni nalogi usposabljanje motoriziranih vodov 10. MOTB iz bojnih postopkov ter usposabljanje poveljstva 10. MOTB iz nabora nalog CREVAL (Combat readenes evaluation).

V drugem tednu terenskega usposabljanja je bilo težišče usposabljanja na usklajevanju dela vseh modulov LBBSk s poveljstvom LBBSk in usposabljanje letih po naboru nalog CREVAL (LBBSk 2008).

Rezultat skupnega usposabljanja je bil izjemno pozitiven zaradi naslednjih zaključkov:

- zelo dobro skupinsko delo in motiviranost vseh pripadnikov LBBSk;
- spoznavanje specialističnih nalog in zmogljivosti različnih modulov in kompleksnost načrtovanja delovanj, vodenja in nadzora;
- povečana usposobljenost modulov in celotne LBBSk;
- ustrezno taktično postavljena OPM in ZPM ter izvedba vseh aktivnosti vezanih na PM (poveljniško mesto);
- izvedeni praktični postopki zagotavljanja bojne logistike na terenu;

- izvedeno skupno urjenje s CBU in novim SSTD (LBBSk 2008).

Prvo skupno urjenje je bilo izvedeno kot urjenje enote, ki bi delovala kot celota in ne razdrobljena po modulih, ki bi podpirali druge nosilne enote. Pri tem je prišlo do prenosa znanja in izkušenj iz večnacionalnega okolja, v katerem je 10. MOTB že deloval in je poznal standardne operativne postopke, ki so zahtevani v mednarodnem okolju. Moduli so spoznavali funkcijo in namen častnikov za povezavo ter usklajenost delovanja z nosilno enoto. Istočasno so častniki v nosilni enoti obnavljali svoja znanja iz združenega bojevanja rodov, saj so se soočali s taktično uporabo različnih modulov, konceptom njihovega delovanja, njihovimi zmogljivostmi in omejitvami. Prvič sta bili postavljeni obe poveljniški mesti ločeno, kolikor nam je to taktično dopuščal teren in sta bili postavljeni po taktičnih in funkcionalnih zahtevah. Prvič se je logistika usposabljala po postopkih logistične zagotovitve v bojnih razmerah in ne zgolj v mirnodobnih nalogah, kar se je pokazalo za izredno zahtevno, pa tudi izjemno poučno. Na področju logistike je bilo tudi ugotovljeno, da vsi moduli niso poskrbeli za zmogljivosti vzdrževanja svojih lastnih sistemov, kar bi v tujem okolju sigurno omejevalo njihove operativne zmogljivosti in učinkovitost.

Oktober 2008 je PS SV izdalo dopolnilni ukaz k ukazu za oblikovanje LBBSk zaradi spremenjene naloge LBBSk oz. 10. MOTB, in sicer v letu 2009 ne bi zagotavljali ORF bataljon za OKO KFOR, na dotedanjih usklajevalnih konferencah pa je bilo ugotovljeno, da je prišlo do razlik v razumevanju ukaza. Zato je bilo eksplicitno navedeno, da LBBSk ni enota, ampak zmogljivost, ki jo zagotavlja SV. Skupaj so le med postroji in skupnimi usposabljanji, posamezni moduli pa so še vedno del svojih matičnih enot (PS SV 2008e).

Zaradi zavedanja SV, da nekaterih zahtev v omejenem času ne moremo izpolniti, naj bi imela LBBSk v letih 2009 in 2010 omejene zmogljivosti. Šele kasneje bo imela polne zmogljivosti, kar pomeni nabaviti in uvesti v operativno uporabo nova sredstva, dodatno usposobiti pripadnike SV za uporabo teh sredstev. (PS SV 2008e).

V letu 2008 naj bi bilo težišče na stabilizacijskem delovanju, kot nadgradnja že dosežene usposobljenosti 10. MOTB. To pa naj ne bi pomenilo zanemariti vzdrževanja pripravljenosti za bojno delovanje.

Po formiranju LBBSk se posamezne enote in elementi v OPCON razmerju podredijo poveljniku LBBSk. To pomeni, da so moduli nastanjeni v matičnih vojašnicah in opravljajo naloge po svojem načrtu. V času veljavnosti ukaza za OPCON prepodreditev (od 11. sept. 2008 do 15. feb. 2009) delujejo po načrtu poveljnika LBBSk, ki ima izključne pristojnosti nad moduli v zvezi z usposabljanjem in pripravo modulov LBBSk za končno certifikacijo celotne LBBSk (PS SV 2008e).

November 2008: TVBS (taktična vaja z bojnim streljanjem) vodov 10. MOTB

TVBS vodov je spremljalo in ocenilo poveljstvo 10. MOTB (dve stopnji niže). Streljalo je 9 vodov, ki so uspešno opravili samo vajo in streljanje. Srednja ocena streljanj je bila 3,77.

Ugotovljene pomanjkljivosti: premalo agresivnosti pri napadih na bližnje zasede, slaba usposobljenost in delo vodnih vezistov, koordinacija enot na terenu z MEDEVAC, slabo delovanje sredstev zvez.

Dobro izvedeno; izdelava in izdaja povelj PV, izboljšanje postopkov MEDEVAC in zahteva ognjene podpore, reakcije na IEN, upoštevanje varnostnih ukrepov na vaji (10. MOTB 2008b).

December 2008: Ugotavljanje pripravljenosti LBBSk

Namen UgP je bil ugotoviti pripravljenost zmogljivosti LBBSk za izpolnjevanje njenega poslanstva in bistvenih nalog. Ugotavljanje pripravljenosti naj bi se izvedlo v dveh fazah. V prvi fazi je pregled zmogljivosti v vojašnici FRS in v drugi v času preizkusa oz. vaje na terenskih aktivnostih »Sokol II« v Nemčiji.

Na prvem delu ugotavljanja pripravljenosti je bilo ugotovljeno nezadovoljivo stanje predvsem na kadrovske področju, saj nismo bili zadovoljivo popolnjeni, prav tako je bilo pomanjkanje nekatere ključne opreme (JRKB opreme, komunikacijski sistemi).

Takoj po UgP so pristopili k odpravi pomanjkljivosti, istočasno pa so se vsi moduli pričeli pripravljati za premik na vajo »Sokol II«. Predvsem je bila pomembna logistična priprava in načrtovanje premika s skupino za premike, ki je bila sestavni del LBBSk (PS SV 2008c).

Januarja 2009: Izveden je bil premik po cesti na vadišče JMTC (Joint Military Training Center) v Grafenwoehr. Premik je bil izveden z 250 vozili in 850 pripadniki

LBBSk. Poleg njih je bil pozneje izveden premik pripadnikov 1. brigadi, ki so bili kot nadrejeno poveljstvo, ki je vodilo TVBS vseh čet, pozneje pa celotne LBBSk (1. brigada SV 2008h).

Prav tako so bila izvedena urjenja in streljanja vseh elementov LBBSk. Drugi del ugotavljanja pripravljenosti s strani PS SV pa je bil izveden 20. in 21. jan. 2009. V sklopu tega usposabljanja je bojni pionirski vod prvič izdelal in vžgal prehod skozi minsko polje za pehoto in vozila s pravimi bojnimi minami, 1. MOTČ pa je s svojimi oddelki prvič izvajala bojno streljanje v naselju. Ocena pripravljenosti LBBSk je bila »odlična« s pripombo »z omejenimi zmogljivostmi«, saj enote še niso bile opremljene z vozili in opremo, ki smo jo deklarirali v svojih zmogljivostih (1. brigada SV 2008j).

V nadaljevanju je bil izveden premik iz Grafenwoehra v JMRC (Joint Military Readiness Center) v Hohenfels. Preoblikovani del LBBSk, ki je bil namenjen za sodelovanje v OKO v okviru SVNKON 19 in 20 KFOR in se je kot del ameriške brigade usposabljal iz tematskih sklopov, potrebnih v takšnih operacijah. Usposabljanje so vodili ameriških izkušeni inštruktorji, ki so pravkar prihajali iz Iraka. Prav tako je bilo izvedeno tudi zaključno preverjanje preko zaključne enotedenske vaje. LBBSk je ponovno dobila potrditev, da je odlično usposobljena za vse vrste aktivnosti, v katere smo lahko angažirani na misiji KFOR (1. brigada SV 2008h).

Kljub zgoraj navedeni oceni, pa nekateri bataljoni, katerih moduli so bili vključeni v LBBSk, niso pristopili dovolj energično k načrtovanju usposabljanja. Tako 5. OIB ni izdelal načrta za terensko usposabljanje Gloria II in ne za usposabljanje v JRMCC Nemčija. Pisec naloge navaja, da ni bil izdelan koncept usposabljanja in zagotovljen OPFOR za usposabljanje teh enot s strani ameriškega centra, saj jim teh zahtev predhodno tudi niso dostavili. Pripadnikom modulov pa je povzročila precej slabe volje in nesmiselnosti pri angažiranju na takšnem urjenju.

Podobno je bilo z modulom CIMIC, katerega naj bi zagotovilo poveljstvo 1. brigade SV. Pri tej skupini je bila precejšnja dilema okrog usposabljanja civilnih strokovnjakov na vaji v Hohenfelsu. Strokovnjaka za kmetijstvo in gozdarstvo ter civilno zaščito nista imela posebnega urjenja, ki bi ju pripravila za situacije na misiji, avtor kot poveljnik LBBSk, pa tudi ni bil dobro seznanjen z vlogo in nalogami, ki naj bi jih opravljala.

Marca 2009 je bil izdan ukaz za prenos odgovornosti za načrtovanje, organiziranje in izvajanje skupnih aktivnosti LBBSk in NRDC – ITA iz GŠ SV na PS SV. V ukazu je bilo določeno, da se po podpisu tehničnega sporazuma med SV in italijansko kopensko vojsko o pridružitvi LBBSk v NRDC – ITA izvede prenos odgovornosti za delovanje LBBSk v skupnih aktivnostih NRDC – ITA na PS SV (GŠ SV: 2009).

8.9 LBBSk na mirovni misiji KFOR

LBBSk je v sklopu stabilizacijskega delovanja opravljala svojo nalogo v operaciji kriznega odzivanja KFOR od sredine februarja 2009 pa do začetka marca 2010. Svojo nalogo je opravljala v dveh kontingentih, vsak kontingent pa je bil poleg elementov bataljonske bojne skupine dopolnjen še z določenimi potrebnimi elementi za uspešno delovanje kontingenta na misiji (Vlada RS 2010).

Cilj LBBSk na misiji je bil izvajati stabilizacijsko delovanje na svojem območju odgovornosti z namenom zagotavljanja svobode premika in varnega okolja vsem prebivalcem tega območja.

V OKO KFOR 19 je bil vključen le del LBBSk, in sicer del poveljstva, 1. in 3. MOTČ 10. MOTB, del POVLOGČ 10. MOTB, del POVLOGČ 670. POVLOG bataljona, modul CIMIC, del modula vezistov 11. BZV, ROLE-1, del modula za DOP iz 5. OIB in oddelek VP. Pod OPCON (operativno kontrolo) pa smo dobili še določeno število pripadnikov v poveljstvo, dve motorizirani četi, enoto CIMIC in HUMINT iz madžarskih oboroženih sil (1. brigada SV 2008k).

Misija KFOR 19 se je izvajala v času od 19. feb. pa do 1. sept. 2009. Enote so opravile svoje delo profesionalno, strokovno, motivirano in so bile pohvaljene s strani poveljnika KFOR-ja in poveljnika MNTF-W (1. brigada SV 2008k).

Na misiji so stalno spremljali stopnjo utrujenosti in psihosocialno klimo pripadnikov. Prvič so v raziskavo vključili tudi pripadnike madžarskih oboroženih sil, ki so bile podrejene avtorju naloge kot poveljujočemu tej bojni skupini. Raziskava je bila izdelana na začetku, v sredini in na koncu misije z enako metodo in obliko dela, reprezentativni vzorec pa je bil 28 % vsake narodnosti. Zaključna analiza je

pokazala srednjo stopnjo utrujenosti pripadnikov ob koncu misije, s čimer smo bili zadovoljni. (Tolar Petrovič 2009a, 16).

Psihosocialna klima pripadnikov je bila ob koncu misije (po petih mesecih življenja in dela na njej) več kot dobra. Primerjava z rezultati le-te v začetku in sredini misije je kazala, da med misijo ni prišlo do velikih sprememb. Opazen bil je le rahel trend sprememb – psihosocialna klima je bila najvišja v začetku misije, nato je v sredini nekoliko upadla in se ob koncu misije zopet nekoliko dvignila. Z ugotovitvijo smo bili lahko veseli, saj omenjena klima običajno s trajanjem misije upada (Tolar Petrovič 2009b, 10).

V tem času se je drugi del nosilne enote, to je del poveljstva, 2. MOTČ, MM četa in del POVLOGČ pripravljala za misijo KFOR 20. Prvič se je skupaj s poklicnimi pripadniki SV usposabljal za OKO tudi 30 pripadnikov rezervne sestave. Vsi ostali deli kontingenta so bili formirani iz drugih enot SV in niso bili del prvotne LBBSk.

V času od 1. sept. 2009 do 3. marca 2010 je ta enota delovala na OKO KFOR 20. V njeno skupino so bili pridodani tudi pripadniki v poveljstvo, CIMIC, HUMINT in ena MOTČ madžarskih oboroženih sil ter ena MOTČ italijanske vojske. Pripadniki slovenskega kontingenta so svoje delo na tej misiji opravili odlično, za kar so bili od nadrejenih tudi pohvaljeni.

V tem času je prvi del bojne skupine pričel s konsolidacijo enote, prevzel redne naloge in pričel s ponovnim ciklom usposabljanja.

Kljub temu, da sta oba kontingenta v misiji KFOR zelo uspešno opravila svojo nalogo, pa avtor navaja, da je vprašljiva takšna angažiranost modulov LBBSk na OKO, še posebno, če se ti moduli razbijajo in se podaljša čas nehomogenosti enot. Tako LBBSk v obdobju celega leta ni delovala enotno, niti se ni skupaj usposabljala, kar ni dobro, ne glede na to, ali je bila to enota ali zmogljivost.

Poleg tega pa se avtor naloge sprašuje, ali je potrebno za različne operacije imeti tudi različne psihološke profile vojakov. Enote, ki opravljajo naloge vsiljevanja miru ali konvencionalne vojaške operacije, naj ne bi izvajale post konfliktnih nalog. V Slovenski vojski pa smo prepričani, da naši vojaki lahko uspešno opravljajo vse vrste nalog. V treh tednih vojaka urimo in celo preverjamo iz klasičnih vojaških nalog, takoj nato pa ga poskušamo preoblikovati v »mirovnika«, ga preverjamo in

celo pošljemo na mirovno misijo. Seveda obstaja možnost, da vsaka mirovna misija lahko preide v konfliktno stanje, praktično pa na svojih izkušnjah tega nismo preizkusili. Vprašljivo je, kakšen bi bil odziv večine vojakov v takšnih situacijah, saj je pisec kot aktiven udeleženec vojne za osamosvojitve Slovenije spoznal, kako različno ljudje reagirajo v tako stresnih situacijah. Še pomembnejša pa je vloga poveljujočih pri preventivnem odklanjanju nasilnih reakcij svojih podrejenih, ki se lahko v ključnih situacijah tudi primerijo.

Julij 2009: V petek, 10. julija, sta poveljnik sil SV brigadir Alan Geder in italijanski brigadni general Mauro Scaccia podpisala tehnični sporazum o pridružitvi lahke bataljonske bojne skupine SV v Natov korpus za hitro posredovanje, katerega vodeča država je bila Italija. Podpisani sporazum podrobneje določa način pridruževanja in sodelovanja slovenske bojne skupine v korpusu. Brigadir Geder je v nagovoru poudaril, da je SV z oblikovanjem lahke bataljonske bojne skupine dosegla enega svojih ključnih ciljev, pred kratkim pa je začela oblikovati srednjo bataljonsko bojno skupino, ki bo končne operativne zmogljivosti dosegla konec leta 2011.

Vlada Republike Slovenije je sklep o pridružitvi lahke bataljonske bojne skupine v Natove sile za hitro posredovanje z vodilno državo Italijo sprejela 21. avgusta 2008 (Mors, 2009).

Oktober 2009 Izveden je bil obisk poveljstva NRDC – ITA v LBBSk. Pripadnikom poveljstva je bila predstavljena zmogljivost LBBSk in stopnja usposobljenosti (LBBSk 2009b).

Istega meseca je poveljstvo 1. brigade SV izvedlo ugotavljanje pripravljenosti tega dela nosilne enote, ki je v Sloveniji že opravljala naloge. Ugotavljanje je bilo izvedeno že po kadrovske konsolidaciji celotne SV. Ugotovljeno je bilo slabo stanje pri usposobljenosti pripadnikov za vojaško-evidenčne dolžnosti (predvsem zdravstveni in logistični VED-i). Iz 90 % usposobljenosti pred misijo je padla na 67 %, čeprav je bila zmanjšana formacija nosilnega bataljona iz 739 na 650 pripadnikov (1. brigada 2008i).

Iz navedenega avtor tudi povzema, da če v strukturo ali opremljenost enote ali zmogljivosti grobo posegamo s kadrovske ali materialnimi spremembami, ne

moremo več govoriti o enotah, ki držijo nivo doseženih operativnih zmogljivosti. Npr. v nosilni enoti je prišlo v dobri polovici leta do zamenjave 1/3 pripadnikov. Enota bi morala ponovno iti v cikel pridobivanja operativnih zmogljivosti, kar se je pozneje v skladu z usmeritvami poveljnika 10. MOTB v letu 2010 tudi zgodilo.

November 2009: V sklopu osrednje vaje »Svizec« smo izvedli samoocenjevanje LBBSk po kriterijih UgP. V vseh modulih je bilo ugotovljeno pomanjkanje ustreznih licenc in ustreznih STANAG-ov. V modulih je bilo še vedno pomanjkanje opreme, ki bi morala biti nabavljena že leta 2008. To so elektroagregati, GPS, kombinirana vozila za živila, sistemi za izdelavo kraterjev, taktični večkanalni satelitski terminali, satelitski telefoni, radar za nadzor zračnega prostora, oprema JRKBO (zaščitne rokavice, osebni dozimetri, zaščitne obleke), nekatere enote pa celo niso zadolžile oborožitve (vod bojnega inženirstva brez bombometov in puškomitraljezov). Ugotovljeno je, da se določeni moduli od časa vaje SOKOL II pa do dne preverjanja sploh niso usposabljali, predvsem zaradi operativnih nalog in misij (VZV, NLOGČ, SKP). Ostali moduli izvajajo usposabljanja na najnižjem nivoju – individualne veščine (IV). Še vedno ni definirano, kdo zagotavlja skupino za usmerjanje letalske podpore – TACP, saj ga nosilna enota iz svoje sestave ni mogla oblikovati (LBBSk 2009a).

Februarja 2010 je bil izveden posvet o izgradnji in doseganju končnih operativnih zmogljivosti LBBSk. Ugotovljeno je bilo: Na podlagi predstavljenih poročil bo CS L 0035 BBSk realiziran, omejitve bodo le v določenih modulih zaradi manjkajočih materialnih sredstev, ki bi morala biti nabavljena v letu 2010 pa v načrtu pridobivanja stvarnega premoženja (NPSP) niso predvidena. Ta sredstva so: mini brezpilotna letala, brezpilotna letala bližnjega dosega, sredstva za elektronsko goniometriiranje, elektronski motilci, inženirski sistemi za izdelavo kraterjev, sistemi za odpiranje prehodov in hitro miniranje ter radar za potrebe LRVZO. Zaradi navedenega je potrebno pripraviti predlog dopolnila tehničnega sporazuma (PS SV 2010).

Poleg zgoraj omenjenih sredstev pa avtor navaja dejstvo, da opremljenost enot, ki so bojno podpirale nosilno enoto, ne omogoča zaščite posadk pred ognjem nasprotnika. Takšne enote bi morale biti vsaj enako, če ne že boljše opremljene kot glavne enote, saj se načeloma nahajajo na čelu smeri delovanja glavnih sil. Kot primer navaja, da je pionirski vod pri izdelavi prehodov skozi minska polja, ki so

načeloma branjena tudi z ognjem nasprotnika, uporabljal kamione, medtem ko imajo ostale enote oklepljene transporterje pehote. Torej smo že pri strukturiranju sil, ki podpirajo delovanje, zanemarili zaščito lastnih enot.

April 2010: Izvedena je bila študijska vaja poveljstva LBBSk s ciljem urjenja štabnega procesa dela. Prvič je bilo poveljstvo LBBSk popolnjeno tudi s pripadniki poveljstva 1. brigada, načelnik štaba 1. brigada pa je bil prvič v vlogi načelnika štaba LBBSk (1. brigada SV 2010b).

Maj 2010: Izvedena je bila druga študijska vaja LBBSk iz štabnega procesa dela na osnovi OPORD-a vaje »Clever Ferret 2010« (10. MOTB 2010).

Maj-junij 2010: Izvedena je bila večnacionalna vaja enot MLF na Madžarskem. Na vaji je sodelovalo 175 pripadnikov.

V času vaje je bilo izvedeno tudi usposabljanje EOD skupine, ki sicer ni modul LBBSk. V času urjenja je bilo izvedeno izjemno kvalitetno usposabljanje JTAC, ki sta se ga udeležila dva pripadnika 10. MOTB. Na vaji so se usposabljali tudi pripadniki slovenskega kontingenta ISAF 14 in 15. V času **od 25. do 30. maja** pa je bila izvedena še nacionalna evalvacija LBBSk, ki so jo izvedli pripadniki PS SV. Ocenjevanje je bilo izvedeno po metodologiji CREVAL, končna skupna ocena pa je bila »ODLIČNA« (1. brigada SV 2010c).

Kljub temu, da so v 10. MOTB skupaj z LETŠ SV že leta 2008 pristopili k usposabljanju usmerjevalcev neposrednega letalskega ognja, pa bataljon zaradi kadrovskega pomanjkanja ni mogel zagotoviti kadra za popolnitev modula za zračno koordinacijsko celico. Tako je bila nepopolnjenost tega modula tudi eden od vzrokov, da je LBBSk dosegala konec leta 2008 omejene zmogljivosti. Resda je bil 10. MOTB verjetno edina enota, ki je imela nekaj pripadnikov, ki so imeli nekaj temeljnega znanja s tega področja, pa v začetku formiranja LBBSk ni nihče eksplicitno določil te naloge tudi 10. MOTB. Pripadniki, ki so se pozneje usposabljali za to funkcijo, pa so opravljali pomembne naloge v samem bataljonu in so bili za bataljon nepogrešljivi. Šele leta 2010 smo s prerazporejanjem kadra in zmanjšanjem števila nosilne enote znotraj LBBSk lahko zagotovili udeležbo teh pripadnikov na usposabljanju.

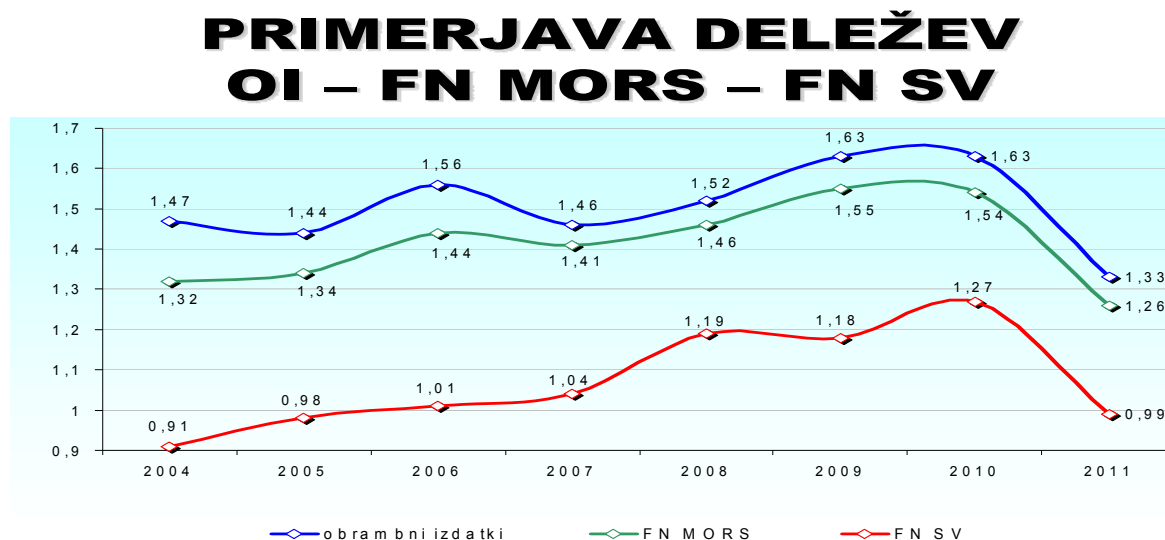
10. februarja 2010 je poveljnik Poveljstva združenih sil Nata iz Neaplja admiral Mark Fitzgerald podpisal listino o zaključku uspešne integracije SV v zvezo Nato, katere del je tudi LBBSk.

8.10 Vojaški izdatki in zagotovitev oborožitve in opreme LBBSk

8.10.1 Opredelitev vojaških izdatkov

Vojaški izdatki zajemajo vse tekoče in investicijske izdatke za oborožene sile (vključno s silami za mirovne operacije), obrambna ministrstva in ostale vladne službe, ki so vključene v obrambne projekte, paravojaške sile (urjene, opremljene in pripravljene za vojaške operacije). V vojaških izdatkih so zajeti izdatki za osebje (aktivno vojaško in civilno osebje, pokojnine za bivše vojaško osebje, socialne storitve in dodatki za osebje in njihove družine), operacije in vzdrževanje, nabavo, vojaške raziskave in razvoj, vojaško gradnjo, vojaško pomoč (vojaške donacije drugim državam).

Slika 8.3: Primerjava finančnih deležev

Vir: GŠ SV G-4 Finance (2012).

Vojaški izdatki pa ne zajemajo izdatkov civilne obrambe, tekočih izdatkov za pretekle vojaške aktivnosti (ugodnosti za veterane, demobilizacija, uničenje orožja) (Kopač 2010) kar je razvidno s slike 8.3

Pri opredeljevanju pojma »vojaški izdatki« obstaja med avtorji znanstvenih del soglasje o zmedu pri opredeljevanju sorodnih pojmov, kot sta »obrambni izdatki« in »vojaški izdatki«, saj dva različna termina (včasih) definirata isto vsebino. Eno najbolj natančnih definicij tovrstnih izdatkov pa ponuja OZN, ki izdatke razdeli v tri skupine:

a) operativni izdatki, ki jih predstavljajo izdatki za osebje (naborniki, drugo vojaško osebje), ter izdatki za delovanje in vzdrževanje (sredstva v uporabi, vzdrževanje in popravila, zunanje storitve, najem itd.);

b) nakupi (oborožitvenih sistemov, streliva, vozil, komunikacijskih naprav itd.) in gradnje (objektov za osebje, poveljevanje, zdravstvo, urjenje, skladišča, administracijo, utrjevanje, zaklonišča itd.);

c) raziskave, razvoj, testiranje in ocenjevanje (Kopač 2010).

8.10.2 Trendi v svetu

Nove grožnje in nove oblike vojn po letu 1990 sovpadajo z zmanjševanjem obrambnega budžeta. Z izginotjem Sovjetske grožnje po l. 1989 so vlade izkoristile to priložnost za zmanjšanje vojaških izdatkov. V prvi polovici leta 1990 je »mirovna dividenda« odraz vidnega zmanjšanja obrambnega budžeta v vseh zahodnih državah. Vidno in v popolnem nasprotju z večino ostalega sveta in celo po napadu 11. sept., je kontinuirano padal procent obrambnega izdatka po celi Zahodni Evropi. Med letoma 1998 in 2007 je obrambna poraba v Afriki narasla za 51 %, v Ameriki 63 %, v Aziji in Oceaniji za 52 % in na Srednjem Vzhodu za 63 %. V Evropi pa so narastli izdatki za 16 %, čeprav so države Vzhodne Evrope povečale obrambne izdatke v tem obdobju za 162 % (King 2010, 44).

S finančno krizo in povečanjem recesije pa je zmanjšanje obrambnih izdatkov postalo neizbežno in resnično, znatno zmanjšanje obrambnega proračuna pa so objavili tudi v Veliki Britaniji. S strateškega in denarnega vidika je torej za

zahodne vojaške sile izjemnega pomena večnacionalna vojaška kooperacija (internacionalizacija). Istočasno pa so oboroženim silam dovoljene nove operacije, čeprav so zmanjšane njihove zmogljivosti in velikost. In prav ta internacionalizem pomaga zagotavljati legitimnost vsem tem operacijam. Je tako imenovana obrambna strategija, ki povečuje vlogo pri služenju za »javno dobro« pod vse težjim strateškim in finančnim pritiskom (King 2010, 44).

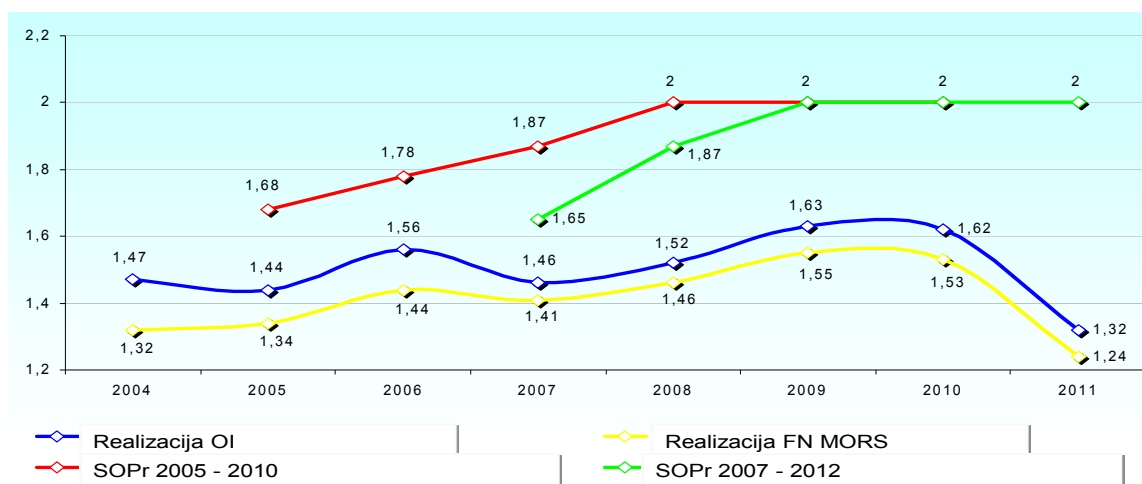
8.10.3 Vojaški izdatki Slovenije

S težavami, ki jih navaja King, pa se mora soočiti tudi Slovenska vojska. Čeprav ima pomembno vlogo prav v mednarodnih odnosih, ji finančni delež za obrambne izdatke kontinuirano pada. Pri tem pa še vedno ostajajo nacionalne naloge in mednarodne obveznosti, ki jih mora zagotavljati.

V SOPr 2007–2012 je bila določena smer razvoja obrambnega sistema v obdobju do leta 2012, kar je predstavljalo podlago za izdelavo finančnih in drugih načrtov MO in SV (slika 8.4) ter načrtov za sodelovanje v procesu obrambnega planiranja Nata in EU.

Slika 8.4: Obrambno planiranje

Srednjeročno obrambno planiranje od leta 2005

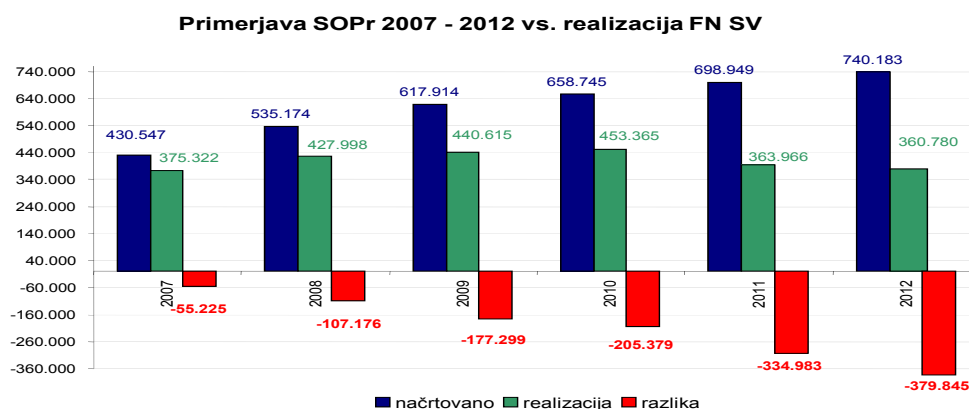
Vir: GŠSV, G-4 Finance (2012).

V skladu z načrti naj bi odstotek BNP za obrambne izdatke povečevali in v letu 2009 dosegli 2,0 %. Dejanske številke so bile bistveno nižje od ambicij, zapisanih v programu, in sicer 1,41 leta 2007, 1,46 leta 2008, 1,55 leta 2009, 1,53 leta 2010 in leta 2011 naj bi odstotek za obrambne izdatke padel pod 1,24. Ob dejstvu, da SV od navedenega zneska prejme okoli 78 %, lahko ugotovimo, da je RS po rebalansu v letu 2011 za delovanje, razvoj in opremljanje njenih oboroženih sil namenila manj kot 1,00 % BNP (GŠSV G-4, 2012).

Ker ni bil dosežen predviden obseg finančnih sredstev in kadrovske zmogljivosti, je to posledično vplivalo na zamik vzpostavitve nekaterih ključnih sil oziroma enot Slovenske vojske, ki so bile predvidene z Resolucijo o splošnem dolgoročnem programu razvoja in opremljanja Slovenske vojske iz leta 2004 in na njeni podlagi sprejetih srednjeročnih obrambnih programih. Tako je prišlo do zamika pri vzpostavitvi srednje bataljonske bojne skupine (planirana 2012, vzpostavljena bo do leta 2020), pri nakupu taktičnega transportnega letala (planirano 2009 in 2011, zamik v leto 2014) in pri vzpostavitvi zmogljivosti zračne obrambe kratkega dosega (planirano 2012, zamik v leto 2018) itd. (MORS 2010b).

Slika 8.5: Nominalni proračunski zneski

	SOPr 2007 - 2012					
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
načrtovano	430.547	535.174	617.914	658.745	698.949	740.183
realizacija	375.322	427.998	440.615	453.365	363.966	360.338
razlika	-55.225	-107.176	-177.299	-205.379	-334.983	-379.845

Vir: GŠSV, G-4 Finance (2012).

Vojaški izdatki so se do 2010 sicer povečevali, vendar je SV vsako leto izgubila določeno količino sredstev po rebalansu (slika 8.5). Ta sredstva pa so bistveno vplivala na že načrtovan nakup sredstev za LBBSk (kot lahka izvidniška JRKBO vozila, sredstva za izdelavo prehodov skozi minska polja in večkanalni satelitski terminali, zaščitne JRKBO obleke), ki pa so bila kupljena šele v letu 2010. Nekatera sredstva, kot so elektroagregati, GPS, kombinirana vozila za živila, sistemi za izdelavo kraterjev, satelitski telefoni, mini brezpilotna letala, brezpilotna letala bližnjega dosega, sredstva za elektronsko goniometriiranje, elektronski motilci, radar za nadzor zračnega prostora, oprema JRKBO (zaščitne rokavice, osebni dozimetri) pa niso bili kupljeni niti leta 2010. Zaradi zapletov pri nabavi oklepnikov »Svarun« ni prišlo do preoborožitve 10. MOTB, kjer je bilo predvidenih 56 tovrstnih vozil. Tako do nadaljnjega ostaja ena motorizirana četa brez oklepnih vozil, katera so si bataljoni ob odhodu na misije stalno izmenjevali. Prav tako ni prišlo do uporabe starejših oklepnikov »Valuk« v nekaterih specialističnih enotah, ki bojno podpirajo delovanje LBBSk. Tako je morala LBBSk ostati na omejenih zmogljivostih, predvsem zaradi pomanjkanja potrebne opreme. Za leto 2012 pa naj bi se izdatki še postopoma zmanjšali na vsega 1,25 %, kar bo imelo posledice na zaustavitev načrtovanega razvoja, zmanjšan obseg delovanja in zamik večine zmogljivosti.

Ministrstvo za obrambo nikakor ni imuno na vplive finančne in gospodarske krize. V sprejetem proračunu Ministrstva za obrambo za leto 2011 so bili obrambni izdatki načrtovani v višini 583 mio evrov. Po dveh rebalansih so bili dejanski obrambni izdatki v letu 2011 v višini 478 mio evrov, kar je za 18 % ali 105 mio evrov manj od načrtovanih. Delež obrambnih izdatkov v BDP se je od načrtovanih 1,53 %, zmanjšal na 1,34 %. Priprave rebalansa za leto 2012 pa kažejo na to, da se bodo sredstva za obrambo tudi v letu 2012 v primerjavi z letom 2011 radikalno zmanjšala. Tudi v sprejeti Resoluciji o splošnem dolgoročnem programu razvoja in opremljanja Slovenske vojske do leta 2025 je predvideno, da se bo ob manj ugodnih razmerah obseg finančnih virov Ministrstva za obrambo povečeval zgolj nominalno, torej za stopnjo inflacije (Hojs 2012).

9 Sklep

Koncept Nata se je stalno spreminjal že do obdobja razpada bipolarnosti, vendar v smislu večje protiuteži Varšavskemu bloku. Od leta 1991 pa govorimo bolj o spremembi vloge Nata in njenih članic pri zagotavljanju globalne varnosti. Tako kot so nacionalne vojske iskale novo vlogo in naloge znotraj držav, tako je svojo vlogo iskal Nato v širšem okolju. Seveda je prav z razpadom Varšavskega bloka prišlo do spremembe varnostne situacije, groženj, pa tudi percepcija ljudi v tem okolju se je spremenila. Organizacija kot taka je obdržala vojaško zmogljivost, s tem da je prišlo po letu 1997 do večje zahteve Nata po večji samostojnosti evropskih članic Nata in s tem posredno do oblikovanja evropske varnostne obrambne politike oz. njene večje samostojnosti in učinkovitosti. Vendar pa je istočasno ugotovljeno, da Evropa nima določenih zmogljivosti, ki bi uspešno zagotavljale uporabo enot in izvajanje operacij po kriterijih, ki so si jih postavile evropske obrambne strukture. Iz tega izhajajo naloge Berlin+ in pomoč struktur Nata pri zagotavljanju manjkajočih zmogljivosti. Vsekakor pa se po mnenju avtorja opaža, da je politika EU prioriteto vezana prej na civilne strukture kot vojaške. Nato postavlja v ospredje vojaške zmogljivosti, njihovo opremljenost in usposobljenost ter prioriteto pri zagotavljanju vojaških sil v fazi zagotavljanja varnosti in miru.

S ciljem povečati učinkovitosti svojih enot poskuša Nato odpraviti nacionalne omejitve, ki so ovira za dobro operativno delovanje vojaških enot v operacijah. Vendar avtor naloge meni, da se države ne bodo odpovedale temu, saj s tem ščitijo svoje nacionalne interese in vrednote skozi delovanje svojih vojaških enot. S skupnim obrambnim načrtovanjem poskušajo članice, kljub zmanjševanju izdatkov za obrambo, transformirati strukturo poveljstev in enot, s kvalitetnim načrtovanjem operacij pa zagotoviti večjo učinkovitost in posledično manjšo nevarnost za svoje vojake v kriznih žariščih. Na operativnem nivoju pa poskušajo doseči hkratno načrtovanje na vseh nivojih poveljevanja, poenotenje postopkov in uporabo enotnih orodij. Očitno pa je, da se o tem ne morejo poenotiti, saj pravkar uveden koncept COPD (Comprehensive Operational Planning Directive) ni uporabljen na vseh nivojih vojaškega načrtovanja in izvedbe nalog.

Eden večjih izzivov, s katerim se sooča NATO, je tako imenovana kibernetična obramba. Razkrivanje zaupnih informacij, rušenje informacijskih sistemov, ki so strateški za delovanje držav in celo regij, kaže na trenutno ranljivost uporabnikov pri

obrambi proti tovrstnim hekerskim vdorom v sisteme, kar lahko bistveno vpliva tudi in predvsem na varnost. S strogimi omejitvami in nadzorom uporabe teh sistemov pa vstopamo v sivo območje osebne svobode in zaščite osebnih podatkov.

Pri transformaciji Nata zasledimo kontinuiteto zmanjševanja enot in spremembo struktur, tako poveljstev kot enot. Vojske zmanjšujejo enote, zmanjševanje pa poskušajo nadomestiti z boljšo opremljenostjo, boljšo usposobljenostjo, predvsem pa z boljšo zaščito vojakov. Eden od načinov racionalizacije so tako formirane nacionalne ali večnacionalne bojne skupine različnih zmogljivosti, ki omogočajo državam selekcijo pri izboru svojih enot, katere formirajo, opremljajo in usposablajo. Kljub takšni racionalizaciji je vprašljiva meja, do katere stopnje zmanjševati obseg vojaških enot, če pa je vzrok zmanjševanja predvsem zmanjšan delež za vojaško obrambo. Sčasoma bo zmanjkalo denarja tudi za boljšo opremljenost in zaščito vojakov. V kontekstu zmanjšanja pa se seveda proporcionalno zmanjšujejo tudi poveljstva, linija PINK (poveljevanja in kontrole) pa postaja enostavnejša in po oceni avtorja prav zaradi tega tudi učinkovitejša. S spremembo strukture se zmanjšujejo tudi nivoji poveljevanja, kar pripomore k hitrejšemu pretoku informacij in ukazov in s tem k večji odzivnosti organizacije. Pa vendar avtor meni, da se v cilju racionalizacije časa izvaja načrtovanje operacij vzporedno na vseh treh nivojih poveljevanja. Pri tem je pomemben stalen pretok informacij. Iz taktičnega nivoja do strateškega s stanjem, razmerami in okoliščinami na območju operacije in obratno s stanjem, razmerami in odločitvami na strateško političnem nivoju. Istočasno ne gre pozabiti na vedno pomembnejše ostale vladne in nevladne organizacije, ki imajo v operacijah vedno bolj pomembno vlogo in jih je potrebno vključiti v načrtovanje in izvedbo aktivnosti tako na taktični kot operativni ravni. Prav o tem govori tudi tako imenovana nova direktiva o celostnem pristopu.

Z vstopom Slovenije v Nato in EU bomo v skladu z Resolucijo o strategiji nacionalne varnosti Republike Slovenije (DZ RS 2010b) uresničevali svoje poslanstvo v sodelovanju z zavezniškimi silami ali silami koalicije. Zato bodo tudi v bodoče naše enote delovale v strukturah večnacionalnih sil. S tem pridobivamo mednarodno legitimnost, povečujemo skupne operativne zmogljivosti, dopolnjevamo naše logistične potrebe in tudi popolnejše zagotavljamo obveščevalne zmogljivosti. V skladu z obveznostmi do obeh inštitucij bomo še naprej zagotavljali razvoj enotnih sil, ki bodo lahko uporabljene tako v Natu kot EU. To bomo v prihodnosti še naprej

realizirali predvsem s konceptom bojnih skupin (ena od teh je LBBSk) in enotami za hitro posredovanje.

V sklopu transformacije sil je pomemben tudi delež premestljivih sil, ki naj bi bile v različnih vojskah seveda različne glede na zmožnosti, stremeli pa naj bi k 50 % deležu. Pri preoblikovanju teh sil gre za proces, ki ga je izpeljala že večina evropskih držav. Govori pa se o tako imenovani strateški prilagodljivosti, ki omogoča hitro oblikovanje in preoblikovanje različnih vojaških enot, in o operativni prilagodljivosti, ki omogoča hitro razporejanje in stalno prilaganje takšnih enot okoliščinam na operacijah. V slovenski javnosti, pa tudi nekateri pripadniki SV, takšnega koncepta oblikovanja enot še vedno ne razumejo in ga enačijo s strukturami ekspedicijskega bojevanja. Tako so prepričani, da te sile niso namenjene za obrambo nacionalnega ozemlja, ampak zgolj za z negativističnim pridihom omenjeno ekspedicijsko bojevanje, kar pa je zmotno. Razlika s klasično strukturiranimi stalnimi enotami je le v tem, da je opremljenost specifična in vezana na strateški transport in premestljivost, prav tako pa se poudarja večja logistična samozadostnost enot.

Oblikovanje EU BS pa tudi ameriških brigadnih bojnih skupin je povezano z različnimi vrstami nalog, ki jih danes opravljajo. Tako so bile iz oboroženih sil, namenjenih izključno nacionalni obrambi, preoblikovane v premične in bolj elastične in odzivne, ki so sposobne odgovoriti na različne vrste groženj izven nacionalnega ozemlja. Pri tem gre predvsem za izboljšanje mobilnosti, vzdržljivosti sil in zmožnosti preživetja ter zmogljivosti strateškega transporta, sistema C4I in druge tehnološko razvite sisteme. Poleg tega se vedno bolj vključuje tudi pomorske in zračne enote, kar je posledica različnih misij, drugačni strukturi bojnih skupin in povečani specializaciji. Takšen nov koncept bojnih skupin omogoča delovanje v novih območjih varnosti, dolgoročno pa bo zagotovo vplival na strukture in operativne zmogljivosti bojnih skupin. Tako bodo verjetno operacije manj usmerjene v doseganje zmag na bojišču in bo tudi rezultat delovanja manj viden, bodo pa bolj usmerjene v doseganje skupnega truda pri zagotavljanju varnega okolja. Istočasno s transformacijo oboroženih sil gre tudi za spremembo celotne miselnosti iz koncepta statične obrambe v nov koncept aktivne politike in aktivne uporabe orodij varnostne politike. Raznolikost operacij, delovanje v novih območjih varnosti, uvajanje pomorskih in zračnih enot v bojne skupine in tudi razvoj privatnih

varnostnih organizacij, bo v prihodnje pomembno dolgoročno vplival na naloge in strukture bojnih skupin.

Vlada RS je s sklepom opredelila namen formiranja LBBSk in 23. okt. 2007 določila cilje, prioritete in vire za oblikovanje zmogljivosti. S tem se je zavezala, da bo razvila takšne zmogljivosti z določenimi omejitvami do 1. jan. 2009. Namen SV pa je bil, da z uporabo razpoložljivih zmogljivosti in organiziranim in načrtnim pristopom na vseh ravneh opremi in usposobi to skupino ter zagotovi njeno uspešno afilijacijo v mednarodno poveljstvo.

Formiranje LBBSk, njeno urjenje in pozneje izvajanje nalog na misiji KFOR v mednarodnem okolju je pokazalo na vrsto dobrih, pa tudi slabih strani.

Iz poslanstva je razvidno, da gre za nacionalno namensko enoto, ki lahko deluje samostojno, ali pa je pridodana z določenimi elementi drugim enotam zavezništva. Tako v vrstah notranje javnosti še vedno ne najdemo enotne razlage, ali je to zmogljivost ali enota in ali je namenjena zgolj za delovanje na OKO, ali je primerna tudi za nacionalno obrambo. Kajti glede na to, katera definicija je prava, avtor navaja, da se usposabljanje razlikuje predvsem na področju graditve tovarištva, kohezije, pripadnosti enoti in medsebojni pomoči in zaupanju. Če je LBBSk samo zmogljivost, ki naj bi bila po modulih pridodana različnim večnacionalnim strukturam, potem je poleg profesionalnosti in doseganju naloge potrebno doseči zahtevane mednarodne standarde, interoperabilnost, zaželjena pa je tudi kompatibilnost opreme. V času delovanja znotraj takšnih enot je potrebno imeti visoko mero razumevanja, strpnosti in medsebojnega spoštovanja do pripadnikov tujih vojsk. Če pa deluje skupina kot homogena celota s svojo nalogo, potem je potrebno graditi poleg strokovnosti tudi na vrednotah SV, ki so predvsem v ključnih situacijah, po mnenju avtorja, izjemno pomemben faktor uspeha. Zato je bilo leta 2012 določeno, da se bojna skupina usposablja in uporablja zgolj kot zaključena celota in se ne dodaja po modulih drugim enotam.

Nikakor pa ne bi smelo biti dileme okrog uporabe bojne skupine za nacionalno obrambo. Danes so hitro premične enote učinkovitejše, saj bolje izkoriščajo manever in udarno moč, istočasno se ob nasprotnem ognju hitreje izmikajo. Poleg tega so to enote, ki imajo vsaj delno balistično zaščito, medtem ko enote na tovornih vozilih, kot smo jih včasih poznali, tega nimajo. Enote in moduli, ki so vključeni v bojno skupino, niso izvrševali preopremljanja in preoborožitve,

temveč so vključeni v skupino zgolj s formacijskimi sredstvi, ki so bili ob razvoju enot vezani in mišljeni na nacionalno obrambo. Torej ne bi smelo biti nikakršne dileme, da LBBSk ne moremo uspešno uporabljati kot hitro premično in lahko oboroženo enoto za varovanje naše domovine. Resda je iz seznama bistvenih nalog razvidno, da se je enota pri pripravi na misijo KFOR usposabljala izključno po nalogah stabilizacijskega delovanja in je imela omejeni spekter nalog bojnega delovanja, kar je povsem pravilno. Bistvene naloge se definira glede na operacijo, za katero se enota pripravlja. Pa vendar je pred tem urjenjem LBBSk opravila taktično vajo z bojnim streljanjem, kjer pa so bili preverjeni po tematikah klasičnega konvencionalnega bojevanja. Določene enote so prvič izvajale taktična urjenja in streljanja, katerih na domačih poligonih in streliščih ne moremo izvajati. Poleg tega pa na vsaki misiji obstaja nevarnost, da so pripadniki ogroženi in morajo bojno delovati.

Iz zgoraj navedenega izhaja tudi dilema avtorja, ki se sprašuje, ali lahko uporabljamo iste vojake za izvajanje klasičnih bojnih nalog in pozneje za naloge vzdrževanja miru. Glede na zahteve, predpisane za EU BS in ameriške doktrine združenega bojevanja, da se usposablajo iz celotnega spektra nalog, je razvidno, da naj bi bili vojaki usposobljeni za vse naloge. Po razgovoru z nekaterimi pripadniki tujih oboroženih sil, ki jih je avtor opravil med usposabljanjem bojne skupine, delovanja na mirovni misiji in med šolanjem na Poveljniško štabni šoli, pa so odgovori enotni. Vsi vojaki niso sposobni opravljati vseh nalog. Gre predvsem za hitro psihološko spremembo dojemanja ogroženosti vojakov, za povsem drugačna pravila delovanja in izključno drugačni uporabi sile. Pa vendar jih vse države uporabljajo za vse naloge. Izjema so včasih le specialne sile, ki po opravljenih nalogah zapustijo operacijo, ki preide v drugo fazo stabilizacije, včasih pa tudi oni nadaljujejo z urjenjem varnostnih sil te države. Vzroke za takšno uporabo išče avtor v racionalizaciji enot, stroških menjave kontingentov, pri majhnih državah pa tudi v pomanjkanju dodatnih enot, ki bi se lahko specializirale. Pregled nalog EU bojnih skupin in tudi ameriških nacionalnih, pa kaže na to, da se vsi urijo in usposablajo za celotni spekter vojaških nalog.

Linija PINK je bila za LBBSk določena na enak način, kot ga imajo evropske bojne skupine. Vendar je sestava LBBSk iz modulov, ki so bili podrejeni različnim brigadnim poveljstvom SV, v začetni fazi povzročila težave v liniji vodenja in

poveljevanja, čemur se verjetno tudi v prihodnosti ne bo mogoče izogniti. Po formiranju in poveljniškem pregledu LBBSk je bila skupina podrejena taktičnemu nivoju, to je 1. brigadi SV, poveljeval pa ji je poveljnik 10. MOTB kot nosilne enote.

Iz navedenega lahko zaključimo, da je potrebno vse elemente, ki sestavljajo bojno skupino, že v času ZOZ podrediti enoti, ki je zadolžena za uspešen razvoj in usposobljenost bojne skupine. S tem ji damo legitimno pravico poveljevati vsem elementom, ki tvorijo skupino. Istočasno je treba že v fazi načrtovanja določiti, kdo bo izvedel zaključno preverjanje in v kakšni obliki. To vsekakor ne more biti enota, ki je za projekt zadolžena, saj je potem preverjanje lahko subjektivno. Bojno skupino bi moralo preverjati poveljstvo dveh stopenj višje. V primeru LBBSk torej Poveljstvo sil SV.

Po nacionalnem preverjanju in pričetku priprav na misijo KFOR je bila enota podrejena po načelih OPCON-a poveljniku ameriške brigade. Po uspešnem preverjanju je bila LBBSk poslana na misijo, kjer je bila po istih načelih podrejena večnacionalni bojni skupini nivoja brigade, ki ji je poveljeval italijanski general. Vse ostale usmeritve je kontingent prejemal preko operativnega centra PS SV. Po uspešnem preverjanju zmogljivosti in prihodu iz misije naj bi bila bojna skupina podrejena italijanski brigadi Julija, vsi skupaj pa pod korpusno poveljstvo NRDC. Takšna linija PINK se je preverila le na skupni vaji na Madžarskem v maju 2010, kjer je bilo vzorno postavljeno poveljniško mesto naše bojne skupine. Praktično na misiji ali v drugih operacijah pa tovrstna linija ni bila preizkušena, prav tako ni bila določena naloga, katero naj bi naša bojna skupina v sklopu italijanske brigade izvrševala.

Poveljstvo bojne skupine je bilo do vaje na Madžarskem leta 2010, sestavljeno iz poveljstva 10. MOTB in častnikov za povezavo iz modulov. To se je pokazalo kot izjemno pozitivno, predvsem zaradi poenotenja SOP in konceptov delovanja, medsebojnega spoznavanja in prenosa specifičnih znanj, predvsem pa ustvarjanja izjemno delovnega, motiviranega, tovariškega vzdušja in medsebojnega spoštovanja, ki je bil vzpostavljen znotraj LBBSk. Pozneje so poveljstvo bojne skupine dopolnili tudi pripadniki poveljstva 1. brigade SV.

Poveljevanje poveljnika motoriziranega bataljona celotni bojni skupini se je pokazala kot dobra in uspešna rešitev. Avtor kot poveljujoči navaja prednost tega

predvsem v zmanjšanju nivojev poveljevanja, večji enostavnosti ter preglednosti ukazov. Prav tako se je zmanjšal čas od izdaje ukazov pa do same izvedbe. Po mnenju nekaterih častnikov v SV pa je pri tovrstnem poveljevanju najpomembnejše znanje, ki ga mora imeti poveljujoči o združenem bojevanju rodov in zaupanju podrejenih v poveljujočega. Zaupanje podrejenih v poveljujočega je dolgotrajen proces, ki se pokaže v kritičnih situacijah. Čeprav v SV velja načelo, da vodimo enote s svojim lastnim zgledom, je vprašljivo, koliko poveljujočih bi se v boju nahajalo v prednjih bojnih vrstah in imelo formirano tako imenovano izpostavljeno poveljniško mesto. V SV ni eksplicitno določeno, kje se mora poveljnik nahajati, tako da je odločitev prepuščena vsakemu posamezniku. Poveljevanje bojni skupini je pozneje prevzel namestnik poveljnika 1. brigade SV.

V primerjavi z načelnimi shemami ciklusov in vrste usposabljanja EUBS lahko ugotovljamo, da je tudi LBBSk pričela z enako načrtovanimi usposabljanji. Vendar je razvidno, da se je usposabljanje pričelo prepozno, poleg tega pa enota ni bila izvzeta iz ostalih aktivnosti, ni bila kadrovske in niti materialno popolnjena. Avtor ugotavlja, da je bila že načelna shema ciklov, ki jih je določilo PS SV, nerealna. Usposabljanje do nivoja LBBSk naj bi skupaj s preverjanji trajalo 18 mesecev, kar pa že v začetku ni bilo objektivno, saj je vlada sprejela sklep o oblikovanju cilja sil 23. 10. 2007 s končnim rokom 1. jan. 2009, kar je samo 14 mesecev. Cilj bi bilo mogoče še doseči, če bi bili zagotovljeni vsi viri za delovanje enote in bi bila ta razbremenjena ostalih nalog. Tako pa se je LBBSk dejansko oblikovala in usposabljala samo 8 mesecev po prejetih MTS.

Tudi proces načrtovanja in pozneje izvajanja nalog bi moral potekati istočasno, vzajemno in usklajeno na vseh treh nivojih poveljevanja. S tem bi se izognili zamujanju rokov za doseganje določenih nivojev zmogljivosti. Vzrok temu je predvsem posledica strukturiranja SV in predolgega birokratskega postopka razdeljevanja ukazov in tekočega informiranja. Rešitev avtor vidi v istočasnem načrtovanju oblikovanja, usposabljanja in delovanja bojne skupine na vseh treh nivojih poveljevanja.

Bataljon kot zaključena enota je živa celica, v kateri se stalno dogajajo spremembe, predvsem na kadrovske področju. Vzroki za to so napredovanja posameznikov, bodisi zaradi opravljenega civilnega izobraževanja ali vojaško strokovnega usposabljanja, včasih pa zaradi preproste funkcionalnosti pri

opravljanju funkcij znotraj podenot. Četudi bataljon doseže neke končne operative zmogljivosti, se te zmogljivosti po končani nalogi, kot je mirovna misija, pričnejo podirati in enota mora ponovno v cikel konsolidacije. Če pa hočemo vzdrževati operative zmogljivosti neke enote, ki je to dosegla z določenimi kadrovske in materialnimi viri, potem v času vzdrževanja teh zmogljivosti ne smemo grobo posegati v kadrovske in materialno strukturo tako nosilne enote kot pridodanih modulov, saj s tem izgubimo zgrajeno usposobljenost enot.

Če se podaljšuje vloga bataljonske bojne skupine na daljše obdobje, kot je bilo prvotno načrtovano, je potrebno strukturirano in načrtno pristopiti k postopnemu zamenjevanju, tako glavne manevrske enote kot tudi modulov. Vendar se mora tak proces odvijati postopoma, predvsem zaradi prenosa znanja, izkušenj in kontinuitete delovanja bojne skupine. Takšen način se je leta 2012, v lahki bataljonski bojni skupini že pričel izvajati in je nosilno vlogo v njej prevzel 20. MOTB.

Ko je enota v stopnji ZOZ (začetnih operativnih zmogljivosti), bi morala biti v fazi doseganja KOZ (končnih operativnih zmogljivosti) razbremenjena vseh ostalih dodatnih nalog, ki ovirajo njen uspešen razvoj operativnih zmogljivosti, ali pa bi moral biti cikel podaljšan glede na naloge, ki jih mora v tem času usposabljanja še dodatno opravljati.

Vprašljivo je vzdrževanje končnih operativnih zmogljivosti enot, če jedro razbijemo na več delov, ki pa se ne usposablja v skladu z namenom LBBSk, pač pa za potrebe mirovnih misij. Moduli pa v takšnem momentu opravljajo druge naloge, ki spet ne doprinesejo k povečanju zmogljivosti ali usposobljenosti LBBSk. Če je le možno, naj gre enota, ki se je skupno usposabljala, tudi skupaj na nalogo. Sicer je potrebno poskrbeti za načrtno usposabljanje elementov, ki ostajajo v domovini.

V primeru, da se bojna skupina vendarle pošlje v dveh različnih terminih na MOM, je potrebno drugi skupini, ki ostaja brez formacijskega poveljnika, določiti in formalno postaviti novega motiviranega poveljnika za izvedbo naloge. Potrebno ga je postaviti tako zgodaj, da lahko uspešno spozna nov kolektiv, sodeluje tudi v transformacijskih procesih enote in si pridobi zaupanje podrejenih. V primeru, da si novi poveljnik ne pridobi avtoritete, obstaja možnost, da eden sposobnejših podrejenih začne voditi enoto in prekine linijo PINK, kar je lahko v kritičnih trenutkih tudi usodno.

Načrtovanje doseganja operativnih zmogljivosti mora biti dosledno in usklajeno tudi s tujimi vojskami. Če je le možno, morajo biti premiki sredstev na tuja vadišča in menjava kontingentov načrtovani preko leta in le izjemoma ob zaključku ali začetku novega. Kajti sprememba zaključnega urjenja iz dec. 2008 na jan. 2009 je namreč zahtevala izjemne logistične napore, saj je moral biti logistični konvoj pripravljen že pred novim letom. Poleg tega se je del opreme, uporabljene v Nemčiji, tovoril direktno na Kosovo. Pri tem je posredno trpela tudi kakovost rednega letnega popisa sredstev. Tu pa ne govorimo zgolj o sredstvih, pač pa tudi o logističnem kadru in predhodnicah. Medtem ko se še vsi zadnji pripadniki niso vrnili iz Nemčije, so prvi že krenili za Kosovo.

Prav tako je potrebno po daljšem usposabljanju v tujini načrtovati primeren dopust pripadnikov, preden odidejo na misijo. Kajti pripadniki LBBSk so bili poleg vseh terenskih urjenj v letu 2008 aktivni udeleženci skoraj dvomesečnega usposabljanja tudi v Nemčiji. Pozneje pa so skoraj direktno odpotovali na opravljanje misije na Kosovo. Tako je bila njihova odsotnost od doma skoraj osemmesečna, kar bi lahko negativno vplivalo na motivacijo in socialno klimo na misiji.

Psihosocialne klime in obremenjenosti posameznikov ter enot je potrebno spremljati tako pri usposabljanjih kot v operacijah in misijah. Rezultati takšnih spremljanj so izjemnega pomena pri načrtovanju obremenjenosti enot in vzdrževanju motivacije in homogenosti kolektiva. Enote SV so do sedaj na misijah pokazale dobro usposobljenost in profesionalno opravljanje svojega dela. V okolju, kjer se izvajajo rutinske naloge, pa lahko prihaja do krhanja medsebojnih odnosov. V takih primerih morajo ukrepati predvsem poveljniki enot takoj, preden se slabi odnosi ne prenesejo od nezadovoljnih posameznikov na celotni kolektiv.

Kljub temu, da načrtovanje graditve operativnih zmogljivosti LBBSk ni bilo v skladu z letnimi načrti enot na taktični ravni, je bil proces graditve izjemno hiter in zgoščen. Lahko rečemo, da smo v izjemno intenzivnih osmih mesecih usposabljanja uspeli zgraditi jedro LBBSk, ki je delovalo v skladu z zahtevami, ki so bile načrtovane. Svojo vrednost je pokazalo skozi več notranjih in zunanjih evalvacij, ki so jih izvajali tako domači kot tuji ocenjevalci. Končne ocene in uspešnost enot skozi izvajanje mirovnih operacij je LBBSk pokazala dobro usposobljenost in zmožnost delovanja tako v domačem kot v tujem okolju. Nedvomno so k uspehu pripomogla tudi vsa nadrejena poveljstva. To pomeni, da

smo z razumevanjem pomembnosti projekta LBBSk na vseh nivojih presegli standardne mejnike pri doseganju operativnih zmogljivosti neke enote, kar pa bi moralo v bodoče biti bolj izjema kot pravilo.

Vendar pa po mnenju avtorja nismo uspeli zadržati doseženega nivoja pripravljenosti enote. Prva aktivnost, ki je negativno vplivala na to, je bilo deljeno izvajanje nalog na misijah KFOR 19 in 20. Enota bi morala to nalogo izvesti kot zaključena celota in bi se lahko na OKO skupaj dodatno usposabljala in povečala svojo bojno pripravljenost do odličnosti. Tako pa je z delitvijo enote prišlo do razpada kohezije, lojalnosti enoti in nalogi, ki jo je imela LBBSk ter do vzpostavitve nove linije poveljevanja in kontrole. Prav tako smo izgubili več kot leto in pol časa za skupno urjenje in usposabljanje. Enota se namreč kot celota ni več usposabljala od januarja 2009 pa do konca leta 2010. Ocena, da LBBSk lahko v letu 2010 štejemo kot enoto v fazi operativne pripravljenosti, je bila po mnenju avtorja napačna.

Medtem ko je bila sama usposobljenost po končani vaji Sokol II dosežena, pa zaradi delitve LBBSk na module, preobremenjenost enot z drugimi nalogami in poseganja v kadrovske strukturo celotne LBBSk, v začetku leta 2011 ne moremo govoriti o zmožnosti združenega bojevanja rodov, pač pa še vedno o omejenih zmogljivostih LBBSk.

Vendar pa urjenje in usposabljanje znotraj bojnih skupin omogoča pripadnikom Slovenske vojske odlično možnost spoznavanja novih znanj rodovskih enot. Istočasno nudi možnost za usposabljanje iz združenega bojevanja rodov brez premikov nekih velikih rodovskih enot in specialistov. In takšno prakso bi bilo potrebno vnaprej tudi obdržati, skozi proces spoznavanja in urjenja pa poslati čim več častniškega in podčastniškega kadra.

Istočasno je tovrstno urjenje idealno za praktično delovanje bojne logistike, ki jo morajo zagotavljati logistične enote, delno pa tudi vsi pridodani moduli. Saj je potrebno zagotoviti pogoje za vzdrževanje, tako opreme in sistemov glavne nosilne enote, kot še posebej specifičnih oborožitvenih sistemov različnih modulov. Pri tem je posebno pomembno urjenje pri zagotavljanju s strelivom in gorivom ter sanitetnim materialom.

Če primerjamo zahtevane zmogljivosti EU BS in LBBSk, ugotovimo, da so bile le-te za našo bojno skupino veliko večje in zahtevnejše, zato jih v nekaterih elementih tudi nismo dosegli. Predvsem gre tukaj za sposobnost zagotavljanja ustrezne stopnje zaščite moštva in sredstev proti daljinsko nadzorovanim

eksplozivnim telesom. Prav tako smo na izvidniško obveščevalnem področju lahko pridobivali podatke zgolj s človeškimi viri, nismo pa imeli sredstev za vizualno spremljanje premikov prijateljskih sil. Poleg ostalega nismo mogli zagotoviti izmenjave splošne operativne slike in avdio-vizualnega materiala za obdelavo le-teh v določenih centrih. V bodoče je potrebno načrtovati opremljanje enot bolj realno, saj lahko bistveno vplivajo na končne zmogljivosti takšnih bojnih skupin in posredno na uspešnost delovanja. Še bolj pomembno pa je, da se vsem enotam zagotovi enaka zaščita zdravja in življenja.

Če primerjamo sestavo sil LBBSk in sestavo EU BS, pa tudi nacionalnih ameriških modularnih enot, lahko ugotovimo, da je bila naša bojna skupina sestavljena po enakem konceptu. Je pa res, da glede na velikost naše države, ne moremo imeti nekaterih zmogljivosti, kot je na primer strateški transport velikih zmogljivosti, kar tudi ni bila zahteva pri strukturiranju takšne bojne skupine. Pač pa si Slovenija preko mednarodnih sporazumov zagotavlja 50 ur strateškega transporta po zraku, saj je solastnica transportnega letala C-17. Do sedaj smo v misijah KFOR uporabljali civilni pomorski transport za prevoz tehnike, pehota pa je izvajale premike s civilnimi potniškimi letali. Ker ostaja tehnika bolj ali manj ista na območju delovanja naših sil na Kosovu, se torej koristi strateški transport tehnike le prvič, ko kontingent odide na misijo, in se vrača, ko se vrača tudi zadnji kontingent. Tako se ob menjavi izognemo dodatnim stroškom, vendar bo sčasoma prišlo do iztrošenosti sredstev navkljub kvalitetnemu vzdrževanju vozil in opreme na področju operacije. Kljub vsem težavam pri prenosu in vzdrževanju sredstev iz kontingenta na kontingent bi bilo v bodoče smiselno uporabiti enak pristop v cilju racionalizacije stroškov.

Pri načrtovanju struktur takšnih bojnih skupin je potrebno točno definirati, kdo in na kakšen način bo vzpostavil manjkajoče zmogljivosti. Prav tako morajo moduli točno definirati potrebe in način doseganja določenega znanja in veščin pri usposabljanju s predstavniki oziroma inštruktorji tujih vojska, da ne prihaja do nezadovoljstva in nepotrebnega trošenja resursov. Tu gre predvsem za podporne enote poveljevanju, kot so enote za civilno-vojaško sodelovanje, vod za direktno obveščevalno podporo, civilni strokovnjaki in drugi. Za takšne module je potrebno simulirati posebne situacije, v katerih se lahko znajdejo, kajti navedeni elementi so še kako pomembni, predvsem v operacijah vzdrževanja miru v podporo humanitarnim operacijam in podobno.

Struktura LBBSk, ki smo jo ponudili oziroma deklarirali v skupne enote NATA, je primerljiva s sestavo drugih bojnih skupin, vendar pa dejanska opremljenost bojne skupine vpliva na zmogljivosti in opravljanje vseh nalog v mednarodnem okolju. Pri strukturiranju bojne skupine ne moremo gledati zgolj na opremljenost nosilne enote, ki je bila v tem primeru 10. MOTB, pač pa je potrebno z vidika zaščite sil zagotoviti ustrezno opremo tudi za enote, ki zagotavljajo bojno podporo osnovni enoti. Kljub temu, da smo terminsko definirali tako imenovano strukturo z omejeno zmogljivostjo in pozneje brez omejitve, zgoraj navedenih dejstev pri strukturiranju nismo upoštevali. Opremljanje nosilne enote in modulov ni bilo ustrezno realizirano zaradi vse manjšega zagotavljanja sredstev iz državnega proračuna. Tako smo bili prisiljeni, da podaljšamo roke dobav za opremo, ki smo jo načrtovali pri končnih operativnih zmogljivostih LBBSk in skladno s tem smo morali zaprositi poveljstvo Nata za memorandum k tehničnemu sporazumu o spremenjenih oziroma nepopolnih bojnih zmogljivostih, ki smo jih deklarirali v začetku dogovorov.

Iz navedenega lahko povzamemo, da je bila struktura in opremljenost LBBSk SV v načrtu integracije v NATO sicer izdelana v skladu s pričakovanim trendom transformacije, trendom načrtovane nabavljene opreme in zagotovljenih vojaških izdatkov iz državnega proračuna na osnovi leta 2008, ki pa je bil preveč optimističen. Zaradi tega LBBSk konec leta 2010 ni bila opremljena v skladu z zahtevami tehničnega sporazuma, kar vsekakor ni doprineslo k verodostojnosti SV v Natu.

Iz navedenega lahko potrdimo glavno hipotezo, da je SV pričela s procesom transformacije svojih oboroženih sil tudi z oblikovanjem prvih bojnih skupin, ki so modularno sestavljene. Vse svoje naloge je ta bojna skupina v nacionalnem, pa tudi večnacionalnem okolju zelo uspešno izvršila, kar kaže na to, da je začetni proces transformacije enot tudi uspešno začel. Kako bo izkušnje, ki smo jih s tem pridobili, uspešno vključila v oblikovanje Srednje bataljonske bojne skupine, pa bo nov izziv za pripadnike Slovenske vojske. Posebno bo to pomembno v obdobju po letu 2012, ko se predvideva transformacija struktur Slovenske vojske in bodo različne enote namensko formirane in oblikovane po sistemu »pool&share«.

Lahka bataljonska bojna skupina je formirana in deluje v skladu s konceptom modularnosti, ki je eden od pomembnih faktorjev transformacije oboroženih sil velike večine evropskih držav. Prav tako ustreza temeljnim

zahtevam transformacijskih sil, saj je premestljiva in tudi delno logistično zamozadostna, kar potrjuje prvo izvedeno hipotezo. S takšnim konceptom oblikovanja enot pa se kaže tako imenovana strateška prilagodljivost Slovenske vojske in tudi transformacija miselnosti njenih pripadnikov.

LBBSk je dosegla zahtevane operativne zmogljivosti in uspešno opravlja svoje poslanstvo v okviru zmanjšanih materialnih možnosti. Kajti razvoj bojne skupine je bil okrnjen že od vsega začetka, kar potrjuje drugo izvedeno hipotezo, da je gospodarska recesija negativno vplivala na opremljenost in s tem na učinkovitost te bojne skupine. To je poskušala nadomestiti z dobro usposobljenostjo, strokovnim znanjem, visoko motivacijo in borbenim duhom, pa tudi z operativno prilagodljivostjo. Pomanjkanje finančnih virov bo tudi v bodoče velika ovira za dokončanje transformacijskih procesov v Slovenski vojski, ki v končni fazi lahko pomenijo pomanjkanje osnovnih zaščitnih sredstev vojakov in posledično izpostavljanje življenj pripadnikov Slovenske vojske na operacijah in tudi doma.

10 Literatura

1. A.Millen, Raymond. 2004. Reconfiguring NATO for Future Security Challenges, Carlisle: U.S. Army War College.
2. Andersson, Jan Joel. 2006. The EU Battlegroup Concept and the Nordic Battlegroup. Stockholm: Swedish Institute for European Policy Studies.
3. Andrew D. James. 2005. EU Military Capabilities, The Defense industry and the Future Shape of Armaments cooperation. Taylor and Francis Group. Dostopno prek: <http://www.tandfonline.com/doi/abs> (9. april 2012).
4. Arbuckle V. James. 2006. Military Forces in 21st Century Peace Operations: No Job for a Soldier? Revija Nato. Routledge, New York. Dostopno prek: <http://www.nato.int/docu/review/2007/issue3/slovene/analysis1.html> (20. maj 2012).
5. Combined Arms Doctrine and Development. 2009. A guide to the US Army modular Force. Fort Leavenworth, USA.
6. Državni zbor Republike Slovenije. 2010a. Resolucija o splošnem dolgoročnem programu razvoja in opremljanja SV do leta 2025 (št. 200-03/10-29/15). Ljubljana.
7. --- 2010b. Resolucija o strategiji nacionalne varnosti Republike Slovenije. Uradni list RS, 27/2010 (2. april 2010). Ljubljana.
8. Erik de Waard in Eric-Hans Krammer. 2010. Expeditionary operations and modular organization design. Managing military organizations. New york.
9. EU MS. 2011. Impetus. Bulletin of the EU Military Staff. Brussel.
10. EU. 2008. Uradni list Evropske Unije, UI L 335, 13. december 2008. Dostopno prek: <http://eur-lex.europa.eu/leuniServ.do> (17. maj 2012).
11. Europeiska Unionens for sakerhetsstudier. 2003. Ett saker Europa i en battre varld. En europeisk sakerhetsstrategi. Paris.
12. Finabel. 2007. Generic missions and tasks for an EU BG. Warminster.
13. Forsvarsmarkten, Hogkvarteret. 2005. Karl LE Engelbkrektsan. EU BG – A Swedish View. Shrivenham (8. december 2005).
14. Furlan, Branimir in Marjan Mahnič. 1996. Angleško-slovenski vojaški priročni slovar. Uprava za razvoj MORS: Ljubljana.
15. Furlan, Branimir. 2012. Strateški kolegij Načelnika GŠ SV (delovno gradivo). 15. marec 2012.

16. Gal, C. 2008. Afganistan Tests Waters for Overture to Taliban, New York Times (29. oktober 2008).
17. Grizold, Anton. 2005. Slovenija v spremenjenem varnostnem okolju. Fakulteta za družbene vede, Ljubljana.
18. Hellenic National Defence General staff. 2006. BG Coordination conference, Brussel (3. maj).
19. Hellenic National Defence General staff, FHQ/CJ7. 2008. Generic training concept and certification Methodology, Brussel.
20. Hojs, Aleš. 2012. Stališče do predloga za izstop Republike Slovenije iz zveze Nato. Dostopno prek: [http://predlagam.vladi.si/webroot/files/2344_PVS%202344 Predlagam,%20da%20izstopimo%20iz%20NATO.pdf](http://predlagam.vladi.si/webroot/files/2344_PVS%202344%20Predlagam,%20da%20izstopimo%20iz%20NATO.pdf) (26. marec 2012).
21. Humar, David. 2012. Vojaške strukture Nata in PINK (interna pošta MORS 22. marec). MORS SV, Ljubljana.
22. Kajnič, Sabina in Damjan Lajh. 2009. Evropska unija od A do Ž. Vegič, Vinko. Evropska varnostna in obrambna politika. Uradni list Republike Slovenije. Ljubljana.
23. King, Anthony. 2006. The Word of Command, communication and Cohesion in the Military, Armed Forces and Society, Washington.
24. King, Anthony. 2007. The Paradoks of Multinationality. Edited by Cees M. Coops and Tibor Szvircsev Tresch, Nato Defence College, Research Division. Rome.
25. King, Anthony. 2010. The internalization of the Armed Forces. Managing military organizations. New York.
26. Kerttunen, Mika, Tommi Koivula, in Tommy Jeppsson. 2005. EU battlegroups – Theory and development in the Light of Finnish-Swedish Co-operation. Department of Strategic and Defence Studies, Helsinki.
27. Klein, Paul in Karl W. Haltiner. 2004. Multinationalitat als Herausforderung fur die Streitkrafte, Baden-Baden. Nomos.
28. Kopač, Erik. 2010. Generalštabno šolanje na Poveljniško štabni šoli; 6. generacija. PDRIU. (27. oktober 2010). Maribor.
29. Kotnik-Dvojmoč, Igor. 2002. Preoblikovanje oboroženih sil sodobnih evropskih držav. Fakulteta za družbene vede, Ljubljana.

30. Kovač, Dragec, 2003. Analiza konsolidiranih javnofinančnih tokov in obrambnih izdatkov Republike Slovenije. Ekonomska fakulteta, Ljubljana.
31. Lindberg, Erik, 2006. Evaluation and Certification of the Nordic Battlegroup. FOI – Swedish Defence Research Agency, Stockholm.
32. Lindstrom, Gustav. 2007. Enter the EU Battlegroups. Institute for Security Studies, Paris.
33. Lipič, Ladislav. 2006. Vojaška doktrina. Poveljstvo za doktrino, razvoj, izobraževanje in usposabljanje. Ljubljana.
34. Managing Military Capability; investing wisely for the future. 2005. Dostopno prek: <http://www.ameinfo.com/54286.html> (3. maj 2012).
35. Military Capabilities Definition – US Department of Defence. 2008. Dostopno prek: <http://usmilitary.about.com/od/glosaryterm/m/g/m3958.htm> (3. maj 2012).
36. Milkoreit, Manjana, 2007. Vojaško-civilna ločnica/ Ohranjanje miru in druge naloge. Revija Nato. Public Policy Group. Berlin. Dostopno prek: <http://www.nato.int/docu/review/2007/issue3/slovene/opinion.html> 20. maj 2012.
37. MORS, 2006. Srednjeročni obrambni program 2007-2012, Ljubljana.
38. MORS. 2009. Sklep o vključitvi LBBSk SV v Natove operativne sile (NRDC-ITA). (21. avgust 2008). Ljubljana.
39. MORS, 2010a. Pregled delovanja ministrstva v obdobju zadnjih dveh let. Delovno gradivo za Novinarsko konferenco MORS-a, Ljubljana.
40. --- 2010b. Srednjeročni obrambni program 2011-2016, Tekstualni del prispevek GŠ SV, Ljubljana.
41. MORS, 2012. Pomen obrambnega paketa za delo OE MO. Direktorat za obrambno politiko, 870-31/2012-5 (23. maj 2012), Ljubljana.
42. NATO. 2001. Office of information and Press. Brusel,
43. NATO, 2006. Unit Evaluation Procedures, CC-Land HQ Madrid, G 7/ Evaluation&Lessons Learned Branch, 7. februar 2006. Madrid.
44. NATO, 2010a. Lisbon summit declaration, North Atlantic Council, Brusel.
45. --- 2010b. Strategic concept for the Defence and Security of the Members of the Nato. Adopted by Heads of State and Government at the Nato Summit in Lisbon, Lisbon.

46. --- 2010c. Allied Joint Doctrine AJP-01(D). NSA – Nato standardization Agency.
47. NATO, 2012. Nato operations and missions. Dostopno prek: <http://www.nato.int/cps/en/natolive/topics>, (23. julij 2012).
48. Pograjc, Bojan. 2006. Večnacionalne vojaške enote (diplomska naloga). Fakulteta za družbene vede, Ljubljana.
49. Prezelj, Iztok. 2005. Nacionalni sistemi kriznega menedžmenta. Fakulteta za družbene vede, Ljubljana.
50. Schmidt, Gustav. 2001. A history of Nato, The first fifty years, Palgrave, New York.
51. Snook, S.A. 2000. Friendly fire. Managing Military Organizations, Routledge, New York.
52. Soeters, Joseph, Paul C. van Fenema in Robert Beeres. 2010. Managing Military Organizations, Routledge, New York.
53. Svet EU. 2010. Evropska varnostna strategija. EU civilian and military capability development beyond 2010. Brusel, 7. december 2010. Dostopno prek: <http://register.nonsilium.europa.e/pdf/en/10/st17/st17127en10pdf> (27. julij 2012).
54. Svete, Uroš. 2005. Varnost v informacijski družbi, Fakulteta za družbene vede, Ljubljana.
55. Šavc, Peter. 2009. The Slovenian Experience of Defence Planning and Nato Membership. Bilten Slovenske vojske 11 (3-2009), Ljubljana.
56. Šteiner, Alojz. 2011. Med tranzicijo in transformacijo. Bilten Slovenske vojske. Ljubljana.
57. Tolar Petrovič, Vida 2009a. Analiza obremenjenosti pri izvajanju nalog na operaciji kriznega odzivanja SVN KFOR 19 (zaključno poročilo), Peč, 28. feb.
58. --- 2009b. Analiza psihosocialne klime pripadnikov TF SOKOL (zaključno poročilo), Peč, 28. feb.
59. Vertovšek, Renata. 2010. Primerjalna analiza razvoja vojaških zmogljivosti novih držav članic NATA. Fakulteta za družbene vede, Ljubljana,
60. Vlada Republike Slovenije. 2006. Srednjeročni obrambni program razvoja SV 2007-2012 št. 803-2/2006-58, Ljubljana.
61. Vlada Republike Slovenije. 2010. Strategija sodelovanja RS v mednarodnih operacijah in misijah, Ur. list. 19 (12. marec 2010), Ljubljana.

62. Vogelaar, Ad., Van den Berg, Coen in Thomas Kolditz. 2010. Leadership in the face of chaos and danger, Routledge, New York.
63. Vegič, Vinko. 2005. Vloga NATA v mirovnih operacijah. V Mirovne operacije in vloga Slovenije, ur. Ljubica Jelušič, 79-96. Fakulteta za družbene vede, Ljubljana.
64. PDRIU. 2006. Vojaška doktrina. Defensor, Ljubljana.
65. PDRIU. 2006. AAP6 Angleško slovenski vojaški terminološki slovar. Darija Brinc, Tamara Derman Zadavec, Branimir Furlan in Tadeja Hafner. Maribor.
66. PDRIU. 2011. Šolanje na GŠŠ – 6. Generacija. Predavanja mag. Šteiner (20. januar 2011), Maribor.
67. GŠ SV. 2007. Direktiva za oblikovanje lahke bataljonske bojne skupine, št. 803-9/2007-16 z dne 17. dec. 2007. Ljubljana.
68. GŠ SV. 2009. Ukaz za prenos odgovornosti za načrtovanje, organiziranje in izvajanje skupnih aktivnosti LBBSk in NRDC ITA, št. 803-9/2007-600 z dne 13. marec 2009. Ljubljana.
69. GŠ SV. 2012, Načelnica OF in GŠ SV, Šter Tatjana, interna pošta MORS, 8. maj 2012, Ljubljana.
70. PS SV. 2005. Koncept delovanja EU BG – MLF. MORS, Slovenska vojska, Ljubljana.
71. PS SV. 2008a. Pripravljalni ukaz za oblikovanje lahke bataljonske bojne skupine, št. 803-9/2007-18 z dne 24. januar 2008, Ljubljana.
72. --- 2008b. Ukaz za oblikovanje lahke bataljonske bojne skupine, št. 803-9/2007-58 z dne 1. april 2008, Ljubljana.
73. --- 2008c. Ukaz za organizacijo in izvedbo nadzora elementov/enot LBBSk, št. 803-9/2007-84 z dne 6. maj 2008, Ljubljana.
74. --- 2008d. Dopolnilo ukaza za prepodreditev elementov/enot LBBSk poveljniku 10. MOTB, št. 803-9/2007-311 z dne 11. september 2008, Ljubljana.
75. PS SV. 2010. Zapisnik o posvetu o izgradnji in doseganju KOZ LBBSk z dne 17. februar 2010, št. 0100-66/2007-899 z dne 9. marec 2010, Ljubljana.
76. 1. BR SV. 2008a. Pripravljalni ukaz za oblikovanje lahke bataljonske skupine (LBBSk) elementov/modulov iz 1. BR. Št. 803-9/2007-36 z dne 11. marec 2008, Ljubljana.

77. --- 2008b. Štabna analiza pripravljalnega ukaza za oblikovanje LBBSk.
7. februar 2008, Ljubljana.
78. --- 2008c. Štabna konferenca – Formiranje LBBSk v I. fazi. 9. maj 2008, Ljubljana.
79. --- 2008d. Zapisnik štabne konference z dne 9. maj 2008, št. 803-9/2007-93 z dne 20. maj 2008, Ljubljana.
80. --- 2008e. Odprava pomanjkljivosti ugotovljenih pri nadzoru LBBSk, št. 803-9/2007-159 z dne 19. junij 2008, Ljubljana.
81. --- 2008f. Poročilo o izvedenem spremljanju priprav in razvoja LBBSk v 10. MOTB, št. 803-9/2007-248 z dne 12. avgust 2008, Ljubljana.
82. --- 2008g. Ukaz za izvedbo poveljniškega pregleda elementov/modulov LBBSk, št. 803-9/2007-282 z dne 2. september 2008, Ljubljana.
83. --- 2008h. Organizacijski ukaz za terenske aktivnosti – SOKOL II, št. 803-9/2007-396 z dne 16. oktober 2008, Ljubljana.
84. --- 2008i. Ukaz za organizacijo in izvedbo ugotavljanja pripravljenosti v LBBSk, št. 804-13/2008-276 z dne 19. november 2008, Ljubljana.
85. --- 2008j. Organizacijski ukaz za izvedbo TVBS LBBSk SOKOL II, št. 803-9/2007-473 z dne 24. november 2008, Ljubljana.
86. 1. BR SV. 2009. Ukaz za odpravo pomanjkljivosti iz ugotavljanja pripravljenosti v LBBSk, št. 804-13/2008-334 z dne 7. januar 2009, Ljubljana.
87. 1. BR SV. 2010a. Ukaz za pripravo in udeležbo izvidniškega voda 10. MOTB za udeležbo na usposabljanju vodov MLF 22-27FEB2010, št. 512-1/2010-10 z dne 3. februar 2010, Ljubljana.
88. --- 2010b. Ukaz za pripravo in udeležbo LBBSk in ostalih elementov SVNKON CF 2010 na vaji »Clever Ferret 2010«, št. 512-1/2010-50 z dne 20. april 2010, Ljubljana.
89. --- 2010c. Poročilo o izvedeni analizi MVV »Clever Ferret 2010«, št. 512-1/2010-87 z dne 28. junij 2010, Ljubljana.
90. LBBSK. 2008. Ukaz za organizacijo in izvedbo terenskega usposabljanja 10. MOTB in LBBSk od 06OKT08 do 17OKT08, št. 803-9/2007-360 z dne 2. oktober 2008, Ljubljana.
91. LBBSk. 2009a. Poročilo o opravljenem samoocenjevanju LBBSk, št. 831-37/2009-249 z dne 19. november 2009, Ljubljana.

92. --- 2009b. Ukaz za izvedbo obiska poveljstva NATO Rapid Deployable Corp – IT v LBBSk, št. 803-9/2007-643 z dne 23. september 2009, Ljubljana.
93. 10. MOTB SV. 2008a. Ukaz za usposabljanje 10. MOTB in oblikovanje LBBSk z omejenimi zmožnostmi, št. 803-9/2007-83, Ljubljana.
94. --- 2008b. Poročilo o izvedbi TVBS vodov 10. MOTB v nov. 2008, številka 803-9/2007-501 z dne 2. december 2008, Ljubljana.
95. 10. MOTB SV. 2010. Ukaz za premik poveljstva LBBSk v veteranski center Logatec za potrebe študijske vaje poveljstva LBBSk – CF 2010, št. 512-1/2010-42 z dne 2. april 2010, Ljubljana.